

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

s a r e s u r

Mayıs 2017 - Sayı 73

kızılbaş

kızılbaş alevilerin ve mazlumların sorunlarının tartışıldığı demokratik kürsü

Özür Diliyorum!

Sırat Köprüsü

Türkçe bağır

Süryaniler Seyfo

Türkiye nasıl Türkleşti

Ermenileri sistemli olarak imhaya

tabi tuttuklarını gösteriyor

‘Ermenilere yapılan zulmün ruhu’

Talat Paşa

19 Mayıs 1919 Pontus Soykırımı

künye:

yayınlayan
sahibi ve yazı işleri müdürü
sakine polat

genel yayın yönetmeni
ali ihsan avgül

hukuk danışmanları
av. nadide metin erdoğan
av. hıdır özcan av. erdal doğan
avrupa hukuk danışmanı
av. ertekin ceylan

adres: bergheimer str. 51
47228 düsseldorf - almanya
kizilbasdergisi@kizilbas.biz

kızılbaşta yayınlanan yazı ve
ilanların hukuki sorumlulukları
yazarları ile ilan verenlerine aittir.
kızılbaşta imzasız ve kaynaksız
yazı ve ilanlar yayınlanmaz.

PDF dosya olarak yayınlanır.
yayın tarihi 15 mayıs 2017 - sayı 73

kızılbaş

Nisan 2017 - Sayı 72

kızılbaş alevilerin ve mazlumların sorunlarının tartışıldığı demokratik kürsü

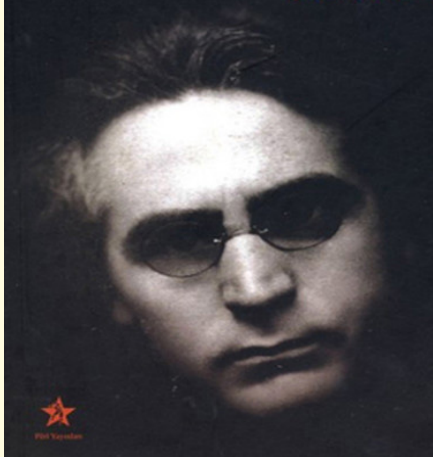
Bab El Tanrı Kapısı İRAN'DA AHLE HAQQ “KATİLLERİYLE CEM TUTAN ALEVİLER”

Askeri tarih
Bu Hayır'ın Evet'i var!
Kendisi cephede, ailesi tehcirde
Kültürel Miras ve Tarihsel Belleğe
Karşı İşlenen Suç: Terk Edilmiş Mülk Sorunu
Bizim memleketimizi
gelip işgal ediyor bununlada övünüyor

Biz Ermeniler ve Türkler

Şahan NATALIE

kitap dergi gazete tasarım ve matbaa
baskı işleri yapılır istanbul - avrupa
ali ihsan avgül
info@kizilbas.biz

içindekiler:

Sayfa 04 - Can Gözü İle Görmek	Ali İhsan Avgül
Sayfa 05 - Özür Diliyorum!	Ali Usta
Sayfa 06 - Sırat Köprüsü	Belgin CENGİZ
Sayfa 08 - tarihi ve toprağı ermenilere ait bir köyde doğdum ve büyüdüm	Cemsi Kaya
Sayfa 10 - Türkiye nasıl Türkleşti	Sevan Nişanyan
Sayfa 13 - Belgeler.....	
Sayfa 14 - ‘Ermenilere yapılan zulmün ruhu’ Talat Paşa	Hans-Lukas Kieser
Sayfa 16 - Bu belge, İttihatçıların Ermenileri sistemli olarak imhaya tabi tuttuklarını gösteriyor	Prof. Taner Akçam
Sayfa 18 - Süryaniler Seyfo katliamının tanınmasını istiyor	Sibel Hürtaş
Sayfa 19 - 19 Mayıs 1919 Pontus Soykırımı’nı Anma Günü	
Sayfa 20 - BM, IŞİD’in Suriye’de Ezidilere yönelik soykırım	yaparak savaş suçu işlediğini açıkladı.
Sayfa 20 - Almanya cumhurbaşkanı ‘soykırım’ dedi	
Sayfa 21 - 24 Nisan 1915	
Sayfa 22 - Bir Kürtten Ermeni Halkına Özür Mektubu	Hayri Tunç
Sayfa 24 - Ermeni Kızı Ağçik	Yusuf Bağı
Sayfa 26 - ölüm hep bizemi, bize mi? DÜŞER!..	Ali Adıgüzel
Sayfa 29 - DOĞA VE BİZ	Aynur Engin
Sayfa 30 - Koçgiri Katliamı	
Sayfa 34 - kaygusuz abdal türbesi	
Sayfa 35 - 80 serre ra tepia ki dırbetia Dêsimi hona wese nêbiya...	Mesut Asmên Keskin
Kapaklar	Ali İhsan Avgül

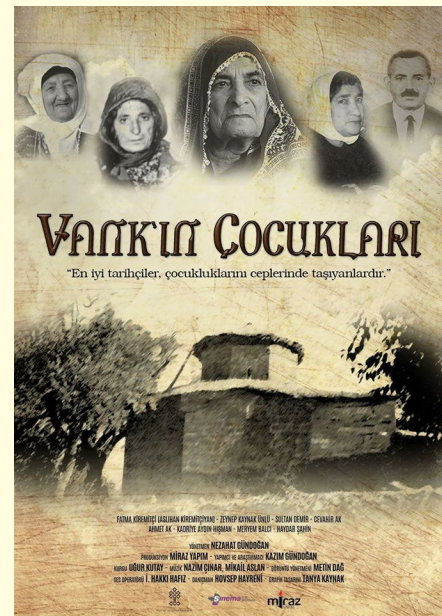
PİRİM kaygusuz abdal'a

başımın tacı
gölümüzün sultanı
yolumuzun ğandili
dolumuzun engürü
sazıma pençe
dilimde sevdan
gözümüzde nur
emekte ter
berekette el
tarlada tohum
bilincimizde
rehbersin
başım turap
sen yol
ben toprak
ğızıbaş eli

**Beni duyanlara
sesleniyorum.
Umutsuzluğa
kapılmayın.
Mutsuzluğumuzun
sebebi hırslı kişilerin
insanlığın
ilerlemesinden
korkmasıdır. Nefret
geçer,
Diktatörler ölür.
İnsanlar ölür,
ÖZGÜRLÜK ölmez!**

Charlie Chaplin

Can Gözü İle Görmek

Ali İhsan Avgül

Sonucu önceden programlanmış siyasete müdahil olmak devlete hizmetin ta kendisidir. Devletler hiçbir zaman tek atla yarışa girmezler! Mümkünse tüm atlara hükmetmek isterler! Kontrolü dışında yarışa katılan atların kolunu bacağına kırmak için kırk takla atarlar! 16 Nisan'da devletin bu anlamda "istemediği" bir rakip ne yazık ki zaten yoktu! Ve Referandum devletin dilediği gibi tam manasıyla "onaylatıldı". Seçmenler, CHP ve onun ekseninde bulunan siyasi tüm unsurlar bu trajediye tabiri caizse alet edildiler. AKP'nin karşısında "Solcular", Aleviler, kimi Kürtler, Demokrat ve Liberaller bir cephede durdular ve aslında bu devlet siyasetinin içinde piyon olarak yerlerini sıcak tuttular!

Kızılbaş Bektaş-i Alevilerin(1) devletin olamayışındaki tercihleri, yine her zaman olduğu gibi çok açık ortada. Yine kendileri için hiç bir talepleri yoktu. CHP'nin ırkçı soykırımcı siyasetini "ölü pilavı" gibi tekrar siyaset sofrasına serdiler. CHP "kuyrukçuları" da bu "ölü pilavdan" hiç tereddüt etmeden, dört el ve ayakla kardeş-kardeş yediler! CHP-MHP-SP ve onlara ortaklık eden kimi BDP-ALEVİ-SOLCU Kara İttihatçıların darbe ile gasp ettikleri devleti şimdi, Yeşil İttihatçılar geri almaya çalışıyorlar. Bizim Kara veya Yeşil İttihatçılardan yana olmamız her türlü zarardır.

Dergiye gelen şu eleştiriye "Derginiz sanki Ermeni dergisi gibi?" bir cevap vermek isteriz;

Osmanlı'dan TC'ye geçişte İttihatçıların işlettikleri kanlı siyasetlerinin, Ermeni milletine uygulanan soykırımı ve bu soykırım üzerine kurdukları görmeden, var olan hiç bir özgül ve ortak toplumsal sorun çözülemez! İşte bundandır ki Kızılbaş dergisi işe koyulduğu ilk günden itibaren her

sayıda, tüm sorunların çözümleri için devletin soykırımcı siyasetini daima eleştirmenin şart olduğu kanısıyla hareketetmiştir. Pontus, Koçgiri, Piran, Dersim ve günümüze kadar devam eden soykırımları, katliam, sürgün ve asimilasyon politikalarını eleştirmek zorundayız! Kürdistan sorununun çözümü de Ermeni soykırımını anlamaktan ve onun ile yüzleşmekten geçer! Acıları yarıştırmak değil, acılara empati kurmak, demokratik yarımlar için sağlam bir altyapı kurulmasını sağlar. Aynı şekilde Pontus, Koçgiri, Piran, Dersim soykırım girişimlerini görmekte gereklidir Yüzyılın başında ve bu Cumhuriyetin temelinin atılmasının arifesinde gerçekleşmiş Ermeni soykırımıyla, açık yüzleşmeyen hiç bir toplumsal kesimin talepleri de, tutumu da, duruşu da asla samimi olamaz! Dergimiz Ermeni soykırımı başta olmak üzere, diğer tüm soykırım ve katliamları, sürgün ve asimilasyon siyasetlerini de eleştiriyoruz! Bundan sonra da bu tutumu devam ettireceğiz!

Kızılbaş Bektaş-i Alevi meselesini sadece basit bir din-iman siyasetine tabi tutmak onun asimilasyona terk edilmesiyle eşdeğerdedir! Konuyu salt bir din iman siyasetine mahkûm etmek, duruma geniş açıdan bakmamak, CHP ve türevlerinin arka bahçelerinde asimilasyon sonuçlu bir "marabacılığı" işletmektir aynı zamanda! Kızılbaş Bektaş-i Alevi meselesi önemli bir toplumsal sorundur. Sorun demokrasi sorunu ve toplumun her kesiminin sorunudur! Bu durumun red edilmesi zorunludur! Bunu yapmaya çalıştık. Bundan sonra da devam edeceğiz! Eğer 10-15 milyon insan topluluğunun ortak paydalarında bir araya gelip, siyasal alanda kendilerini temsil etmiyorlarsa, burada çok ciddi sorunların olduğu aşinadır! Bu sorunların incelenmesi, bilince çıkartılıp örgütlülük yaratılması önümüzde duran insani ve siyasi bir görevdir! Kızılbaş Bektaş-i Alevi toplulukları olarak kendi içimizde ortak yanlarımızın varlığını göz ardı etmeden, demokratik yol ve yöntemler ile birlik, dayanışma ve örgütlenmemizin kalıcı temellerini

atmanın zamanı gelmiştir. Vatan-Millet kurtarma misyonunu yüklenmeden, kendimizi yenileyip yeniden örgütlenerek, kamu vicdanında temsilimizi işleten demokratik bir partide buluşmalıyız!

Kızılbaş Bektaş-i Alevi toplulukları CHP'nin ırkçı ve milliyetçi kuramlarına tıpkı Beyaz Kürdler'de, Beyaz Zazalar'da ve Beyaz Türk'i Solcuların da uyguladığı gibi, "maraba" yapmak için günlük türlü hamleleri deniyorlar! Bu tür siyasetlerden uzak durmak kendi siyasetimizi olgunlaştırıp ve geliştirmek hususu, önümüzde durmaktadır.

Dersim soykırımıyla ilgili Dersim'li Zaza ve Alevi çevreleri devletten 4 Mayıs'ı soykırım günü olarak kabul etmesi ve özür beklentileri var! Bu talep adil değildir ve salt göz boyama siyasetidir. Diyelim ki devlet özür diledi ne olacak? Dersimin statüsü ve siyasal yapısı değişecek mi? Soykırımcılar tasfiye edilmeden, kalıcı çözüm olur mu? Özür dilemek elimize tam olarak neyin geçmesini sağlamalıdır? Bizce özür demokratik toplumu oluşturmak isteyenlerin birlikte yapacağı bir iştir. Salt ve yavan bir özür sadece göz boyamaktan ibarettir. Bunu bu şekilde talep etmek ise birçok şeyin hala idrakında olmamak demektir. Ermeni ve diğer soykırım ve katliamlardan kendini tenzih etmeyenlerin böylesine hayatı bir sorunda, mazlumların ve mağdurların tarafında olmaları asla mümkün değildir! Bu hepimiz için geçerlidir. Acılarımız ortaktır. Çözümlerimiz de öyle olmalıdır. Can cana, Saygılarımla

'Milliyetler daha önceki üretimlerdir, atası da Kapitalizmdir! "Alevilik" ise Türk-ırkçıların ürünüdür! "Alevilik" terimi TC devletin devşirmesidir ve asimilasyonunun sonucudur! Osmanlıda ve öncesinde "Alevilik" kavram ve içerik olarak yoktur! Bu sonradan üretilmiş bir kavramdır. Bu yüzden „Kızılbaş“ ve daha sonra „Bektaşilik“ ve günümüzde „Alevilik“ terimi oluşturulduğu için, tarihi sıralamasına göre „Kızılbaş Bektaş-i Aleviler“ terimini kullanmayı daha anlaşılır buluyoruz.

Ahûnone Süryoye miyakre! Kfolağno u haşo rabo du SEYFO!

Sevgili Süryani Kardeşlerim! SEYFO'nun acıları benim de acılarımdır! Yüzyılımızın büyük acısı, insanlığın yüz karası SEYFO'da, AĞET'te, katliamlarda, kırimlarda, soykırım sırasında katledilmiş, öldürülmüş, hayatını kaybetmiş Ermenilerin, Süryanilerin ve tüm Hristiyanların anıları önünde saygıyla eğiliyor; sizlerin acılarınızı kendi acılarım kabul ediyorum. Sünni Müslüman bir aileden gelen, dedesi hoca, anası babası hacı olan bir Türk yazarı olarak, kendi adıma, sizlerden ve insanlıktan özür diliyorum.

Ayrıca bu büyük felâket sırasında Ermeni, Süryani, Hristiyan insanlarla kader birliği etmiş, ölümü göze alarak onları katliamdan kurtarmaya çalışmış; bu yüzden ölmüş, öldürülmüş, hayatını kaybetmiş erdemli Türkleri, Kürtleri ve tüm Müslümanları saygıyla anıyor; onların acılarını da kendi acılarım kabul ediyorum.

İnsanlığın yüzkarası bu büyük felâkete neden olanlara, ocakların söndürülmesini, soyların kurutulmasını planlayıp uygulayanlara lânet olsun!

Sevgiyi, dostluğu ve barış kültürünü canlandırmak, büyük acımızı unutmamak ve bir daha böyle acıları yaşamamak için yüreğimi ve kitaplarımı sizlere sunuyorum.

Bu Turabdin, bu Türkiye ve bu dünya sizlerle birlikte daha güzel ve anlamlıdır! İyi ki varsınız! 24 Nisan 2017, Kemal Yalçın (Foto: Belçika'da, Liege Şehrindeki SEYFO Anıtı önünde)

Kemal Yalçın

Özür Diliyorum!

Ali Usta

102 yıl önce Anadolu'da geçen yüz-yılda insanoğlunun tanık olduğu en büyük soykırımı ve insanlık vahşeti yaşıyordu.

24 Nisan 1915'te İstanbul'da Ermeni toplumunun önde gelen binlerce ismi tutuklanarak Anadolu'ya sürüldü ve ardından tehcir adı altında milyonlarca Ermeni ve gayri müslim artık hiç dönemeyecekleri bir soykırım yolculuğuna çıkartılıyordu.

Tehcir için Ermeni ve diğer 'Gayri Müslim' şehirleri ve köyleri basılıyor, katliamlar yapılıyor, daha sonraları Hitler'in Yahudi Soykırımı'na örnek alacağı vahşetler uygulanıyordu.

Ve şöyle diyordu: "Ermenilerin yok edildiğini bugün kim hatırlıyor"

Soykırımın başladığı 1915 yılından önce yapılan nüfus bilgilerinde Ermeni nüfusunun 1,5 ile 2 milyon olduğu kayıtlarla mevcuttur. Daha sonraları 1927 yılında yapılan nüfus sayımında Türkiye'de yaşayan Ermeniler sadece 100 bindi.

24 Nisan 1915 sadece simgesel bir tarih. Ta 4 Halife Dönemi'nde Anadolu'yu işgal ve talana gelen İslam Ordusu taş üstünde taş bırakmıyordu.

Daha sonraları Türkler'in Anadolu'yu istilasıyla Müslüman olmayan tüm halklar üzerinde vahşi ve sistematik katliamlar yapılmaya devam edildi.

24 Nisan 1915 Soykırımı'nın temelleri çok daha önceleri 1891'ten itibaren kurulan Hamidiye Alayları'na kadar gider.

Ermeni-Rum-Pontus-Süryani Soykırımı'na fiili olarak katıldıkları için (sebeup ne olursa olsun) Bir Kürd bireyi olarak her zaman bir vicdan rahatsızlığı duymuşumdur ve her fırsatta özürümü dile getirmekten çekinmemişimdir. Bu aynı zamanda bir insanlık borcum.

20 bin kitap, binlerce canlı şahit, milyonlarca belge ışığında Soykırım olduğu su götürmez bir gerçeklikken Türk Devleti'nin ve halkının bunu hala kabul etmemiş olması, onların demokrasi ve insan haklarında durduğu yeri göstermektedir sadece...

Ve ben 17 yıldır her yıldönümünde olduğu gibi bu yıl da; her gün kanayan bu yara için Ermeni-Rum-Pontus-Süryani halkından özür diliyor, Yeryüzünde bir daha böyle bir trajedinin yaşanmaması için, tüm dünyada Evrensel insan haklarının geçerli olduğu bir dünya dileğiyle, herkesi özüre çağırıyorum...

Sırat Köprüsü

Belgin CENGİZ

“Köprüden geçerken nefesini tut, en küçük bir nefes bile büyüğü bozar...”
Ruhların Kaçışı

Spirited Away / Ruhların Kaçışı, Japon yönetmen usta Miyazaki'nin animasyon serisinin en etkili filmlerden biridir. Oskar almaya hak kazanan ilk animasyon film olarak popüler kültür arşivimize kaydedilmesi bir yana film, kadim öğretilerin hemen hepsinde yer alan madde dünyası ile ruhlar aleminin buluştuğu yerin tasviriyle, arketip olarak ruh dünyamızda mevcut olan bir seyrin içine çeker bizi.

“Küçük kızımız Chihiro'nun öyküsüdür karşılaştığımız. Chihiro ve ailesi, taşınmak üzere yola çıkmışlardır. Büyüleyici ve ürütücü eski orman yolundan ilerlerken, karşılarına çıkan tünelden geçip, terk edilmiş kasabaya varmalarıyla filmimiz başlar. Babasının merakı ile kendilerini neyin beklediğinden habersiz, ilerledikleri tünelin sonunda, enfes yemeklerin bulunduğu, fakat çalışanların olmadığı lokantaya gelirler. Anne babasının oburca yeme içme hallerinin, onları domuzla dönüştürdüğünü gören Chihiro, bu durumu çözmek için karşısına çıkan bir köprüden geçerek ruhlar alemine karışır. Köprü, iki alemin birbirine bağlayan bağıdır.

Chihiro'nun öyküsü tüm kadim öğretilerde yer alan, kıtaları yahut dünya ile ahiret arasını birbirine bağlayan köprü metaforunu içerir aslında. Altından nehir geçen ve Chihiro'yu bir taraftan diğer tarafa geçirecek olan köprü, kadim öğretiler ve kitabî dinlerin tamamında fiziki dünya da veya maneviyatta; bir halden diğerine geçiş sırasında aşılması gereken yola, yahut bir

yeri ötekine bağlayan yapıya verilen isimdir. Sırat Köprüsü (Sıratl Mustakim), Drama köprüsü, Berzah aleminin yahut misal aleminin ve geçişler bize en yakın gelen mana alemindeki tanımlarıdır. Berzah kelimesi, aslında iki şey arasındaki engel veya vasıta anlamına gelmektedir. “Berzah ifadesi Kur'an-ı Kerimde üç yerde geçer. Birincisi “iki deniz arasında perde olduğunu ve suların birbirine karışmadığını” ifade eden ayette; (Rahman, 55:10-20) yine “tatlı ve tuzlu suların aralarında bulunan görünmeyen berzah, yani perdenin olduğunu” ifade eden ayette; (Furkan, 25:53) bir de “ölümden sonra ba's olunduğu güne kadar ruhların kalacağı yeri” ifade eden ayette (Mü'minun, 23:99-100) geçmektedir.”

İki deniz tanımlaması, tatlı su ve tuzlu suyun birbirine karışmamasını sağlayan perde (engel) vasıta aslında Zerdüşizm de geçen iyi ve kötü arasında ki uzlaşmaz ve zorunlu mücadeleye de benzemektedir. Zerdüşizme göre; “Başlangıç'ta, ‘hayat ile hayat olmayan’ arasında seçim yapma özgürlüğü bulunan iki ruh karşı karşıya gelmiştir. Bu ilk seçim, iyilik ve kötülük ilkeleri'nin kaynağı'dır. Adalet ve hakikat'in egemenliği iyilik ilkesiyle, yalan'ın egemenliği ise kötülük ilkesi'yle ilişkilidir.

Kendi iradeleri ve kararları ile iki karşıt ilke'ye dönüşen iki ruh'u da Ahura Mazda yaratmıştır... Buna göre, zaman'ın başlangıcı'nda dünya, biri iyi'nin, öteki kötü'nün egemenliği altında bulunan iki alan'a bölünmüştür. Her insan, bunlar arasında bir seçim yapmak zorundadır; kendi iradesi doğrultusunda ya Bilge Tanrı'ya ve o'nun egemenliğini ya da yalan ülkesi'nde hüküm süren Ehrimen'i seçecektir...” **

Yaşam, her an bir seçim yahut tercih ile biçimleniyor. Sırat köprüsünün de tarifinde kullanılan, yolun “kıldan ince, kılıçtan keskin” oluşu, aslında madde dünyasına gönderilen ruhların, tercihleri ile yaşamlarını şekillendirmelerine de bir örnektir. Kişinin özgür iradesi ve bilincinin şekillenmesinde, gözünün önündeki

perdelerin kalkması ve ruhsal hakikate erişmesi bu dünyada ki tercihleri ile mümkündür. İrade ise madde dünyasının yanıltıcı yükünden insanı kurtaran yahut mücadelesine kuvvet veren kılıcın kendisidir. Alevi literatüründe Zülfikar'ın yani iki uçlu kılıcın uçları akıl ve vicdan ile yol alınmasını işaret ederken bir yandan da irade ile kullanıldığında kişiyi her alemde var olacak hakikat mevcudiyetine taşıyıcı gücü temsil eder. “Kıldan ince kılıçtan keskin yol” işte bu akıl, vicdan hakikat iradesi ile birlikte değerlendirilmelidir. Zerdüşizm de bu durum ruhların geçeceği köprü “Karşılık Köprüsü (Çırvat Peretu)” olarak tanımlanır. Yargıları tamamlanan ruhlar, iyi ise sonsuz mutluluk ve nur ülkesi'ne, kötü ise zulumat ülkesi'ne gönderilecektir.”

“Adem Köprüsü” olarak bilinen, Hindistan ve Sri Lanka'yı birbirine doğal biçimde bağlayan 48 km lik doğal köprü, “Hint efsanelerine göre Ramayana destanı kahramanı Rama tarafından yapılan dev bir geçidin kalıntısıdır; Rama'nın bu geçidi, kaçırılan karısını kurtarmak için ordusunu Seylan'a geçirmek amacıyla yaptırdığı söylenir. İslam içindeyse Adem'in cennetten kovulup dünyaya varması ile birlikte, bu köprüden geçerek Adem tepesine ulaştığı ve tövbe etmek için orada bin yıl süreyle tek ayağının üstünde durduğu anlatısı yer alır.”

Dolayısı ile köprü bir kez daha bir alemden diğerine geçiş, kötülükle mücadele yahut hesap verilen yere gidilen yol gibi tasvir edilmektedir.

Türkiye, son birkaç yıldır değişik köprü projelerini gündemine alıyor, tartışıyor. Bir dönem Yavuz Sultan Selim Köprüsü öne çıkan tartışma, bugün “1915 Çanakkale Köprüsü” ile gündemde. Projeler genel planda Marmara Denizi'nin etrafında bir ring (halka) oluşturmayı da amaçlıyor.

Başbakan Binali Yıldırım'ın yaptığı bir konuşmada değindiği, geçilmez geçilir kılan köprü projesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu efsanelerinden olan "Çanakkale geçilmez" in "geçilir" e çevrilmesi öyküsüne dönüşüyor. Günümüzde Asya ile Avrupa'nın yahut özel de Türkiye ile batının ilişkilerinde ki gözlemlenen ciddi gerilimler ve oluşturulan politik mesafeleri, yapılan köprüler giderebilir mi?

Truva savaşın'dan beri sebebi anlaşılamayan bir husumetle ayrı düşen "Avrupa'yı Asya'ya dördüncü kere kıta aşan bir proje ile bağlamış" olma önermesi reel yaşamda kopan bağları kurabilecek hakikate sahip midir? **Gelibolu ile lapseki arasında yer alacak köprü gönülleri, ruhları birbirine bağlayabilecek mi?**

Mart 2016 tarihinde dönemin Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Binali Yıldırım tarafından, "Çanakkale 1915 Köprüsü, kuleler arası açıklığının Cumhuriyet'in 100. yılına uyumlu olarak 2023 metre olacağı ve 2023 senesine kadar hizmete gireceği" açıklamasıyla kamoyuna aktarılan köprü ile iki deniz arasında ki perde kalkıyor

mu? Zahir ve batın alemde iki dünya birleşiyor mu? Halka hakikat meclisine dönüşüyor mu?

Fetih insanlık alemin için Behzar aleminin fethidir. Geçilmez geçilir yapacak tek şey oluşun iradesine teslim olmak, tasavvufta sıkça dile gelen "ölmeden ölmek" olarak görülebilir. Hanların, sarayların, inşa edilen kentlerin, köprülerin binyıllardır insana kendisini geliştirecek bir argüman sunmadığı aşikardır. Önce, evrensel planda kötülüğün aşılması gerekmektedir.

"Hakikatin yalan, yalanın da hakikat gibi görüldüğü bir dönemeçteyiz şimdi. Her açıklama, her haber, her düşünce daha önce kültür endüstrisinin merkezlerinde biçimlendirilmiş olarak geliyor bize. Böyle bir ön- biçimlendirmenin tanıdık izini taşımayan şeylerse inandırıcılıktan yoksun bulunuyor, çünkü kamuoyu kurumları ortaya sürdükleri her şeyi bin türlü olgusal kanıtla ve topyekûn iktidarın el koyabildiği her çeşit makullük aylasıyla donatabiliyorlar. Bu türden basınçlara direnen doğrular, imkânsız görünmenin yanında, kültür endüstrisinin son derece yoğunlaşmış yayım aygıtıyla yaşanamayacak kadar da güçsüz kalıyor." Theodor W. Adorno – Minima Moralia

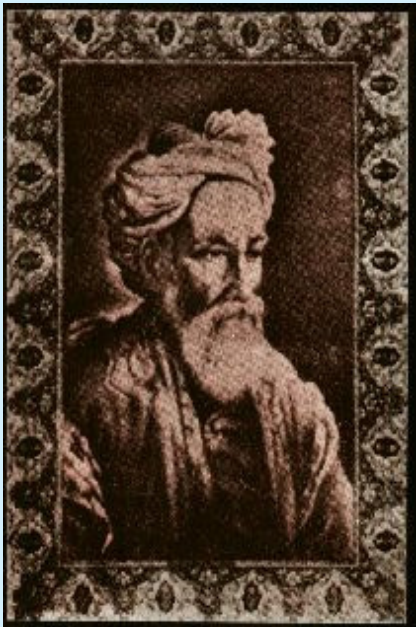
<http://noktahaberyorum.com/sirat-koprusu.html>

Huseyin Karataş

istediğimiz insan olabiliyor muyuz?... inandığımız inançta, namaz kıldığımız camide, mirasçısı olduğumuz ailede, birlikte halk olduğumuz mahallede, vergi mükellefi olduğumuz devlette, oy verdiğimiz partide, istediğimiz kimse olma özgürlüğümüz var mı? kendi kendimizin aklı, kendi kendimizin bilinci, kültürü, inandığı, insana istediği özgürlüğü veriyor mu?... biz, kendimiz, kendi kendimize, istediğimiz kimse olma özgürlüğünü tanıyıyor muyuz?..

okuyoruz, yürüyoruz, yeri geldiğinde bağıyoruz, yeri geldiğinde yiyoruz, taraf oluyoruz, yeri geldiğinde bi'şeyi müdafaa edebiliyoruz, mekteplere gidiyoruz, okumayı-yazmayı öğreniyoruz, meslek sahibi oluyoruz, sıfatlar kazanıyoruz, evleniyoruz, para kazanıyoruz, saygınlık elde ediyoruz; bütün bunları kendi kendimiz için yapıyoruz; bütün bu yaptıklarımızla, kendi kendimizi fikri düzeyde, maddi koşullarda, manevi boyutlarda, psikolojik süreçlerde, akli ve vicdani olarak kendimizi geliştiriyoruz, kendi kendimizi zenginleştiriyoruz, kendi kendimizi çeşitlendiriyoruz; işte bütün mesele, bütün bunların oluşumunda ne kadar cömert ve ne kadar özgürüz?... bütün bu yaptıklarımız, edindiklerimiz, kazandıklarımız, bizi ne kadar özgür yapmakta, ne kadar aslımıza ve kendimize yakınlıktır?...

evet, bütün bunlarla biz kişilik oluşturduğumuzu sanıyoruz; bütün bu kazanmış olduklarımızla kendi kendimiz bütünlediğimizi ve tamladığımız düşünüyoruz; bütün bu kazanmış olduklarımızla, ancak bi ego oluşturabiliriz; ancak, bütün bu kazanmış olduklarımızla biz insanlığa karışamayız; çünkü bütün bu kazanmış olduklarımıza özgürlüğü feda etmişiz; mesela, özgür olmak için okumuyoruz, daha iyi bir işte çalışmak, diğerlerinin önünde bi statü kazanmak için; şimdi, bu kişilik bu toplumda çoğunluk, siyasete, düşünceye, kültüre, inanca, ekonomiyeye bu kişilik egemen; bu kişi, bi hak için, bi özgürlük için, zarar etmeyi göze alamaz; bu kişilikler, özgür kimselerin var'oluşlarına kindardırlar; işte bu kimselerin egemen ve çoğunluk oluşturdukları bu ülkede, türkiye'de, ancak bu kadar doğru olabilir; kindarlığın, alışılandığı, arkalandığı, coşturduğu, yönlendirdiği bir toplumda, hakkaniyet, cömertlik, saygınlık oluşabilir mi?...

Ne ararsın Tanrı ile aramda?

Sen kimsin ki orucumu sorarsın?

Hakikaten gözün yoksa haramda,

Başı açığa niye türban sorarsın

Rakı, şarap içiyorsam sana ne.

Yoksa sana bir zararım içerim.

İkimiz de gelsek kıldan köprüye

Ben dürüstsem sarhoşken de geçerim.

tarihi ve toprağı

ermenilere ait bir köyde doğdum ve büyüdüm

24 Nisan Ermeni milletinin kökünü yaşadıkları topraklarda kurutan siyasanın hayata geçirildiği gündür. Soykırımın 102.yılında Ermeni milletinin acısını yüreğimde hissediyorum. Bu gün kimi Ermeni milliyetçileri biz Dersimlileri Türkleştirmeye çalışan Türk milliyetçilerinin tahtına göz koymuş olsa bile, onların acısı acımızdır. Zulme uğrayan , tarihin defterinden silinmek istenen insanları her zaman birbirine çeken bir şeyler oluyor. Aslında her soykırım, kendisinden sonra gelecek benzer olayların da tohumun içinde taşır. Bu, hem içeride hem de dışarıda böyle. Ermeni soykırımının dışarıda Hitler için esin kaynağı olduğu bilinir. Hakeza bu kırımın içeride daha sonraki Qoçgiri, Piran, Zilan , Dersim kırımları için model teşkil ettiği söylenebilir. Zira içeride ve dışarıda siyasi düzeyde, toplumsal bilinç düzeyinde karşı duruş inşa edilmediği noktada, tohum yeşeriyor, vampirler daha sonrakiler için de diş bilemekte gecikmiyorlar. Foucault'ın "aydınlanma bir bir durum değil , karşı çıkmadır" şeklindeki tarifini ödünç alarak söylersem; bu tür kitlesel kırımlara karşı çıkma inşa edilmediği ya da siyasi ve toplumsal kültürde bilince çıkarılmadığı müddetçe kan emiciler kan emmeye bağımlı hale geliyor ve tiryakileşiyor.

Tarihi ve toprağı Ermenilere ait bir köyde doğdum ve büyüdüm. 25 yıllık sürgün hayatından sonra yeniden oraları görmek nasip olsa da, artık hayatımı bir başka ülkede, doğduğum ve büyüdüğüm topraklardan uzak diyarlarda idame ediyorum. Köyüm için sadece Kutsi Tecer'den esinlenerek "Orada bir köy var, uzakta, O köy benim köyümdür" diyebiliyorum.

Doğup büyüdüğüm köyün, vakti zamanında Çemişgezek Ermenilerinin en güzel köylerinden biri olduğu söylenirdi. Adı Ermenice Oski ya da Voski idi. Voski Kürtçe telafuzda Uşkeğ oldu. Türkler Paşacık yaptı. Uşkeğ 1915 soykırımdan bir müddet boş kaldıktan sonra, biz Reskanlılara verilişti. Ermenice Voski altın anlamına gelmektedir. Altının eski Zerdüştü

Cemsi Kaya

tanrısı Anahita'nın mirası olduğu iddia edilmektedir. Tarihçi Gürdal Aksoy'a göre Anahita, 'Avesta'da tarif edildiğine göre, altından çizmeler giyer, giydiği parlak altın botlar ve altın dantellerle ayak bileğini örterdi. Antik dönemde Zerdüşt dinini benimsemiş olan Ermeniler onu altından yapılmaya anlamına gelen oskrhat sıfatıyla anarlardı. Oskr, Ermenicede altın anlamında olup,.. Haskar adına zemin hazırlamıştır." Ermenicede çeşitli dönemlerde Oskehat ve Osketikin kadın adlarına raslandığını da belirtir Aksoy.

Uşkeğ, bölgenin Ermenilerden arındırılmasından sonra Dersim aşiretlerini yola getirme çerçevesinde Qocan aşiretinin bir kolu olan biz Reskanlılara verilmişti. (Prof. Ünal'ın Osmanlı tahrir defterlerinden çıkardığı nüfus bilgilerine göre Uşkeğ köyü nüfusu 1566 da 86 hane gayrı müslüm hane ve

4 de gayrı müslim bekar olmak üzere toplam 90 hanedir. Ünal'ın yayınladığı Çemişgezek ile ilgili eserde bir başka Çemişgezek köyün bugün bütünüyle Hanefi-Türklerden ibaret nüfusunun aynı yüzyılda külliyan Hristiyan olduğu geçen yıl o köylü emekli bir öğretmenle sohbetimde söylemiştim. Köyün etnik kökenine dair kendisiyle sohbet etmiştim. Bana kendi sülalesinin aslında Palu yöresinden gelen Zaza kökenli Kasımoğullarından olduğunu ifşa etmişti).Ermeni kırmından sonra 1929 da aşiretimizden 54 hane 275 nüfus Uşkeğ köyüne iskan edilir. Köyün yeniden iskana açılması biz Qocan aşireti ile Diyab Ağa'nın Ferhadan aşiretini karşıya getirir. Ne acı değil mi? Bir yandan yerinden yurdundan edilen insanlar, öte yandan bu insanların toprakları, malı mülkü üzerinde ganimet kavgası. Diyab'ın devlet nezdindeki 'itibarı' bilinir. Hoş bu gün kimsenin kimseye kırgınlığı ve düşmanlığı kalmamış. Gene de Ermeni köyü Uşkeğ 'in kime verileceği üzerine kopartılan fırtınada tatsız bir olaya değineyim. 1926 da bazı Qocanlılar tutuklanır ve Elazığ Şark İstklal Mahkemesinde idama mahkûm edilenler olur. İdam cezası infaz edilenlerden biri, ünlü Qocan liderlerinden Qopo'nun kardeşi Nuro'dur. Nuro'nun infazı tam gerçekleştirilecekken Diyab Ağa'nın oğlu Veli Ağa bir yolunu bulur Nuro'nun yanına sokulur. Nuro'ya ağır hakaret eder ve 'hani Uşkeğ'i alacaktın'der. Ama birileri Veli Ağa'nun bu 'xobilmez'liğini Qopo'ya uçurur. Qopo kısa bir süre sonra Veli Ağa'yı Çemişgezek'in içinde öldürtür. Uşkeğ Veli Ağa'ya da nasip olmaz. Qocan'ın zoru Ferhadan'ın fendini yener. Bizim aşiret reislerimiz " bizim içimizde en mütecaviz bu Reskanlılardır, Uşkeğ yerleşirlerse uslanırlar" diyerek bize verilmesini sağlar.

Fırat havzasındaki Ermeni yerleşimlerinin 1915 öncesinde son derece mamur ve müreffeh olduğunu hem yaşlıların anlatımından hem de bize geriye kalan izlerinden çıkarmak

mümkündür. Çemişgezek'te bunun sayısız izleri bizim çocukluk yıllarımıza kadar gelmiştir. Gene de 1915 te Çemişgezek'te çocuk kreşinin olduğunu Hovsep Heyreni'den okuduğumda hayretler içerisinde kalmıştım. Bizim köyden Çemişgezek'e giderken, kazaya varmadan, kayalıkların arasından aşağı kıvrılarak ilçeye giden patika bir yol vardı. O yolun sağındaki geniş bir alanda harabeler vardı. Doğrusu ben bu harabeleri hani eski çağdan ya da Romalılardan kalma harabeler olduğunu zannederdim hep. Hovsep Hayreni'nin derlemesini okuyunca irkildim ve acı gerçeğe yüzyüze geldim. Meğer harabeler 1915 soykırımında yok edilen Çemişgezek Ermenilerinin en güzel mahallesi Uşbak (Türkler Üçbek diyor) harabeleriymiş.

Acaba Uskeğ Ermenilerine ne oldu? Kanaatimce onlar kırımdan kurtuldu ve şu anda Ermenistan'a yaşıyorlar. Bu bir bilgiye dayanmayıp sadece bir tahmin. Bu tahminimi Hosep Hayrani'nin Çemişgezek Ermenileri üzerine yayınladığı çalışmada destekleyici noktalar bulunmaktadır. Özellikle Qocan aşiretinin kendisine sığınan Ermenileri Türklere teslim etmek yerine Ruslara teslim ettiği hem kitapta belirtilmekte hem de aşiret anlatımıyla desteklenmektedir. Hovsep Hayreni Nişan Akkaşyan'dan şunları aktarıyor:

“Hozat'ın Mutasarrıfı, İbrahim Ağa'ya (İdara'ya) resmi bir yazı gönderir ve Dersim Kürtleri arasında saklanan 10 bin Ermeninin hükümete teslim edilmesini ister. Bunun üzerine Kormışka'da bir toplantı düzenlenir.

Bu toplantıya Xardışar'dan Küçük Ağa, Kalecik'ten Sedxan Ağa, Amutka'dan İdara, Kormışka'dan ev sahibi olarak Beko Ağa katılır. Aşiretler ittifakla Ermenilerin teslim edilmesini reddeder. Özellikle Beko nun “Benim yanımda erkek ve kadın toplam 24 Ermeni var. Ben onların saçının bir telini de teslim etmem” şeklindeki tavrı etkili olur. (Kaynak: Derleme-Çeviri-Yorum Hovsep Hayreni, Kaynaklar:

Çarsancak Ermenileri Tarihi, Ke-vork Yerevanyan, 1954-Beyrut Çemişgezek Ve Köyleri, Hampartsum Kasparyan, 1969-Erivan)

Ermenilerle uzun bir tarihsel birlik-teliğimiz var. Bu tarihsel birliktelik sonradan kader birlikteliğine dönüştü. Çocukluğumda aklımda kalanlardan: Köyde birisi haksızlığa uğradığında “lawo çayé ez Hermênîyo/ulan ben Ermeni miyim“derdi. 1915 te Ermenilerin başına gelen, 1938 de Dersim Kürtlerinin başına geldi. 1938 aslında zaten ertelenmiş bir katliamdı. İttihatçılar Ermeni kırımını Dersim kırımıyla birleştirmek istediler. Taner Akçam'ın aktardığına göre, “2 Haziran 1915 te Teşkilatı Mahsusa sorumlusu Kaymakam Yarbay Cevdet, Dersim bölgesinde Kürtlerin ve Ermenilerin üzerine Teşkilatı Mahsusa birliklerini yollamak ister ama Mamüretülaziz (Elazığ) valiligidinden olumlu bir cevap alamaz”.

1915 te yarım bıraktıklarını 1938 de tamamladılar. Boşuna denmemiş bütün katliamlar birbirine benzer. 1929 da bize kalan Uskeğ köyü 38 kırımıyla bize de mekan olmadı. Kırımdan geriye kalanları sürdüler. Köye bu sefer Türkler yerleştirildi. 1947 de sürgünden geriye döndüğümüzde har gürden sonra Türkler köyü terkettiler, Köy gene bize kaldı. Ama biz de mutlu ve bahtiyar olmadık. Kan ve gözyaşlarıyla sulanmış topraklarda kimse abad olmaz. Hala insanlarımız diken üstünde. Ermeni mazlumlarının kanı ellerimizde yok. Belki de tek tesellimiz bu, o acılı coğrafyada. Uskeğli Ermenilerin bize geride bıraktıkları hatırasına saygı gösterdik mi? Bunu söyleyemem. Çocukluğumda yıkık da olsa iki kilise vardı, şimdi yerinde yeller esiyor. Sıramızı geçirdik mi, hala sırada mıyız?. Bilinmez.

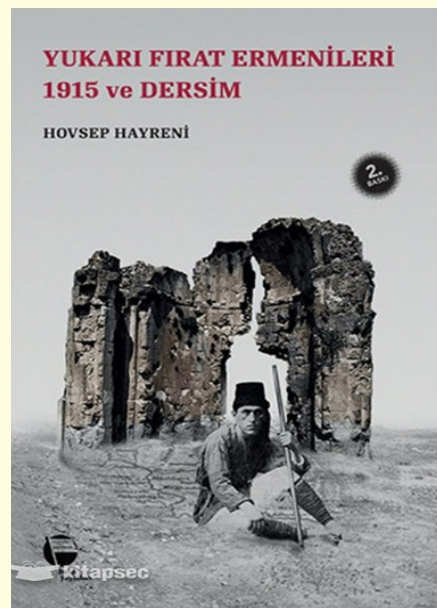

Elazığlı ağanın Ermeni evlatlığı

Furkan Kara

Annesiz babasız 6 yaşındaki bir Ermeni kızının 1915'te Giresun'dan Elazığ'a gelerek burada bir ağa tarafından evlatlık alınmasını konu alan, gazeteci yazar Niver Lazoğlu'nun "Kalbim Turkuaz" adlı romanı büyük ilgi topladı. İstanbul'da düzenlenen imza gününde kitapseverlerle roman üzerine sohbet eden Lazoğlu, "Kendi kökenlerimden bulup romanlaştırdığım bu hikaye aynı topraklarda yaşayanların kardeşliğini ve iç içe geçmişliğini de ortaya koyuyor" dedi. Babaannesinin arkadaşı olan romanın asıl karakteri Peruz'un kızından dinlediği hikayeyi, onların isteğiyle romanlaştırdığını söyleyen Lazoğlu, "Aynı topraklarda asırlarca yaşamış farklı kültürdeki insanların komşuluk, kardeşlik hikayelerini, Anadolu'nun eşsiz kültür mozaiki ve rengiyle bugüne aktarmayı hedefledim" diye konuştu. Lazoğlu, Elazığ'ın en zengin ailelerinden biri tarafından evlat edinilen kızın, inancına saygı duyularak yetiştirildiğini vurguladı.

<http://www.sabah.com.tr/yasam/2017/03/06/elazigli-aganin-ermeni-evlatligi>

Türkiye nasıl Türkleşti

Sevan Nişanyan

1300'lerin başında, nedenlerini ve boyutlarını tam olarak henüz analiz edemediğimiz rüzgâr değişimi olmasa bugün buranın adı belki Türkiye değil Acemiye olurdu.

Anadolu'ya Türklerin gelişi konusunda üç olguyu ayırt etmek gerekir sanıyorum. Yerlilerin islamlaşıp Türkleşmesi ayrı bir konu. O amalgamın içine dışarıdan kimler gelmiş?

1. Türk askerî aristokrasisi

Yani beyler ve onların yakın maiyeti.

9. yy'dan itibaren Türkler islam dünyasında profesyonel bir askerî kast niteliği kazandılar. Brezilyalı futbolcular gibi düşün: aralarında kişisel rekabetle beraber meslekî dayanışma da olan, uzman ve kapalı bir zümre. 10. yy'da islam aleminin parçalandığı sayısız emirliğin pek çoğunun başında Türk askerler vardır. Aynı dönemde bütün ipuçları, Bizans devletinde de Hristiyan kisvesini benimsemiş çok sayıda Türk askerinin rol oynadığını gösteriyor. Malazgirt karşılaşmasında her iki takımın as oyuncuları Türktü.

1071'de Bizans üstyapısının çöküşüyle gerçekleşen şey, o halde, "Türk istilası" değil, belki "islam -Türk istilası". Zaten bir Türk askerî ağı var. Sayıları katlanıyor, ama daha önemlisi, ideolojik oryantasyonu değişiyor. Hristiyanlık seçeneği terk edilip, İslami kültürel kodlar benimseniyor. Sebebi nedir emin değilim. Belki islam aleminin Hristiyan Bizans'a oranla ekonomik ve siyasi açıdan güçlenmesidir. Belki 11. yy başlarında

devreye giren Oğuz rezervinin (mesela Macarlar ve Peçenekler gibi, Urallar üzerinden gelecek yerde) İran kültürel alanının filtresinden geçmesidir.

Türklerin askerî hakimiyetinin demografik sonuçlarına dair elimizde bir veri yok. Demografik sonucu olmuş mu; yani 1071'i izleyen onyıllarda Anadolu'nun nüfus yapısı değişmiş mi? Belirti yok. Yönetici kadrolar değişmiş. Daha önemlisi, yönetici kadronun dini/kültürel yönelimi değişmiş. Memleket islama "açılmış". Fetih o demek, "açma, açkı".

Hatırla, tam aynı yıllarda Normanlar önce Sicilya'yı, sonra Britanya'yı fethetmişlerdi. Yönetici bir kast oluşturdular. Ayrı bir kültür ve kimliği, sayıları ancak yüzleri bulan bir havuzda, yüzyıllarca korudular. Burada da pekâlâ öyle olabilirdi; olmadı. Ülke "Normanlaştı". Nasıl?

2. islam göçü ve şehirleşme

Demografik hareketin ilk belirtilerini yüz ila yüz yirmi yıl sonra, 12. yy sonlarında görüyoruz. Aradaki dönem karanlıktır; yazılı veya arkeolojik kaynak hemen hemen yok. 1180'lerde tek tük, 1200'den itibaren çok yoğun olarak göze çarpan olgu ise İslami kozmopolitizm ve şehirleşmedir. İslam ülkelerinden çok sayıda insan, "açılan" Anadolu'ya gelir. Geldikleri yerler: Horasan, Tebriz, Şiraz, Musul, Halep, Dımaşk, hatta Kahire. Sıfatları, en azından adı bugüne kalanları: tüccar, sanatkâr, alim, mimar, kadı, mirasyedi, beyzade, müzisyen, derviş, talebe. Anadolu'nun o tarihte islamla yönetilen kısmında bugün varolan kent ve kasabaların çoğu - Tokat, Niksar, Amasya, Niğde, Tercan, Hasankeyf, Harput, Kırşehir, Alanya, Uluborlu, Eğridir, Kastamonu... - o yıllarda palazlandı. Buna karşılık Bizans egemenliğindeki Batı Anadolu'da o tarihlerde beliren yeni şehirler yok.

Gelenler arasında Türkçe bilenler var mıydı, bilinmez. Ama ortak kamu dilinin Farsça olduğu şüphesiz. (Yanısıra hukuk ve bilim dili Arapça. Şiir ve ticari evrak Farsça, ama yanılmıyorsam daha çok Arapça kitap yazılmış. 1310'lara dek Türkçe kitap yok.)

Konya'da Mevlana Celaleddin, ma-

lum, Acem şiirinin anıtsal ismi. Gül-şehri'den başka bir yazımda söz etmiştim. Kırşehir'de kanaat önderi; Şirazlı Sadi'den daha iyi Acemce şiir yazmakla övünüyor; 1310'larda hayatının sonbaharındayken ilk kez Türkçe şiir deniyor. O çağda Osmanlı'daki gibi bir saray kültürü söz konusu değil. Belli ki Kırşehir'in çarşısı içinde evlerde oturan eşraf ve efazılı, en azından kültürel konularda, Farsçayı tercih ediyorlar.

1300'lerin başında, nedenlerini ve boyutlarını tam olarak henüz analiz edemediğimiz rüzgâr değişimi olmasa bugün buranın adı belki Türkiye değil Acemiye olurdu.

Etnik yapı çok farklı olmazdı. Şu hataya çok sık düşüyoruz; Berktaş düşmüş, ben bile bazen düşmüş olabilirim. "Anadolu Türkleri çekik gözlü değil. Ergo: din ve dil değiştirmiş yerliler olmalı." Öbür ihtimal gözden kaçıyor. Evet, bir sürü insan göçmüş, ama Orta Asya'dan değil, Yakın Doğu'dan. Nitekim ırkça bugünkü Türkiye'ye en benzeyen yer korkarım ki Balkan Yunanistanı değil, İran ve Afganistan, ikinci planda belki Suriye.

"Türkler geldi göçebe olduk, barbarlaştık" tezi de, en azından bu noktaya kadar gördüklerimiz bağlamında, doğru olamaz. Türklerin gelişinden sonraki üç-dört yüzyılda memleket gerilememiş; bariz bir şekilde kalkınmış. Göçebeleşmemiş, şehirleşmiş.

3. Oğuz ve Türkmen aşiretleri

Oğuz ve Türkmen aşiretlerinin Anadolu'ya göçü muamma bir konudur. Aklımda kaldığı kadarıyla, ilk kez 1210 veya 20'lerde Asya'da Moğol ve Harezmşah karışıklıkları bağlamında böyle bir olgunun adı anılır. Ardından Musul ve Halep'ten başlayıp Karaman ve Antalya'ya uzanan alanda büyük kargaşaya yol açan Oğuz ve Türkmen "afeti" gündeme gelir. Kentli Müslümanlar olayı bir "barbar istilası" olarak algırlar; ağır konuşurlar. Bu dönemde şekillenen "Türk" imgesi Divan edebiyatına bir mazmun olarak yerleşir. Oysa bu algıyı yaratanların biat ettiği hükümdarlar da Türk soyudur; Kılıç Arslan, İnal, Artuk gibi adları vardır.

Ne biliyoruz? Bir kere Oğuz ve Türkmen daima ayırt edilir. Türkmen, "Türkleşmiş" anlamında Farsça tabir dir. Muhtemelen Türk töresini ve aşiret yapısını (ne demek?), belki Türkçeyi (nasıl?) benimsemiş İranlı unsurlar kastedilmiştir. 1200'leri bilmiyorum ama 1600-1700'lerde Osmanlı ıstılahında Türkmenlerin çoğunun Ekrad veya Ekradül-asl (Kürt ya da Kürt kökenli) olduğu anlaşılıyor. Halen Antep'ten Manisa ve İzmir'e uzanan bir coğrafyada Türkmen ve "Yörük" net olarak ayrıştırılır, ama farkı nedir diye sorarsan asla anlamlı bir cevap alamazsın.

İkincisi, ilk dönemde göçün asıl yoğunlaştığı alanın Kerkük-Musul ve Halep (hatta Urfa, Diyarbakir) olduğu görülüyor. 1700'lere dek süren ikinci kademedeki buralardan Orta ve Batı Anadolu'ya akmışlar. Bu göçlerin anısı, muğlak da olsa halk belleğinde korunmuştur. O soydan gelenler kendilerini "Yörük" ve "Türkmen" olarak

tanımlar.

Neyi bilmiyoruz? Öncelikle sayılar hakkında hiçbir fikrimiz yok. 25 yıl kadar önce Yanlış Cumhuriyet'i yazarken bu konudaki birincil ve ikincil literatürü sistemli olarak taramdım; eleştiri süzgecinden geçebilecek bir bilgi kııntısı bulamadım. Belki yeni çalışmalar vardır; bakmam lazımdır. Bugüne kalan Yörük ve Türkmen kimlikleri gösterge ise belki yüzde on ila yirmi gibi bir sayı düşünülebilir. Ama bunların da önemli bir bölümünün "Türkleşmiş" unsurlar olduğunu akıldan çıkarmamak gerekiyor.

İkincisi daha enteresan bir konudur. 1300'lerin ilk çeyreğinde gerçekleşen Türkleşme/Türkçeleşme hareketinin oluşumunda demografik faktörün etkisini bilmiyoruz.

Durun, hemen galeyana gelmeyin. Karamanoğlu Mehmet Bey, Ertuğrul Gazi falan filan, evet, Türk aşiretleri

gelmiş, memleket Türkleşmiş, o öyküleri biliyoruz elbette. Ama yazık ki o öyküler olaylarla çağdaş değil; bir kısmı 15. yy sonlarında zuhur etmiş, daha çok kısmı 19./20. yy milliyetçi mit-yapımının eseridir. Üstelik daha beteri şu, 1300 ile 1320 arasındaki "Türkleşme" cereyanı yalnız Oğuz ve Türkmen aşairinin yayıldığı alan da belirmemiş. Simültane olarak Kahire'de, Tebriz ve Gence'de, Volga bo yundaki Saray'da, Harezm'de, Se merkand'da etkisini göstermiş. Bana sanki demografik değil siyasi bir olaymış gibi geliyor; halkların şuradan buraya yürümesiyle değil, Moğol egemenliğinin tam o tarihlerde çöküşüyle ilgili bir dizi siyasi karar ya da ideolojik trend kokusu alıyorum.

Ama tam olarak nasıl, kim, neden diye sorarsan cevap veremem, keşke daha genç olsam, üniversitede olsam diye iç geçiririm.

<http://nisanyan1.blogspot.de/2017/04/turkiye-nasl-turklesti.html?spref=fb>

BELGE, ERMENİ SOYKIRIMI, HABERLER

Ermeni Soykırımı'yla ilgili olarak Papa tarafından padişaha yollanan mektupla ilgili Osmanlı hükümetinin bir yazısının belgesi

2017/04/14 • 0 Comments

Ermeni Soykırımı "ArmenPress" haber ajansı tarafından geçenlerde verilen bir haberde, Vatikan'ın gizli arşivlerinde araştırma yapan Valentina Varduhi Karakhanyan, Ermeni Soykırımı süresinde Papa ile temsilcileri tarafından Ermenilere yapılan katliamlara son verilmesi için ele alınması gereken girişimlerle ilgili yeni bir kitap hazırlamaktadır.

Aşağıda, "Akunq" web sayfası okuyucularına, Ermeni Soykırımı'yla ilgili Papa'nın padişaha yollamış olduğu Osmanlı hükümetinin bir yazısı ve yazının Ermenice tercümesini sunmaktayız.

Bu belgenin, günümüzde Amerika'da yaşayan İstanbullu Ermeni araştırmacı, yazar ve editör Kevork Agopyan tarafından Osmanlı arşivlerinde bulunup,

Ermeniceye tercüme edildikten sonra memnuniyetle Batı Ermenistan ve Batı Ermenileri Sorunları Araştırmaları Merkezi'ne sunulmuş olduğunu belirtiriz. Günümüzde Amerika'da yaşayan Gevorg B.Hakobyan'ın, Türkiye Başbakanlık Osmanlı ve Cumhuriyet arşivlerinde araştırmalarda bulunup, binin üzerinde belge toplamış olduğunu belirtmek gerekir. B.Hakobyan'ın "İstanbul Ermenilerinin Eğitim Hayatı ve Eğitim Kurumları" adlı önemli araştırması, son zamanlarda kitap halinde yayınlanmıştır.

"BAB-I ÂLİ
Ermeniler

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
SİYASİ BÖLÜM GENEL
MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİ

Siyasi

Başbakanlık izin belgesi

Ermenilerle ilgili ifadeler ve kefillikle yazılmış özel bir yazı geçenlerde aziz Papa hazretleri tarafından Yüce Padişahımıza yollanmıştır. Bu yazının cevabı yazıya dökülerek, istişare amacıyla bakanlar kurulunun bilgisine arz edilmiştir. Böylece, Yüce Padişahımız için hazırlanmış ve yüceliğine uygun hazırlanmış bu Türkçe tercüme, taslağıyla birlikte hükümete sunulmuştur.

Yüce Padişahımıza takdim edilip, Türkçe yazısı kaydedildikten sonra, imza için bendeniz tarafından Padişaha sunulacaktır ve bunun için sizin iznimize gerek duyulmaktadır.

Siyasi sekreterlik 74179-360
11 Eylül 331 – 24 Eylül 1915

Yazının orijinali ve Fransızca tercümesi Ragıp Baki Bey'in güvencesiyle Papa'nın temsilcisine yollanmıştır.

28 Eylül 331 (1915)".

Ermenice'den Türkçe'ye çeviren:
Tiran Lokmagözyan

Akunq.net

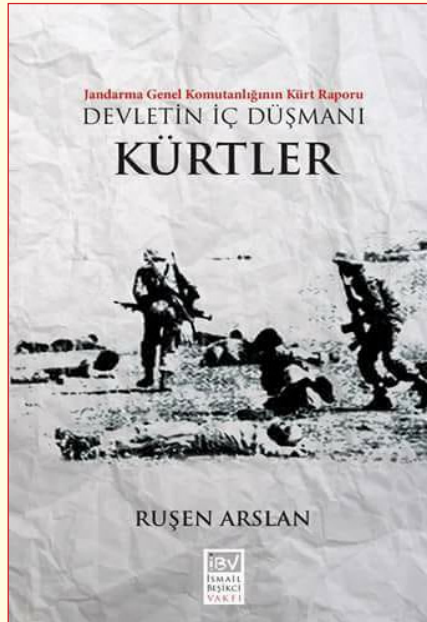
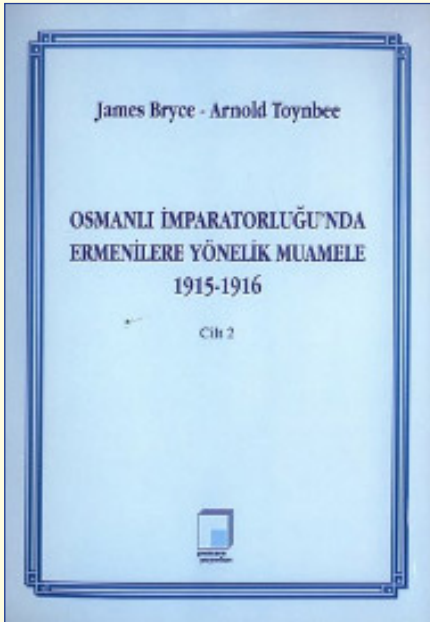
HAMALA TÜRKÇE SINAV

İstanbul Belediye İktisat
Müdüriyeti, Anadolu'dan iş
bulmak amacıyla İstanbul'a
gelen birçok kimsenin
hamallık yapmak istediğini
ama bunlardan çoğunun
Türkçe bilmediğini ve bu
durumda olanların yani
Türkçe bilmeyenlerin
hamallık yapmasının men
edileceğini bildirdi.
(Cumhuriyet Gazetesi, 16
Ocak 1932, Sayfa 4)

ZERZAVATÇI TÜRKÇE BAĞIR

'Türkçe konuş' kampanyası, 'Türkçe
Bağır'a dönüştü. İstanbul Belediyesi,
yaşadığı mahallelerde kendi anadiliyle
bağırarak satış yapanlar hakkında
zabıtaya gönderdiği tebligatta,
Türkçe yerine Rumca bağırmanın
şiddetle yasaklanmasını istedi.
(Cumhuriyet Gazetesi,
19 Mayıs 1929, Sayfa 2)

Marsilya'nın meydanlarından birine Soğomon Tehliryan'ın adı verilecek

Fransa Marsilya kentinin meydanlarından birine Ermeni Siykırımı'nın mimarlarından biri olan Talat Paşayı 1921 yılında Berlin'de öldüren Soğomon Tehliryan'ın adı verilecek.

21 Nisan'da meydanın resmi açılış töreni düzenlenecek. Törene Marsilya Belediye Başkanı Jean-Claude Gaudin, çok sayıda siyasetçi ile kamu figürleri, Fransa Ermeni topluluğu temsilcileri katılacak. Etkinliğin organizatörleri ise Marsilya Belediyesi ve Fransa Ermenileri Örgütleri Koordinasyon Konseyi (CCAF).

1915 Ermeni Soykırımı'nın mimarları olan Jöntürk (İttihat ve Terakki) lider-

leri, 1918'te Bakü Ermenilerinin katliamının düzenleyicileri ve Türklerle ittifak kuran Ermeni hainlerini cezalandırmak için Ermeni Devrimci Partisi'nin (Daşnaktsutyun) "Nemesis" operasyonu planladı.

Ailesini Soykırım'da kaybeden Soğomon Tehliryan'a Ermeni Soykırımı'nın baş mimarı Talat Paşa'yı öl-

dürme talimatını verildi.

Tehliryan, Taliat'ı 15 Mart 1921'de Berlin Charlottenburg mahallesinin Hardenberg sokakta onu vurup öldürdü ve tutuklandı. 2 Haziran 1921'de Alman mahkemesi Tehleryan'ı beraat ederek hakkında tahliye kararı verdi. Tehliryan 23 Mayıs 1960'da vefat etti. Kaynak: Ermenihaber.am

1909 Adana Katliamı: Üç Rapor

Derleyen: Ari Şekeryan

Aras Yayıncılık, 1909 Adana katliamının hemen ardından kaleme alınmış olan üç önemli raporu okurlarla buluşturuyor.

Nisan 1909'da Adana vilayetinde yaşanan ve 20 binden fazla Ermeni'nin hayatını kaybetmesine yol açan katliamlar gerek İmparatorluk genelinde gerekse dünyada büyük yankı uyandırmıştı.

40'tan fazla tarihi fotoğraf eşliğinde, Taner Akçam'ın önsözleriyle sunulan bu çalışma, Adana'da yaşanan katliamları öncesi ve sonrasıyla ele alan üç raporu bir araya getiriyor: "Adana Vakası ve Mesulleri" (Garabet Çalyan), "Adana'da Adalet Nasıl Mahkûm Oldu?" (Artin Arslanyan) ve "Adana Raporu" (Hagop Babigyan)

Katliamlara Adana'da tanıklık ederek, yaşananların hemen ardından Osmanlıca kaleme aldıkları raporlarla olayların içyüzünü anlatan Çalyan ve Arslanyan 106 yıl sonra ilk kez Türkçe okurla buluşuyor.

Olayların ardından Osmanlı Meclisi tarafından bölgeye gönderilen he-

yette yer alan Edirne Mebusu Hagop Babigyan'ın raporu ise, devlet görevlilerinin sorumluluklarına ve vilayet genelindeki tahribata dair önemli gözlemler içeriyor.

(Taner Akçam'ın önsözünden)

"1909 Adana katliamını nasıl açıkla-yacağız?

1894-96 Ermeni katliamları ile 1915 soykırımı arasında neredeyse bir ara halka gibi duran 1909 Adana katliamının bu iki büyük katliamla ilişkisi nedir gerçekten? Bazı Ermeni tarihçilerin 1894'ten başlayan ve 1923'e kadar uzanan düz bir çizgiden söz ettiklerini

biliyoruz. Hatta, 1909'da, 1915'in ön hazırlığı yapıldı; 1909 bir nevi "prova" idi diyen tarihçiler vardır. Gerçekten 1894-96'dan Adana'ya, Adana'dan 1915'e böyle düz bir çizgiden söz edebilir miyiz? Ya da birçok Türk araştırmacının tercih ettiği gibi 1894-96, 1909 ve 1915 birbirleriyle tamamen irtibatsız, farklı olaylar mıdır?

Galiba asıl tarihçilik bu üç büyük yıkımı, aralarındaki farkları ve benzerlikleri

ihmal etmeden ortak bir perspektiften okumayı başarmakta yatıyor...

Daha yapılacak çok iş var!"

(Garabet Çalyan'ın raporundan)

33 yıllık uğursuz Abdülhamid döneminde Türk vatandaşlarımızın taze hayatları Marmara balıklarının gidasını oluştururken, biz de az ötede İstibdat'ın mezbahasında vahşi hayvanlara yem olmaktaydık. Bu kırıcı dönemi beraber atlattık. Öyle ki, bu kadar çile ve işkenceyle elde edilen milli hâkimiyette, hemen devrimin ertesinde Meşrutiyetimizin ve Osmanlı'nın temiz alnına sürülen lekeyi ortadan kaldırarak, açılan yarayı tedavi etme merhametini kendilerinden talep etme hakkımız olduğunu düşünüyoruz: "Vatanın selameti birliğe; dostluğun tesisi adaletin icrasına bağlıdır."

‘Ermenilere yapılan zulmün ruhu’ Talat Paşa

DOSYA

Tarihçi Hans-Lukas Kieser, Metternich'in 7 Aralık 1915'te Şansölye'ye yazdığı mektubunda belirttiği benzetmeyle ‘Ermenilere yapılan zulmün ruhu’ olan Talat Paşa'nın bir fail olarak portresini yazdı.

Mehmet Talat Bey (1874 - 1921), 1910'lu yıllarda Osmanlı siyasetinin baş aktörlerinden biriydi. 1917'de Sadrazam makamına ve paşa unvanına erişti. Bu, eski bir postane memurunun, Osmanlı İmparatorluğu'nda sultandan sonraki en üst makama olağanüstü bir şekilde yükselişi anlamına geliyordu. 1908 Jön Türk Devrimi öncesinde, Selanik - Makedonya'da bir posta memuru olarak çalışan Talat, İttihat ve Terakki Cemiyeti (İTC) adıyla bilinen ve II. Abdülhamid'i devirmek için kurulan gizli ağın lideri olarak öne çıkmaya başlamıştı. Muhalif örgüt İTC'yi ilgilendiren sadece Hamid despotizmi değil, aynı zamanda Makedonya meselesiydi. İTC'nin gözünde bu mesele, Avrupalı güçlerin içişlerine müdahale tehlikesi ve Osmanlı tarihinde önemli bir yere sahip olan bu bereketli toprakların kaybedilme kaygısı demektir.

Darbecilerin safında

1908 Devrimi'nden sonra Talat, Meclis-i Mebusan üyesi ve birinci reis vekili oldu. Ağustos 1909'da Dâhiliye Nazırlığı'na getirilen iki İTC kabinesi üyesinden biriydi. Ocak 1913'te, 1912 Haziranı'ndaki darbeyle yönetime gelmiş olan ve liberal Osmanlı hükümetine yapılan darbe girişiminde başı çeken Enver'in saflarına katıldı. İTC ve komitesi, 1918 yılına kadar Osmanlı İmparatorluğu'nu yönetti. Bu gizli ve yıkıcı komitacılık, devlet ve imparatorlukla özdeşleşmesi ve Müslümanlarla dayanışma içinde olması açısından Balkanlar, Kafkaslar ve Doğu vilayetlerindeki gayrimüslimlerin komitacılığından ayrışıyor, komplocu devrimci bir ruhla saltanatı yeniden kurma isteğinin birleşimi olarak Küçük Asya'yı tamamen egemen bir Türk yurdu haline getirmeyi amaçlıyordu. Bu Türk yurdu, Kafkaslar ve Balkanlar'dan gelen muhacirler için de sığınak olacaktı.

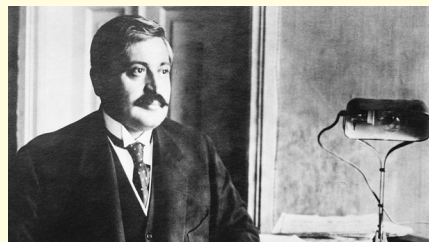

Hans-Lukas Kieser

1913'ten itibaren partinin güçlü adamı ve yeni Dahiliye Nazırı olan Talat, Küçük Asya'da Müslümanların ve Türklerin lehine bir demografik ve ekonomik dönüşüm planladı ve uygulamaya koydu. Talat, böylece bir toplum mühendisi ve Almanya Büyükelçisi Metternich'in 7 Aralık 1915'te Şansölye'ye yazdığı mektubunda belirttiği gibi ‘Ermenilere yapılan zulmün ruhu’ oldu. Talat'ın Hristiyanlık karşıtı siyaseti öncelikle, 1914 Haziranı'nda Ege kıyılarından kovulan ve yerlerine Balkan muhacirlerinin yerleştirildiği sayıları 150 bini bulan Rumlara yönelik oldu. Ardından I. Dünya Savaşı'nın ilk yıllarından itibaren Ermenileri ve Süryanileri hedef aldı. 1915'teki Ermeni Soykırımı, Osmanlı'nın toplumsal dokusunun sonuna gelindiğini ve saltanatın kaldırılmasını 1922'den çok daha önce haber veriyordu.

Hallacyan'la birlikte

Özellikle Balkanlar'da kök salmış olan İTC ve Talat, açıkça Ermeni karşıtı değildi; hatta Taşnaktsutyun'la (Ermeni Devrimci Federasyonu) işbirliğini övüyordu. İTC, Meclis-i Mebusan üyesi olan Kırkor Zohrab'ın da dahil olduğu Ermeni mebuslar, Taşnaktsutyun üyeleri ve İTC'de yer alan Bedros Hallacyan gibi isimlerle iletişim halindeydi. 1911'de Ticaret ve Ziraat Nazırı olan Hallacyan, Talat kabinesinin bir üyesiydi. Bununla

birlikte Hallacyan, aynı kabinenin üyesi Maliye Nazırı Cavit Bey'in kendi gazetesinde eleştirel bir tonda belirttiği gibi ‘küçük ortak’ muamelesi görüyordu. Talat ve İTC'nin büyük çoğunluğu, Doğu vilayetlerindeki top rak sorunları, yani yerel aşiret liderlerinin yasadışı bir şekilde el koyduğu Ermeni mülklerinin iadesi meselesinde karşılaşılan zorluklardan ötürü, açıkça Ermeni karşıtı oldular.

Başta Ermeniler ve devrimci Ermeni meslektaşlarıyla aynı yerde duran İTC, bu durumu, Doğu illerinin Ermeni karşıtı ve Müslüman olan gayriresmi temsilcileriyle işbirliğine girerek bitirdi ki, bu Doğu illerinde, Rusya tarafından Ermeni temsilcilerin de desteğiyle yeniden harekete geçirilen uluslararası diplomasi, Berlin Antlaşması'nın Ermenilerin için öngördüğü reformların uygulanmasını talep ediyordu. Talat Paşa'yla Osmanlı Ermenileri temsilcileri arasında yapılan ve Talat'ın hasmını esas olarak ifşa ettiği son müzakereler sırasında olanlar da dahil 1913-1914'teki her şey, o dönemi işaret ediyordu. Onların Avrupa emperyalizmiyle bir olduğuna, dolayısıyla Osmanlı egemenliğine karşı geldiklerine ve Küçük Asya'da yaşanacağı düşünülen Türk geleceğiyle bağdaşmadıklarına inanmıştı.

Reformlar askıda

İTC'nin diğer güçlü adamı Enver ve beraberinde Talat, Temmuz 1914'te yaklaşan genel savaşa hemen dahil olmanın yollarını arıyorlardı. Alman diplomasisi, onların Almanya'nın yanında yer alma talebini ilk etapta reddetti. Ancak Kayzer ve generaller, yaklaşan savaşta Alman kumandası altına girdikleri takdirde Osmanlı ordusunun belirleyici rol oynayabileceğine ikna olmuştu. Jön Türk hükümeti, savaşa dahi girmeden, Almanlarla 2 Ağustos 1914'te yapılan gizli savaş antlaşmasının ilk kazananıydı, çünkü bu antlaşmayla onların içişlerinde egemenlik hakkı ilk defa tanınıyordu. Hükümet bundan dolayı, 8 Şubat 1914'te imzalanan ‘Ermeni reformları’ni askıya aldı ve kapitülasyonları feshetti. Almanya

ise Osmanlı ordusunun tekrar düzenlenip silahlandırılması ve seferberliğin sağlanmasına şevkle katkıda bulunarak, silahlı mücadeleyi kışkırttı. Osmanlı ordusunun Kafkaslar'da, Kuzey İran'da ve Süveyş Kanalı'ndaki yenilgileri, Harbiye Nazırı Enver'in prestijine zarar vermişti; ama Talat, Enver'in pozisyonunu sağlamlaştırarak ona destek çıktı.

Doğu ve Batı cephelerinde İtilaf Devletleri'nin tehdidi altında bulunan ama Alman generallerin yönetimindeki Gelibolu ve Çanakkale savunmalarında elde edilen başarı nedeniyle güven kazanmış olan Talat, 24 Nisan 1915'te Ermeni karşıtı aşırılıkçı siyasetini başlattı. Anadolu'daki Ermenilerin isyan ettiğine yönelik stratejik yalan, Ermeni aydınlarının yok edilmesini, insanları ölümüne sürükleyen tehciri ve Ermeni mülklerinin gaspını haklı göstermeye hizmet etti. Talat, Ağustos'a varmadan, Nisan ayına ait suçlamaları, yine Almanlarla işbirliği halinde, geçmişe dönük olarak kanıtlama peşine düşmüştü. Almanların tehcir konusunda verdiği somut destek, askeri kullanım sınırlıydı. Beklenmeyen bu soykırım karşısındaki takınılan edilgen tutum ve bu kandırmacadaki ortak sorumluluk, Alman siyasi kültürüne büyük zarar vermiş, öyle ki, 'Talat sistemi' ile yakın temas, 1918 sonbaharına kadar devam etmişti.

Türkçülük miti

Yenilgiden sonra eski Sadrazam Talat, milliyetçi İT hareketinin eski lideri Mustafa Kemal'le bağlantısını sürdürerek, Berlin'e sığındı. Talat, Mart 1921'de bir Ermeni tarafından intikam amacıyla öldürüldü. Türkiye Cumhuriyeti adı altında, Talat'ın emrindeki kamu görevlilerini büyük ölçüde yerinde tutarak 'Türk Yurdu'nu hayata geçiren ise Mustafa Kemal'di. Kemalizm öncesi Türkiye'nin babası olarak Talat, 1913'ten sonra, siyasal İslam'la açık ittifak halindeki Türk milliyetçiliğini temsil ediyordu. Bu, ondan sonra gelen Kemalizm ile ayrışıyordu. Talat, sınıf savaşını etnik-dini savaşla karıştırıp, aynı zamanda Türkçülük gibi emperyalist bir miti benimseyen sağcı bir ihtilalcidi.

Kaynak: agos.com.tr

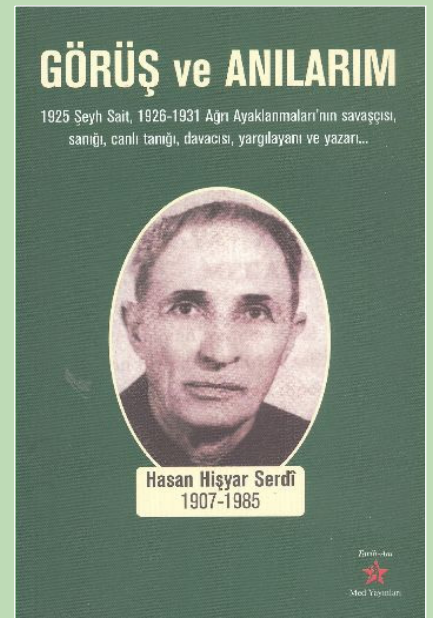
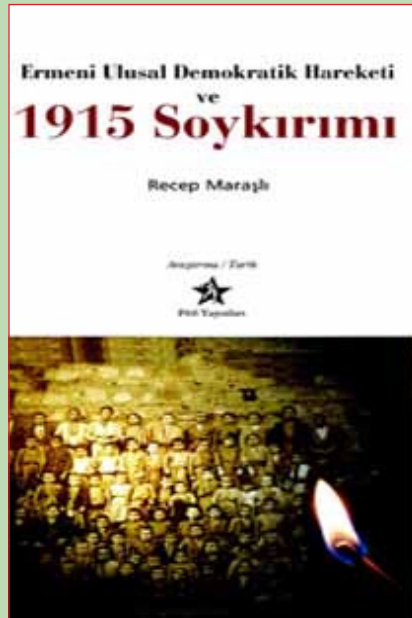

İttihat ve Terakki Partisi'nin 1915 başlarında düzenlenen gizli oturumunda parti üyesi Doktor Nâzım'ın sözleri:

"Ermeniler ölümcül bir yaraya benzer. Bu yara önceden zararsız zannedilir. Fakat zamanında bir doktor muamelesi görmezse muhakkak öldürür. Hemen harekete geçmek gerekir. Eğer 1909'daki gibi yaparsak yarardan çok zarar görürüz. Bizim temizlemeye karar verdiğimiz diğer kesimleri, Arapları ve Kürtleri uyandırır ve tehlike bir yerine üçe katlanır... ..

Eğer bu temizlik harekâtı ve genel ve nihai olmazsa, yarardan çok zararı dokunur. Ermeni halkını topraklarımızdan kökten temizlemeliyiz. Bir kişi bile kurtulmamalı ve Ermeni ismi unutulmalıdır... Bu defaki işlem, kökten temizleme işlemi olacaktır. Ve Ermenilerden bir kişi bile sağ kurtulmaması koşuluyla soykırım mutlaka gereklidir..."

Recep Maraşlı, 1915 Soykırımı

Bu belge, İttihatçıların Ermenileri sistemli olarak imhaya tabi tuttuklarını gösteriyor

"Belgenin üstündeki antet telgrafın orijinal olduğunu hiçbir şüpheye yer bırakmıyor"

Elimizde, Bahaettin Şakir'e ait, 4 Temmuz 1915 tarihinde, İttihat ve Terakki Elâzığ (Harput) Müfettişi Nazım Bey'e iletmek üzere, Vali Sabit Bey'e çekilmiş bir telgraf var. Telgrafın amacı Ermenilerin sürgün ve imhalarını koordine etmektir. Telgrafta şunlar yazıyor: "Oradan sevk olunan Ermeniler tasfiye olunuyor mu? Nefy ü tağrîb [sürgün ederek uzaklaştırma] olduğunu bildirdiğiniz eşhas-ı muzırır [zararlı unsurlar] imha ediliyor mu yoksa yalnızca sevk ve i'zâm mı [gönderilme] olunuyor muvazzahan [açık olarak] bildiriniz kardeşim" denmektedir.

Antete dikkat!

Telgrafın sağ üst köşesinde, İçişle-ri Bakanlığı Umur-ı Mülkiye Müfettişliği anteti var. Belgenin alt tarafında, metnin, Arapça rakamlarla yazılmış, 'dört rakam' gruplarından oluşan şifreli hali de bulunmaktadır. Bu dörtlü şifre rakam gruplarının üzerinde her bir rakam grubunun karşılığı olan sözcük de (kelime veya ek) yazılmıştır. Belgenin üzerindeki antet, telgrafın orijinal olduğu kuşku götürmez biçimde kanıtlamaktadır.

Aslında bu belgenin içeriği, araştırmacılar ve konuyla ilgilenenler tara-

Prof. Taner Akçam

findan daha önce de biliniyordu. Yani bilinmez ve çok yeni ortaya çıkmış bir belge değil bu. Belgenin ve içeriğinin doğru anlaşılabilmesi için, Bahaettin Şakir'in kişiliği, onun görev ve yetkileri konusunda temel bazı temel bilgileri aktarmakta fayda vardır.

Şakir kimdir?

Bahaettin Şakir, hem İttihat ve Terakki Partisi Merkez Komitesi üyesi hem de Teşkilat-ı Mahsusa örgütünün ana sorumlularından birisidir. Osmanlılar resmen savaşa girmeden önce, Şakir Teşkilat-ı Mahsusa faaliyetlerini yürütmek amacıyla (Ağustos 1914) Erzurum'a ana sorumlu olarak gitmiştir. Öncelikli görevi, Kafkasya içlerinde Müslüman ayaklanmalarını organize etmektir. Şakir'in Teşkilat-ı Mahsusa'nın bölgedeki faaliyetlerini

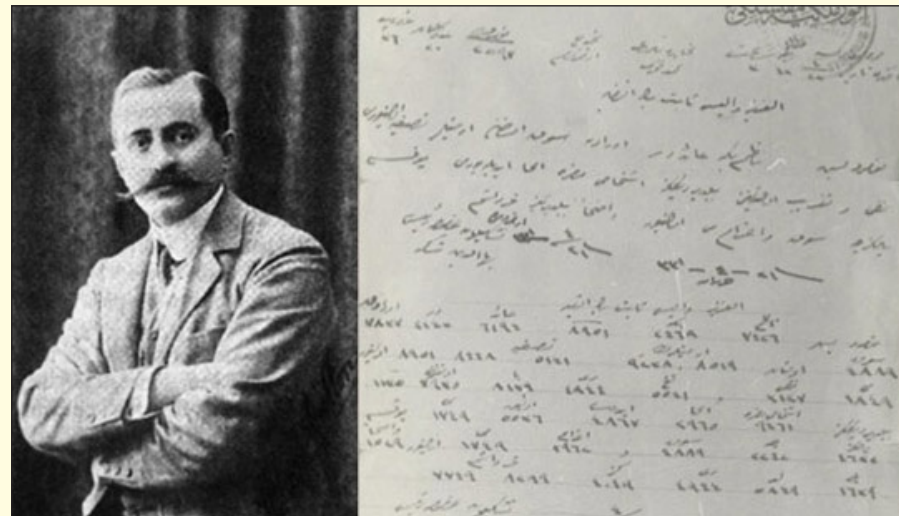
koordine ettiğine ilişkin elimizde çok sayıda Osmanlı belgesi mevcuttur. Bu belgelere Osmanlı Arşivinde ulaşmak mümkündür. Bazı belgeler kendisinden açık olarak 'Erzurumda Teşkilât-ı Mahsûsa'ya me'mûrBahaddin Şakir' olarak söz eder. Kafkas seferlerinin başarısızlıkla sonuçlanması ile birlikte, Şakir tüm enerjisini Ermenilerin imha edilmesine yoğunlaştıracaktır. Altında araba vardır; haberleşmelerinde İçişleri ve Savunma Bakanlıklarının şifrelerini kullanmaktadır.

Şakir, savaş sonrası 1919-21 yılları arasında, İstanbul'da İttihat ve Terakki Parti yöneticileri aleyhine açılan davalarda sanık olarak yargılanır; hem 'Ana Dava' dediğimiz İttihatçı yöneticiler davasında, hem de 'Mamûretülaziz (Elazığ-Harput) Davası'nda sanıktır. Her iki davanın iddianamesinde, Şakir'in faaliyetlerinden ve sıfatlarından sıkça bahsedilir. Şakir, 'Mamûretülaziz Davası'nda yokluğunda idam cezasına çarptırılır.

Dava delili

4 Temmuz 1915 tarihli telgraf bu davalardaki en önemli delillerden bir tanesidir. 'Ana Dava' iddianamesinde, 'Mamûretülaziz Davası' iddianame ve karar suretinde belgeden söz edilir ve alıntı yapılır. 'Ana Dava' iddianamesinde, Savcılık makamı telgrafı aynen aktarır ve 'şifreli telgraf' olarak tanımlar. Belgenin 'fotoğrafının' mahkeme evrakı içinde 'dokuzuncu tertîbde' bulunduğunu söyler.

İddianameye göre, merkezi İstanbul'da bulunan Teşkilat-ı Mahsusa örgütü, Erzurum'a gitmeden önce Bahaettin Şakir'e külliyetli miktarda para, patlayıcı madde ve otomobil gibi şeylerin yanı sıra haberleşmede kullanmak üzere özel şifre anahtarları da vermiştir. Bahaettin Şakir'e verilen şifre anahtarlarından bir tanesinin, İçişleri Bakanlığı'na ait olduğu bilgisini, Erzurum Valisi Tahsin Bey de verir.

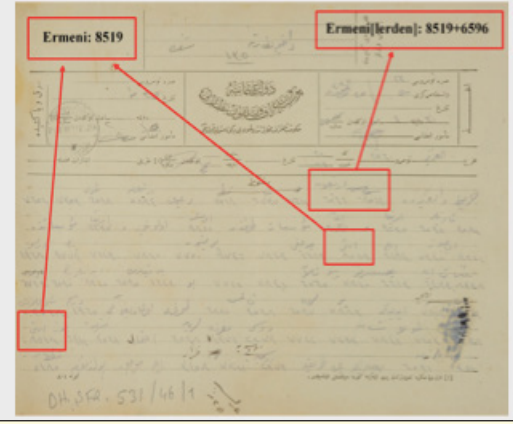
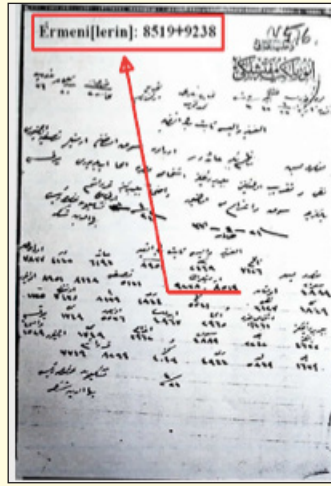
'Mamuretülaziz (Harput) Davası'nda şahit olarak dinlenen Tahsin Bey, 2 Ağustos tarihli oturumda, "Bahaeddin Şâkir Bey'in hem Bâb-ı Ali ve hem de Harbiye Nezareti ile görüşmek için iki şifreye malik olduğunu" söyler. Telgraf aynı davanın 10 Ocak 1920 tarihli oturumunda da okunacaktır.

Bu bilgilerden de anlaşılacağı gibi, elimizdeki belge, hiç bilinmeyen ve daha önce hiç duyulmamış bir belge değildir. Belgenin üzerindeki, hangi makama ait olduğunu gösterir resmi antet, belgenin orijinal olduğunu kanıtlamaktadır. Ama bu belgenin orijinal olduğunu kanıtlayan çok önemli bir başka bilgiye daha ulaşmış bulunuyoruz.

Belgenin şifresi

Resimde de görüleceği gibi, belgenin üzerinde dörtlü rakam gruplarından oluşan rakamlar mevcuttur. Bu rakam grupları, söz konusu metnin şifrelenmiş halidir. Her rakam grubunun çözülmüş hali, doğrudan rakam grubu üzerine yazılmıştır.

Osmanlı Arşivinde, Dahiliye Nezareti'ne ait çok sayıda şifreli belge vardır. Bunlar çoğunlukla vilayetlerden İstanbul'a çekilmiş telgraflardır. 1915 Temmuz ayına ait telgrafların önemli bir kısmı 'dört rakam' grupludur. 'Dört rakam' gruplu telgraflarda, dokuz ayrı şifreleme tekniği kullanılmıştır. Her telgrafın başında hangi tekniğin kullanıldığı çoğunlukla belirtilmiştir; (bir numara, iki, numara, üç numara vb. biçiminde) Bahaettin Şakir'in telgrafında kullanılan, üzerinde de

yazıldığı gibi beş numaralı şifreleme tekniğidir.

Şakir'in telgrafını, elimizde var olan beş numara ile şifrelenmiş, dört rakam gruplu arşiv belgeleri ile kıyasladık. Kıyaslama çok kolay bir işlemdir. Çünkü şifrelerin çözümü, belgelerin üzerinde yapılmış ve çözüm her rakam grubunun üzerine ayrı olarak yazılmıştır. Bu kıyaslama sonucunda tespit ettiğimiz büyük gerçek şudur: Bahaettin Şakir, Dahiliye Nezaretine ait beş numaralı şifre anahtarını kullanmıştır. Kontrol ettiğimiz telgrafların 25 tanesinde, Şakir'in telgrafında kullanılan kelime ve eklerin 34 defa kullanıldıklarını tespit ettik. Tespit ettiğimiz kelime ile ekler ve hangi rakam grubu ile şifrelendiği aşağıdaki gibidir:

Sevk [4889]: 18 belge;
Yalnız [4632]: 3 belge;
Bey [2469]: 5 belge;
leri [çoğul eki- 9338]: 3 belge
Oradan [7837]: 1 belge;
İzam [3962]: 1 belge
Kardaş [8299]: 1 belge;

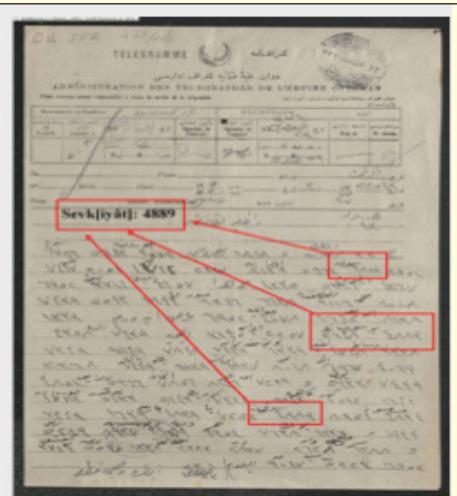
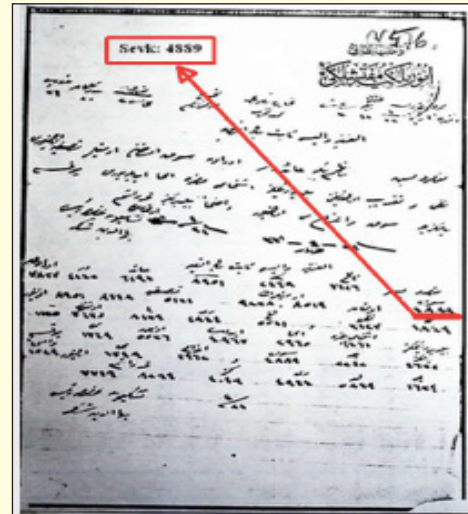
im/ım eki [kardeşim: 7749]: 1 belge;
Ermeni (8519): 1 Belge;

'Ermeni' sözcüğünün şifrelenmesi
'Ermeni' sözcüğünün şifrelenmesi
'sevk' sözcüğünün şifrelenmesi
'sevk' sözcüğünün şifrelenmesi

Eklenmesi gereken son önemli bilgi de şudur: Osmanlı Arşivinde bulduğumuz bu belgeler 2010'lu yıllarla birlikte araştırmacıların hizmetine sunulmaya başlanmıştır. Yani bu tarihten önce bu şifrelerin varlığından kimse haberdar değildi.

Belgenin orijinal olduğu, hiçbir tartışmaya mahal vermeyecek kadar açıktır. Ve belge, İttihatçı yöneticilerin Ermenileri sistemli olarak imhaya tabi tuttuklarını açık olarak göstermektedir. Artık anlamsız ve sadece kendine zarar vermekten başka bir sonuç doğurmayan inkarcılığa son vermenin zamanı gelmiştir ve geçmektedir!

Bu yazı ilk olarak Agos'ta yayımlanmıştır. 26.04.2017
<http://www.agos.com.tr/tryazi/18348/soykirimin-sifresi-cozuldu>

Süryaniler Seyfo katliamının tanınmasını istiyor

Sibel Hürtaş

Osmanlı İmparatorluğu'nun, 1915 yılında Anadolu'da yaşayan ve Ermenilerle anılan kırım ve sürgün politikasının kapsamı, sanılandan çok daha genişti. 1 milyonun üzerinde Ermeni'nin yaşamını yitirdiği olaylar-da, Hristiyan inanca sahip Süryani halkı da bu kıyım ve sürgün politikasından nasibini almıştı.

Ermenilerin "büyük felaket" olarak adlandırdığı bu katliam sürecini Süryaniler ise kılıç anlamına gelen "Seyfo" kelimesi ile ifade ediyor ve Seyfo Katliamı olarak anıyor. Süryaniler, katliamın 100. Yılı nedeniyle bu yıl ilk kez Türkiye'nin Seyfo Katliamını tanınması ve özür dilemesi için eylem yapıyor. Eylem, 20 Nisan'da, katliamın yoğun olarak yaşandığı Mardin ilinde başlayacak. Süryaniler, katliamda yaşamalarını yitirenler için açlık grevi yapacak. Her yıl için bir saat sürecek olan açlık grevi, 24 Nisan'da sona erdirilecek. Haziran ayında da büyük bir yürüyüş düzenlenecek.

Eylemler, geçen hafta mahkeme kararıyla kapatılan Mardin Süryani Birliği Derneği öncülüğünde gerçekleştiriliyor. Dernek Başkanı Yuhanna Aktaş, Al-Monitor'a, 1914'te başlayıp 1915'e dek süren ve devletin kurduğu Hamidiye Alayları ile Kürt aşiretleri öncülüğünde gerçekleşen katliamda 490 bin Süryani'nin katledildiğini söylüyor. Katliamlar, Süryanilerin yoğun olarak yaşadığı Türkiye'nin Güneydoğusunda bulunan Mardin ve çevre illerinde gerçekleşmiş.

Aktaş, katliamdan kaçarak Suriye'ye gidenler ya da Müslümanlaştırılan genç kızlar ve çocukların hayatta kal-

dığını anlatıyor. Müslümanlaştırılan kızların hala Mardin'de yaşayan torunları, Müslümanlaştırılan genç kızların torunları Mardin ve çevresinde yaşıyor hala. Kendisi de Mardin'de yaşayan Aktaş, "Onların torunları Süryanilere 'dayı' der. Şu an bize dayı diyen yüzlerce insan var" diyor.

Aktaş'ın ailesi katliamdan sağ kurtulanlardan. Dedelerinin yaşadığı Alagöz Köyü'ndeki Süryaniler, bir kaleye sığınarak kurtulmuş. Çevre köylerde katliamdan kaçamayan binlerce Süryani ise köy meydanlarında ya da sığındıkları kiliselerde topluca kurşuna dizilerek, öldürülmüş.

Yuhanna Aktaş'ın anlattığına göre, Süryanilerin yoğun yaşadığı Mardin kentinin Midyat ilçesine bağlı İvardo Köyü'nde büyük bir direniş gösteriyor Süryaniler. Etrafı yüksek duvarlarla çevrili bir kiliseye sığınan halk, bir hafta boyunca askerlerle çatışıyor. Çatışma sürerken, bir grup, katliamın durdurulması için Midyat'taki Hükümet Konağında kaymakam ve belediye reisini rehin alıyor. Bunun üzerine Müslüman Kürtlerce sözü dinlenen Şeyh Fetullah'tan destek isteniyor. Fetullah, yeğenini ve oğlunu Hükümet Konağı'ndaki Süryanilere rehin bırakarak, katliamın bitmesi için görüşmelere başlıyor. Görüşmeler sonunda köydeki Süryaniler kurtarılıyor, ama çevre köylerdekilere katlediliyor. Ateşkesi sağlayan Şeyh Fetullah'ın torunları hala Mardin'de din adamlığı yapıyor. Aktaş, mezarını hala ziyaret ettikleri Fetullah için "Adı bizim tarihimizde altın harflerle yazılıdır" diyor.

Seyfo katliamı ile ilgili anılar

Mardin'deki Süryanileri derinden etkilemiş. Al-Monitor'un konuştuğu Mardinli Süryani Simon Poli, onlardan biri. Poli, 1970'li yıllarda Türkiye'yi terk etmek zorunda kalmış bir Süryani. Tam 43 yıl Avrupa'da yaşadıkdan sonra ailesinin yaşadığı katliam hikâyesini dünyaya duyurabilmek ve bir özür diletmek adına bugün Türkiye'de.

Simon Poli'nin bize aktardığı hikâye, dedesinin kardeşinin hanımı Sara Poli ile ilgili. Poli onu Mama Sara diye anıyor. Sara, katliam yaşandığında, 20'li yaşlarında, evli üç çocuklu bir kadıymış. Başta eşi olmak üzere ailesi gözlerinin önünde katledilmiş, kendisi de üç çocuğuyla birlikte katliamdan kaçmış. Gerisini şöyle anlatıyor:

"Mama Sara'nın ikisi ikiz üç çocuğu var. Köy basıldığında, çocuklarla harmanlara doğru kaçmış. Bu sırada bir kurşun en büyük çocuğuna denk gelmiş. Çocuk orada yere yığılmış. Sara, onu orada bırakıp Meryem Ana Kilisesi'ne sığınmış. Bahçedeki üzüm bağları arasına saklanmış. Askerler oraya da gelmiş, bağırarak insanları aramış, kimi görürlerse öldürmüşler. Sonra sesler kesilmiş. Mamam, gittiklerini düşünüp dışarı çıkmış. Meğer duvarın arka tarafında pusu kurmuşlar. 2 asker ve 5 Kürt, 7 kişi. Mamama, 'Müslüman olacaksın' demişler, kabul etmeyince önce ikizlerinden birini gözlerinin önünde öldürmüşler. Direnince ırzına geçmişler; direnmeye devam edince kolunu dipçikle kırmışlar. Ardından vücudunu hançerlemişler. Bayılınca, öldü zannedip gitmişler. Mamam, kendine geldiğinde tek çocuğu yanı başındaymış. Onun nasıl hayatta kaldığını bilmiyor. Çıplakmış. Çok uzun

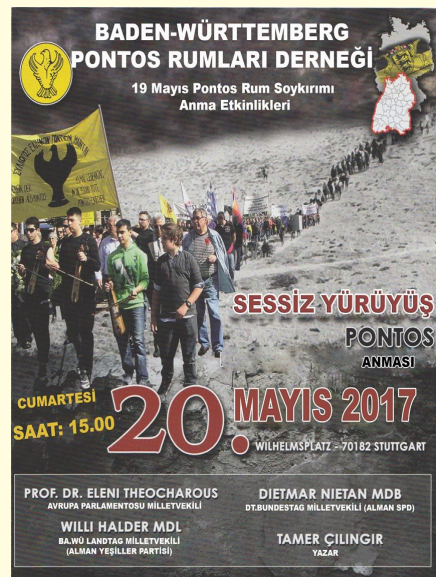
saçları varmış Sara'nın. Saçlarıyla kolunu bağlayıp, çocuğu da kucığına almış ve dağa kaçmış. Amacı direnen bir köy olan Ayvert Köyü'ne varmakmış. Süryaniler, dağlarda kaçanları topluyorlarmış. Mamamı, orada bulmuşlar. Son çocuğu daha sonra hastalıktan ölmüş."

Mardin Süryani Birliği Derneği'nin verilerine göre bugün Türkiye'de 18 bin, dünyada ise 4 milyon civarında Süryani yaşıyor. Dünyadaki Süryani nüfusun yüzde 80'i Türkiye kökenli, 1915 olaylarında yurt dışına kaçanların torunları. Buna karşın Seyfo Katliamı Ermenilerin yaşadıkları kadar duyulmadı. Süryani Derneği Başkanı Yuhanna Aktaş, Süryanilerin Ermeniler kadar diplomatik gücünün bulunmaması, Türkiye'de yaşayan Süryanilerin de yoğun baskılar nedeniyle suskun kalması nedeniyle katliamı duyuramadıklarını söylüyor.

Bu arada, Aktaş'ın başkanlığını yaptığı dernek, bir hafta önce Türkiye mahkemeleri tarafından tüzüğündeki bazı maddeler nedeniyle kapatıldı. Aktaş, Mahkemenin bu kararını, "Türkiye'nin 100 yıllık zihniyetinin devamı" diye yorumluyor. Ona göre geçen süre içinde hiçbir şey değişmedi. Ancak değişmesi için yüksek sesle konuşmaya kararlı görünüyorlar.

Read more:

<http://www.al-monitor.com/pulse/tr/originals/2015/04/turkey-syriacs-urge-turkey-to-recognize-massacres.html#ixzz4fXsrjqBe>

19 Mayıs 1919

Pontus Soykırımı'nı Anma Günü

İşgal kuvvetlerinin verdiği nota üzerine, Mustafa Kemal, Padişah VI. Mehmet Vahdettin tarafından olağanüstü yetkilerle donatılarak Vilayet-i Sitte'deki (Altı Vilayet) Hristiyan ahaliyi korumakla görevlendirildi. M.

Kemal, Samsun'a çıkar çıkmaz katil çetelerini kendi komutasına aldı.

Azılı bir katil olan Topal Osman, Kuvay-ı Milliye kimliğiyle Karadeniz gayrimüslimlerini soykırıma tabi tuttu.

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin milli devlet kurmak için uygulamaya koyduğu "Anadolu'yu Türkleştirme" projesinin bir ayağı olan Ermeni soykırımı gerçekleştirildikten sonra, sıra diğer "rahatsızlık verici" unsurların ortadan kaldırılmasına gelmişti. Özellikle Karadeniz kıyılarında yoğun olarak yaşayan gayrimüslim nüfusun katledilmesi için çeşitli çeteler görevlendirmişti. Bunların en zalimi ve en korkuncu olan Topal Osman çetesi, Giresun ve civarında Rumları ve gayrimüslimleri soykırıma uğratiyordu.

Osmanlı İmparatorluğu'nun 1. Dünya Savaşı'nı kaybetmesi üzerine, yurt dışına kaçan İttihatçıların "A Kadrosu", yerini başını M. Kemal'in çektiği "B Kadrosu"na bıraktı. Topal Osman, Samsun'a çıkan Mustafa Kemal'le görüştü, Kuvay-ı Milliye adı altında yeniden örgütlenme ve başladığı işi bitirme emrini aldı. Topal Osman bir yandan bu yeni destekle Pontus soykırımını tamamladı, öte yandan Mustafa Kemal'in özel muhafızlığını yaparak muhaliflerine kan kusturdu. İş bitince de M. Kemal tarafından gözden çıkartıldı, II. Grup mensubu muhalif milletvekili Ali Şükrü Bey'i katletmesinden sonra yakalanarak öldürüldü ve cesedi meclis önünde asılarak teşhir edildi.

Pontus'da soykırım 1916'da başladı ve 1919'da doruğuna ulaştı. Yaklaşık 300-350 bin kişi sistematik bir şekilde ve devlet erkinin katılımıyla katledildi. Sağ kalmayı başaran az sayıda gayrimüslim, Lozan mübadelesiyle yerinden yurdundan edilerek kovuldu ve soykırım tamamlanmış oldu. 19 Mayıs, bu anlamda Pontus Soykırımını Anma Günü'dür.

19 Mayıs'ın milliyetçi gösterilerle bir bayram olarak kutlanması, 1937 yılına denk düşüyor. Cumhuriyet 1923'te

ilan edilmesine rağmen, "Gençlik ve Spor Bayramı" olarak aradan 14 sene geçtikten sonra kutlanmaya başlanmasının nedeni olarak, güya Atatürk'ün birdenbire "yahu Samsun'a bu gün çıkmıştık, bari bayram olarak kutlayalım" demesi gösteriliyor. Oysa gerçekte Almanya'da nazilerin ırkçı ayin-törenlerinin birebir kopyasıyla karşı karşıyayız. Naziler, Alman (ya da Aryan) ırkının ne kadar üstün olduğunu göstermek için seçtikleri güzel vücutlu genç kadın ve erkeklerle spor gösterileri yaptırıyor, böylece cümle âleme ne kadar üstün olduklarını, gerekirse bu gençliği düşmanların üzerine salmaktan çekinmeyecekleri tehdidiyle birleştirerek sergiliyorlardı.

19 Mayıs'ın Türkiye'de gençlik ve spor bayramı olarak kutlanmasının altında yatan neden de bu. Kemalist diktatörlüğün "Benim fikrim, kanatım şudur ki, dost da düşman da dinlesin ki, bu memleketin efendisi Türk'tür. Öz Türk olmayanların Türk vatanında bir hakkı vardır, o da hizmetçi olmaktır, köle olmaktır" diyebilen Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt, bu ifadesiyle resmi devlet politikasını ifade ediyordu. Özellikle 30'lu yıllardan sonra ırkçı politikalar iyice ayyuka çıktı, Yahudilere karşı hareketler başladı, Türk Tarih Tezi gibi ipe sapa gelmez teorilerle ırkçılık kurumsallaştırıldı. 19 Mayıs da milliyetçilik hezeyanının patladığı ırkçı bir gösteri olarak gelişti.

Kaynak: <http://marksist.org>

BM, IŞİD'in Suriye'de Ezidilere yönelik soykırım yaparak savaş suçu işlediğini açıkladı.

BM Bağımsız Suriye Araştırma Komisyonu Komisyon IŞİD'in Ezidilere yönelik işlediği suçları ortaya koyan raporunu açıkladı.

IŞİD'den kaçanlar, dini liderler, sağlık personelleri, avukatlar, kaçakçılar, aktivistler ve gazeteciler olmak üzere toplam 45 kişiyle görüşülerek hazırlanan raporda, IŞİD'in Ezidilere yönelik soykırım uyguladığı belirtildi.

ABD: IŞİD soykırım suçu işledi
'IŞİD EZİDİ KİMLİĞİNİ SİLME-YE ÇALIŞTI'

Komisyon Başkanı Paulo Sergio Pinheiro, BM Cenevre Ofisi'nde düzenlenen basın toplantısında rapora ilişkin, "IŞİD soykırım suçu işledi ve işlemeye devam ediyor. IŞİD'in elindeki kadın, erkek ve çocuk bütün Ezidiler korkunç bir vahşete maruz kaldı" dedi.

IŞİD'in 3 Ağustos 2014'te Irak'ın Sincar bölgesini ele geçirmesinin ardından Ezidileri zorla Suriye'ye götürdüğünü belirten Pinheiro, örgütün Ezidi kadınları seks kölesi haline getirerek, işkence ve insanlık dışı muameleye maruz bırakarak ve öldürerek 'Ezidi kimliğini silmeye' çalıştığını ifade etti.

Avrupa Parlamentosu'ndan tarihi karar: IŞİD'in katliamları soykırım

'IŞİD'İN ELİNDEKİ EZİDİ KADIN VE KIZ ÇOCUKLARI İÇİN HİÇBİR ŞEY YAPILMADI'

Pinheiro, "IŞİD'in elinde hala 3 bin 200 Ezidi kadın ve kız çocuğu var. IŞİD'in Sincar bölgesine saldırısının üzerinden iki yıl geçti ama şimdiye kadar bu insanları kurtarmak için hiçbir şey yapılmadı, kurtarma operasyonları düzenlenmedi. Uluslararası topluma bu konuda harekete geçmesi çağrısında bulunuyoruz." dedi.

BM Güvenlik Konseyi'ne IŞİD'in Ezidilere uyguladığı soykırımı tanıması ve Ezidilerin kurtarılması için harekete geçmesi çağrısında da bulunan Pinheiro, insanlığa karşı işlenen bu suçların Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne de taşınması gerektiğini vurguladı.

'EZİDİ KADINLAR 200 İLA 1500 DOLAR ARASINDA SATILDI'

Ezidi kadınların ve kız çocuklarının 200 ila bin 1500 dolar arasında seks kölesi olarak defalarca satıldığına dikkat çekilen raporda, "Ezidi bir kadın 11 ay boyunca çocuklarıyla beraber 7 kez satıldı" denildi.

Raporda ayrıca, IŞİD'in elindeki Ezidileri, ailelerinin 10 bin ila 40 bin dolar ödeyerek kurtardığı ifade edildi.

Almanya cumhurbaşkanı 'soykırım' dedi

Berlin Dom Kilisesi'nde, 1915' de hayatını kaybeden Ermeni, Süryani ve Pontus Rumları için düzenlenen ayine katılan Almanya Cumhurbaşkanı Joachim Gauck, 1915' de yüz binlerce Ermeni'nin planlı şekilde katledildiğini söyledi Gauck, Ermenilerin yaşadıklarının ve kaderlerinin 20. yüzyılda yaşanan etnik temizlik, katliam, tehcir ve soykırım örneği teşkil ettiğini dile getirdi. Gauck konuşmasında "Hatta Ermenilerin katledilmesine bizim de suçumuz var" dedi

'JÖN TÜRKLER HOMOJEN ULUS HEDEFLİYORDU'

Osmanlı İmparatorluğu'nda 1915 soykırımının faillerinin de diğerleri gibi ırkçı, etnik ve dini duygularla hareket edip fanatik şekilde doğru yaptıklarına inandıklarını söyleyen Alman Cumhurbaşkanı Gauck, "Jön Türkler de etnik olarak homojen ve dini ve etnik olarak tek ulusluluk hedefliyorlardı. 20. yüzyılda ulus devletlerin ortaya çıkmasıyla etnik temizlik ve tehcir baş gösterdi. Osmanlı döneminde de soykırım dinamiği gelişti ve Ermeniler bunun kurbanı oldu." şeklinde konuştu..

'KİMSEYİ SUÇLU SANDALYESİNE OTURTUYORUZ'

Ermeni Soykırımı'ndan 100 yıl sonra bir tartışmanın içinde olduklarını söyleyen Gauck, "Fakat bu tartışmayı bir kelimeye

indirgememeliyiz." dedi ve şöyle devam etti: "Burada önemli olan 100 yıl sonra planlı bir şekilde bir halkın yok edilmeye çalışılması gerçeği tanınması ve anılmasıdır. Kimseyi suçlu sandalyesine oturtmuyoruz, çünkü failler yaşamıyor. Onların çocukları ve çocuklarının çocukları suçlu değil. Beklenti; tarihi olayın ve tarihi suçun tanınması. Bugün yaşayanların sorumluluğu siyaset olarak azınlıkların yaşamı ile insani ve bireysel haklarının korunması ve saygı duyulmasıdır."

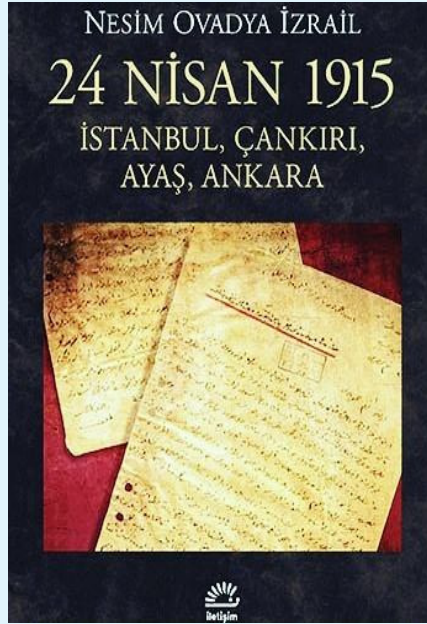
'BİZİM DE SUÇUMUZ VAR'

Almanya'nın Nasyonal Sosyalizm dönemindeki katliamını andığını söyleyen Cumhurbaşkanı Gauck, "Suç ve fail arasındaki farkı öğrendik. Ermenilerin katledilmesinin Almanya'da anılması haklı ve anlamlıdır. Almanlar olarak Ermenilere yapılanların aydınlatılması için çalışmalıyız, çünkü bizim de sorumluluğumuz var. Hatta Ermenilerin katledilmesine bizim de suçumuz var. Yaşananların planlanmasında ve Ermenilerin sınır dışı edilmesinde Alman askerleri de yer aldı. Alman diplomatlar da Ermenilerin yok edilme isteğini görmezden geldiler. Çünkü Alman Krallığı, Osmanlı ile ilişkileri bozmak istemiyordu." dedi.

Gauck konuşmasını, "Türklerle Ermenileri yakınlaşması için her cesur adım beni memnun eder. Kimse gerçeklerden korkmamalıdır." sözleriyle tamamladı. (BERLİN)

24 Nisan 1915

Soykırımın başlangıç tarihi olarak kabul edilen, 24 Nisan 1915'te özellikle İstanbul'daki Ermeni aydınları, yazarlar, sanatçılar, avukatlar, doktorlar, mebuslar evlerinden alınıp götürülürler ve çoğu bir daha geri dönmez. İstanbul'da tutuklanıp Çankırı ve Ayaş'taki toplama merkezlerine gönderilen bu Ermeniler, yaşanacak büyük dram ve acıların başlangıç noktasında yer alırlar... Kitapta, resmî belgelerden, arşivlerden, anılardan yararlanan; yazılı ve sözlü birçok bilginin izini süren Nesim Ovadya İzrail, 100 yıl önce yaşanmış olayı detaylarına inerek ele alıyor. İttihat ve Terakki'nin Ermeni meselesini ele alışını ve çözüm tarzını, Ermeni toplumunun kendi içindeki ayrışmaları, tutuklananların kim olduklarını, yaşadıkları olayları ve akıbetlerini biyografik zenginlik

içinde ele alarak tarihsel düzleme oturtuyor. “...Üç ay sonra, karım ve çocuklarımla beraber mutlu olacağımı düşündüm. Sonra bakındım, tek başıma serbest bırakıldığımı görünce, yoldaşlarımla yüzlerindeki korku ve hayal kırıklığını fark ettim. İnce

yapılı insanlar. Hükümete karşı bir parmağını bile kaldırmamış insanlar vardı aralarında. Bunların çoğu asla benim kaderimi paylaşmayacaklardı. Bunların çoğu yakında öldürülecekti. Gerçekleşecek olanlar içime doğmuştu, kederimle sevincim neredeyse eşitlenmişti.” / Avedis Nakaşyan
(** Yazarı hakkında: 1952 doğumlu. İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi'ni 1973'te bitirdi. Aynı üniversitede lisansüstü eğitimini 1976'da tamamladı. "1915 Bir Ölüm Yolculuğu - Krikor Zohrab" başlıklı kitabı 2011'de yayımlandı. Ayrıca "Osmanlı ve Cumhuriyet Tiyatrosunda Şahinyanlar - Şahinyan ve Berberyan Aileleri" başlıklı bir çalışması bulunuyor.)

[24 Nisan 1915 (İstanbul, Çankırı, Ayaş, Ankara) / Nesim Ovadya İzrail, İletişim Yayınları, 584 sayfa, İkinci baskı, Ocak 2014]

Küllerinden doğan İzmir Ermenileri

Karin Karakaşlı

Aras Yayıncılık, 22-30 Nisan tarihleri arasında düzenlenecek İzmir Kitap Fuarı'na hediye gibi bir yeni eser yetiştirdi. Özellikle Ermeni süreli yayınlar ve çeşitli yörelerde yaşamış Ermeni cemaatlerinin tarihiyle ilgili çalışmalarıyla tanınan mimar, araştırmacı yazar Zakarya Mildanoğlu'nun derlediği 'İzmir Ermenileri- Ege Kıyıları'nın Yitip Gitmiş Sakinleri' başlıklı kitap okurlarıyla ilk buluşmasını adına yaraşır şekilde İzmir'de yapacak.

Rober Koptaş'ın yayına hazırladığı kitapla ilgili 22 Nisan Cumartesi günü 16. 00'da Zakarya Mildanoğlu'nun katılımıyla bir de etkinlik düzenlenecek.

“İzmir Ermenileri sahiden yaşadılar mı? Ege'nin yeryüzünde bir cenneti andıran bu kıyılarında var oldular, nefes aldılar, yürüdüler, konuştular, doğdular ve öldüler mi? Türkiye'nin en büyük ve en özel şehirlerinden

biri olan İzmir'de ve çevresinde yüz-yıllarca süren yaşantılarından geriye kalan neredeyse hiç düzeyindeki izlere bakılırsa, bu sorulara “Evet, yaşadılar, vardılar!” cevabını vermek hiç de kolay değil. Bir avuç iyi niyetli araştırmacı istisna, Türkiye'de yazılan İzmir tarihçelerine bakarsak da durum aynı. Pek çok Türkçe kaynağa göre, onlar adeta 1922 İzmir Yangını'nın

sorumluları olmaktan başka hiçbir rol oynamadılar kentlerinin tarihinde. Yoklardı, sonra bir gün mahallelerini ateşe verdiler ve gemilere binip gittiler. Ne kadar da haksız ve kör bir suçlama...” Sunuş yazısındaki bu çarpıcı saptamayla başlayan kitabın ilk bölümünde Türkiye'den ve dünyadan farklı isimlerin İzmir ve çevresindeki bu kayıp Ermeni mirasına odaklanan makaleleri yer alıyor.

Raymond H. Kévorkian ve Paul B. Paboudjian'ın '1915 Öncesinde Osmanlı İmparatorluğu'nda Ermeniler' kitabının İzmir sancağından bilgilerle başlayan derlemede, Kévorkian ve Paboudjian, 14. yüzyılın sonunda, Kilikya Ermeni Krallığı'nın yıkılışından sonra ağırlık kazanan İzmir'deki Ermeni kolonisinin Apostolik, Katolik ve Protestan cemaatleri olarak değişik dönemlerde aldığı göçlerle belirlenen tarihçesini çeşitli sancak ve kazalar içerisinden aktarırken, Ermenilerin zamanla özellikle ticari hayatta üstlendiği öncü role dikkat çekiyor.

<http://www.agos.com.tr/tr/yazi/18316/kullerinden-dogan-izmir-ermenileri>

Bir Kürtten Ermeni Halkına Özür Mektubu

“Büyükanmem dayımın kaçmasına izin vermemiş. Komşuları Tük Mahmut Ağa ona; ‘Sara Hatun, oğlunu ver, karışıklıklar geçene kadar saklayayım’ demiş. Ama büyükanmem ona güvenmemiş. Oğluna kız elbisesi giydirmiş. Oğlan koşarak Ermenilerin çoğunlukta olduğu mahalleye varmak için koşmuş. Onun açık bir alandan geçmesi gerekiyordu. O alanda, kendisini tanıyan Türk çetelerine rastlamış; onu öldürmüşler. Büyükan-nem arkasından yetişmiş; yaralı oğlunu kucaklamış. Kan büyükaannemin önlüğünden aşağıya akıyormuş. Büyükanmem üzüntüden aklını yitirmiş; kanlı önlüğü üzerinden çıkarmamaya başlamış. Yere yatmış ki kendisi de ölsün, On iki yaşındaki kızı, babasını ve erkek kardeşini kaybettikten sonra aynı şekilde ruhi sarsıntı geçirmiş. Dili tutulmuş. Dostları bir araya gelip öğüt vermişler: ‘Sara Hatun, aklını başına al; kızın küçük; sana birşey olursa öksüz kalır’ demişler.

Sara büyükanmem yavaş yavaş kendine gelmiş; ama kanlı kararmış önlüğünü üzerinden çıkarmıyormuş. Yıllar geçmiş; 1902’de kızı, yani annem, bir öksüzle, yani babamla evlenmiş. Ertesi yıl torunu Andranik doğmuş ve büyükanmem mucize eseri olarak iyileşip kanlı önlüğünü tandırın içine atmış.”1

Çocukluğum da her yaz köye giderdim. 13 ya da 14 yaşındayım Arkadaşlarım köye geldiğim bir yaz bana köyün dışında bir tepe de bir Ermeni mezarından bahsetmişti. Bazı zamanlar o mezardan bir ateşin çıktığını, ağlama seslerinin geldiğini söylemişlerdi. Birgün arkadaşlarımla o mezarı görmek için gitmiştik. Açılmış, içinde mezar dahil ne var, ne yoksa alınmıştı. Ermenilerin mezarlarına değerli eşyalarıyla gömüldüğünü, ondan dolayı da mezar soyguncularının bütün Ermeni mezarlarını böyle kazıp, içindekilerini aldıklarını söylemişlerdi. Köyde olduğum günlerde geceleri mezarı izler, bir ses ya da ateş görmeyi beklerdim.

Hiç görmedim ama, ne ağlama seslerini, ne yanan ateşi, ne de başka şeyleri. Ermenilerin bizim köyümüzde ne işi vardı hiç bilmiyordum o zamanlar. Evde kimse Ermeniler için kötü sözler söylememişti ama okulda, dışarı da hep bir küfür olarak kullanılırdı.

“Ermeni tohumu, Ermeni piçi,

Hayri Tunç

Ermeni misin lan sen” gibi bir çok söz dolanıyordu sokaklarda. O zamanlar en çok devrimciler bu tip sözcüklere maruz kalıyordu. Devrimci olmak zulme uğrayan herkes olabilmek, onların nefesi olmaktır zaten.

Hayatımda ilk defa ortaokul yıllarında bir Ermeni ile tanışmıştım. Babamın bir arkadaşıydı, yıllarca içeride kalmış, uzun süre işkence görmüş biriydi. Konuşması, insanlara hitap şekli ile tam bir insan güzeliydi. Ermenilerin de hiçte öyle denildiği gibi olmadığını anlamıştım onu gördükten sonra.

Ezilen ve katledilen insanları birbirlerine çeken, isimlendiremediğimiz bir çok şey vardır. Aynı zorluklardan, itilmişliklerden geçen bir çok insan, nerede olursa olsun hep bulurlar birbirlerini.

“Daha sonra saldırganların yaşlı kadın Cennet ÇİMEN’i evinden çıkardıkları, bu kadının bir gözünün kör, diğer gözünün sağlam olduğu, sanık Cuma YALÇIN’ın cebinden tornavida çıkartarak kadının sağlam olan gözünü de çıkardığı, bilahare ateş edilip kadının öldürüldüğü, otopsi raporuna göre sağ kalça üzerinde kalın bir demir parçası ile açılan yaranın bulunduğu, av tüfeğine ait saçmaların sol kulak arkasından girip sol gözden çıkarak beyin kanamasına neden olup ölüme yol açtığı,”2

“Öğretmenimiz 20-22 yaşlarında güzel bir Ermeni kızıydı. Bir komutan o kızla evlenmek istemişti; ama o bu teklifi üç defa reddetmiş ve ona ‘Bok olurum Dacik olmam’ demişti. Komutan bu sözleri duyunca kılıcını çekmiş ve o güzel öğretmenimizi kesmişti. ‘Madem bok olmak istiyordu, vücudunun parçalarını götürün yetimhanenin hasasına doldurun’ diye de emir vermişti.”3

Bütün katliamlar hep birbirlerine benzer.

Ölenlerin hikayelerinde değişensadece yer ve insan isimleridir Başka da

bir şeyin değişeceği görüşmemiştir. Adının Mehmet ya da Yorgo olmasından, Maraş ya da Erivan olmasından, Alevi ya da Ermeni olmasından başka değişen hiçbir şey yoktur.

Ermeni Soykırımını ilk duyduğumda inanmamıştım. Öyle bir katliamın olabileceği varsayımı bile insanın kanını dondurmaya yetiyordu. Sonradan Maraş Katliamını öğrendiğimde, araştırdığımda insanın nasıl da vahşileşeceğini görmüştüm. Elbistana gittiğim zamanlar da, bizim oralalılarının Maraş’ı neden sevmediklerini anlamazdım ilk zamanlar, sonra bu sevmeme durumumunda katliam ile alakalı öğrenmiştim.

İnsan canlılar içerisinde kendi türünü öldüren tek varlık olarak ortada duruyor zaten. Anlamsız, nedensiz bir şiddet hayranlığı ile hep birilerini öldürmek, hep birilerine zulmetmek için uğraşıyorlar.

Maraş Katliamı olduğunda ben dünya da yoktum, babam o zamanları bir kaç kez anlatmıştı bize, sonrasında katliamı anlatan bir kitap yayınlamaya karar verdiğinde daha da net bir biçimde öğrendim nasıl bir vahşetin içine çekildiğimizi. Bu araştırmalar sırasında bizim oturduğumuz toprakların aslında Ermeni halkına ait olduğunu öğrendiğimde ise içimde büyük bir utanç oluşmuştu.

Katliamla alınan bir toprağa nasıl yurt diyebilirdi ki insan?

Bütün katliamlar, içlerinde o kadar acı barındırır ki, onları okumak bile insanın çökmesine sebep olur. Maraş katliamı da bunlardan biriydi. Ermeni soykırımı da başka biri.

Yerlerinden kovulan insanlar, yurtlarını bırakan, nefes aldıkları topraklarını terk etmek zorunda kalan insanlar. Onların acıları, yoklukları, özlemleri vs..

Katliamlar sadece üzerinde uygulanan halkı değil, o topraklara onlardan sonra yerleşmiş bütün halklarında katlini beraberinde getirir. Ermeniler katledilirken o topraklara yerleşenler hiçbir zaman mutlu olamadılar. Olamazlardı da.

Yıkılan evin üstüne ev olmaz derler. Yok edilen, katledilen bir halkın toprakları üzerinde başka bir halk yurt yaratamaz. Toprağa sızan kan kokusunu, toprağa hasret ölen insanların sızısını, bedduasını gör-

mezden gelemez kimse.

“1915’te bir sabah Kürtler koyunu otlağa götürdüler; akşamleyin koyun eve gelmedi. Koyunu geri getirmeleri için sabah muhtarlığa gelin dediler. Erkeklerimiz şikayete gittiler, ama bizimkilerin hepsini toplayıp götürdüler. Sonra dedem de beraber olmak üzere, hepsini bağlayıp götürdükleri haberi geldi. O muhtarlığın Türkleri, bizim evde çok yemiş içmişlerdi, ağızlarından, burunlarından gelsin!”4

Tarih tekerrürden ibarettir demiş eskiler. Öyle de oluyor hep. Bugün bir katliama karşı çıkmayanlar sonra aynı katliamla yüzyüze kalıyorlar. Kalacaklardır da.

Ermeni Soykırımı olurken, ganimetten yararlanmak için devlete güvenenler sonraki yıllarda hep katliamlardan geçirildiler. Hep bir kırım yaşadılar. Hep baskı içerisinde yaşadılar.

Katliamların bu topraklardan gitmemiş olması ne ile açıklanır ki?

Hangi mantık içerisinde bir açıklama getirebilirsiniz aynı acıların tekrar tekrar yaşanmasına?

Bir halk değil, bu topraklardaki bütün halklar hep bir katliam içerisinde yaşarken neden durmaz bu döngü?

Katliamlar bu coğrafyanın makus talihi midir?

Acıların hep bir döngü etrafında hiç bitmeden, hiç tükenmeden sürmesinin sebebi nedir?

“çevreden Alevi Sünni çatışması olduğunu, Alevilerin sulara zehir attığını, pek çok kişinin bunlar tarafından öldürüldüğü iddialarını duyurmaları üzerine, araç şoförü ve Alevi olduğunu önceden bildikleri Veli YILDIZ’ı Dumlupınar Sağlık Ocağı civarında durdurup, evvela araç içinde vurmaya başladıkları daha sonra da araçtan aşağıya çekerek dövdükleri ve tabanca ile öldürdükleri; olay tanıkları Mustafa YILDIZ, Hüseyin ÜNLÜDERE ifadeleri ile sanıkların tevil yollu ikrarları diğer tanıklar Fahri YANAR, Mehmet UÇANKUŞ, Hüseyin OVA, Bora ASENCİ olayı doğrulayan ifadeleri otopsi tutanağı gibi delillerden anlaşılmıştır”5

“Hüseyin isimli bir jandarma vardı. Onunla birlikte başkaları da vardı. Onlar varımızı yoğunuzu elimizden almaya, kızlara gözlerimizin önünde tecavüz etmeye, hamile kadınların karınlarını yarmaya, onların karınlarından çıkardıkları bebekleri birbirlerine fırlatmaya başladılar. Biri bir

kız götürdü, diğeri bir oğlan; ne buldularsa götürdüler.”6

Kanlı bir tarihin üzerinde, acılar, ağıtlar ortasında bir vatan vermişler bize. Dört bir yanı acılarla çevrili, sol yanımızdan gözyaşı akan bir coğrafyanın evlatlarıyız biz. Anılarımız, yaşadıklarımız hep birilerinin ağıtlarına çarpıyor. Nerede olursak olalım, ne yapıyor olursak olalım hep bir ağıda denk geliyor attığımız adımlardan biri.

Acılarımıza bakmadığımız, geçmişimize bakmadığımız için aslında bugün aynı acılara denk gelmemiz. Yoksa ne farkı var ki; Ermeni Soykırımı ile Maraş Kıyımı’nın.

Ölen hep aynı aslında! Katleden hep aynı!

Birgün ardımıza baktığımızda göreceğiz yaşadıklarımızın hiç bir farkı olmadığını, hiç değişmediğini. Yaşamamak için belki, aynı acıları bizden sonrakiler de yaşamasin diye biraz da isimlere değil acılara bakmak gerek artık. Yakılan ağıtların aynılığına dikkat edip, aynı ses ile ağıt yakan Kürt, Ermeni, Alevi, Ezidi, Türk, Boşnak kadınların gözlerine bakmak gerek. O zaman anlarınız acılarımızın ne kadar aynı olduğunu. Ortak demiyorum bakın, ortak değil çünkü aynı bizim acılarımız.

“Bir de baktım ki uzaktan iki adam geliyor: birisi ermeni bir kadın, diğeri Dacik bir adam. Onlar bana yaklaştılar; o Ermeni kadını getirmişler ki, benimle Ermenice konuşsun. Kadın bana: ‘Bu adam seni götürüp, sana bakmak istiyor; seni evlat edinmek istiyor. Gider misin?’ diye sordu.

– Hayır, onların yanına gitmem, diye cevap verdim.

Kadın gene konuşarak beni ikna etti: ‘Sana su, ekmek verir, herşeyi verir.’ dedi.”7

Çocuklarımıza, vatanımıza, eşleri-

mize yaktığımız ağıtların hiçbir farkı yok, dilden başka!

Acılarımızda kardeş olabilmek için biraz da, önünde saygıyla eğilip özür dilemek gerek bugün o acıları yaşattığımız bütün halklardan, en başta da Ermenilerden..

“Ormanlarda aç, susuz, ağaç kabuğu yiyor, zorluklara alışıyorduk. Kasım ayındaydık; ağaçların yaprakları dökmüştü. Babam dedi ki;

”Ey ağaç! Yapraklarının altında saklanıyorduk, şimdi onlar da yok!”

“Hiçbir çocuğu yanlarında tutmadılar, düşman onların seslerini duymasın diye hepsini de terk ettiler.”

.....
“Masada bir ekmek duruyordu, ekmeği vermedi. Sadece kurutulmuş ekmek vererek ekledi,

– Bu çocuk o kadar aç kalmış, o kadar ot yemiş ki, doyacak kadar yerse ölür. Azar azar ekmek verin, öyle yesin.”

Khaçik Grigori Khaçatıryan 8

.....

Kaynaklar

- 1: Sımbat davtı Davityan – Ermeni Soykırımı Belge Yayınları
 - 2: Maraş Katliamı İddianamesi
 - 3: Hakob Terziyan – Ermeni Soykırımı Belge Yayınları
 - 4: Tsirani Rafayeli Matevosyan – Ermeni Soykırımı Belge Yayınları
 - 5: Maraş Katliamı İddianamesi
 - 6: Mıkırtiç Khaçatıryan – Ermeni Soykırımı Belge Yayınları
 - 7: Petros Kikişyan – Ermeni Soykırımı Belge Yayınları
 - 8: Khaçik Grigori Khaçatıryan – Ermeni Soykırımı Belge Yayınları
- @hayritunc
<http://blog.radikal.com.tr/Sayfa/bir-kurtten-ermeni-halkina-ozur-mektubu-57400>

Hamidiye Alaylarında Kürtler

Ermeni Kızı Ağçik

Bu bir hayal ürünü değil. Tamamen yaşamış kişilerin sözlerinden ibaret. Anlatılanlar Fatma ile ilgilidir. Fatma Bağı kim? Nereden gelmiş Kimin kızı? Kim tarafından evlatlık alındı? Hangi insan kasabının elindeyken kimler tarafından ve nasıl «kurtarıldı»? Fatma ismini nasıl aldı? Bu isim kim tarafından verildi? Eski ismi ne idi? Anne ve babası Kim? vs. sorularının cevabı tutsak alınan insan iradesini fazlasıyla tanımlamaya yeter, artar bile...

Fatma Bağı; Erzurum'un Karskapı köyünde dünyaya gelir. Babası «Arşak», annesi «Nunya» dır. Kardeş-leri Melk ve Meliktir. Ermeni Kızı Ağçik Fatma en küçükleridir. Asıl ismi Meyrem'dir. Fatma kimliğine dair bu bilgileri kimseyle paylaşmaz. Sadece bana güvenir ve ben sorduğum zaman beni kırmayıp bir şeyler anlatır. Zira Fatma benim anneannemdir. Benim babam olmadığı için hep Fatma ninemlerde kalırdım. Fatma ninem tüm yaşananları birileriyle paylaşmak ister, torunu olarak yalnızlaştıkça sadece bana içini döker, benim sorularıma cevap verir ve anlattıklarını hiç kimseye söylememem için beni sıkıca uyarırdı. İçten gelen bir sevgiyle ben Fatma nineme hep «Anne» diye hitap ederdim.

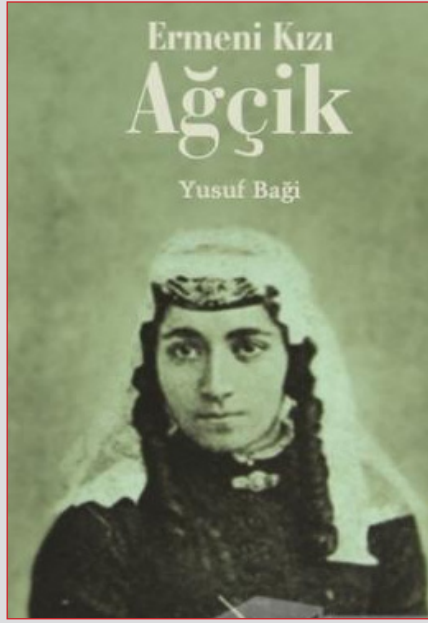
Tesadüf ya... Askerliğimi Erzurum Karskapı'nda bitirdim. Nihayetinde teskereye geldiğim zaman Fatma ana çok yaşlanmıştı. Elini öpmek için gittiğimde bana;

Oğlum sen askerliğini nerede yaptın? diye sordu.

Karskapı'da yaptım » dedim.

Ağlamaya başladı. Bir an boşluğa bakar oldu. Ardından ağlayıp peşpeşe beni soru yağmuruna tuttu. Sorular ve gözyaşları içiçe geçti ve birbirine eşlik etti. Karskapı'nın köprüsünü, tepedeki köyü, tüm işaretleri bir bir sordu. Ben de gördüklerimi birer birer anlattım. Bunun üzerine Fatma ana;

Bizim Karskapı Köyü'nün tam ortasında iki katlı bir evimiz vardı. Geniş bir avlusu olan bir evin, alt

katı ahırdı üst katında ise biz kalırdık. Üst katı çok güzeldi. Çok mutlu bir aileydik. İki de abim vardı. O zamanlar biri yirmi, diğeri on yedi yaşlarındaydı. Hem hayvancılık hem de çiftçilik yapardık. Babam köyün en saygın kişilerindendi. Hemen hemen bütün köylülerimiz birbirileriyle akrabaydı. Babamın cemaati vardı. Akşam bizim evde toplanırlardı ve beni odaya gönderirlerdi. Benden bir şeyler gizliyorlar diye şüphelenirdim. Ancak ben, uzun süre bu gizli kulislere fazla aldirmayıp yan odada oynumu onar, yalnızlığımla oyalanırdım. Fakat bir şeyler vardı ve korkmamam için benden gizli tutuyorlardı. Meselenin farkında değilim. Bir gün annem beni kucağına alıp hıçkırıklarla ağlayarak anlatmaya başladı:

Kızım, biz bir yerlere gider ve seni burada yalnız bırakırsak sen ne yaparsın? diye sordu. Bu sözlerle bir şeyler sezinlemiş ve anlamamış halimle ağlamaya başladım. Tabi tam olarak meselenin farkında değilim. Daha çok annem ağladığı için ağlıyordum. Ama içime bir korku çökmüştü. O çocuksu halimle bir şeyler olacak diye uykularım kaçmıştı. Bir gece yarısı, evde ani hareketlilik oldu. O an uyanıktım. Yatağımdan kalktım. Babam, annem ve ağabeylerim gerçekten beni bırakıp kaçacaklardı. Ağlayarak annemin kucağına koştum. Babam;

Yatagına dön kızım! dedi. Annem;

Yok! Kızımı bırakmam! dedi.

Annem oturdu. Ben de onun yanına oturdum. O ağlıyor, ben de ağlıyordum. Büyük abim Melk babamın yanına gitti ve:

Meyrem'i bırakamayız baba!.. dedi.

Babam biraz düşündükten sonra, beni de götürmeye karar verdi. Ev-in kapısını kapatmadan dışarı çıktık. Annem sadece biraz yolluk hazırlamıştı. Meğer bütün köy, öncede Bu gece köyü terk edeceğiz diye karar almış. Ufak çocukları götürmek yasağı. Bu yüzden annem beni kafileden saklıyordu. Sabaha kadar yürüdük. Nisan ayındaydık. Ama yine de çok soğuk bir hava vardı. Bazen yürüyerek, bazen de annemin kucağında ilerlemeye çalışıyordum. Sabah olduğunda kafile bir araya geldi. Olup bitenden hala bir şey anlamamıştım. Nereye gidiyoruz? Kimden ve niçin kaçıyoruz? Sorularıma cevap alamaz olmuştum.

O gün dağda konakladık. Gündüz saklanıyor, gece yürüyorduk. Hem hükümetten hem de sivil halktan kaçıyorlardık. Meğer kara gün yaklaşmış, haberimiz yoktu. Babam, Ferho amca ve kafilenin diğer büyükleri bunu anlamışlardı. Haberleri vardı. Ama kimseye bir şey demiyorlardı. Herkes can derdine düşmüş, kaçacak bir yol arama çabasıındaydı. Meğer devlete bağlı kimi Kürt askerleri ve sivil milisler, kafilenin kokusunu almışlardı. Bize ulaşmak için dağ yollarını tutmuş, bizi aramaya çıkmışlardı. Biz, bir dağın eteğinde mola vermiştik. Babam ve Ferho amca kafileden ayrıldılar. Babam sanki dönmeyecekmiş gibi bana bakakaldı. Sanki bana bir şeyler söylemeye çalışıyor gibi durup pür dikkat bana baktı...O an annem ağladı. Abilerim Melk ve Melik anneme bakıyorlardı. Abilerimin gözleri dolmuştu. Annem gözyaşlarını abilerimden saklıyordu. Babam ve Ferho amca gözden kayboldular. Onlar kaybolur olmaz suvariler etrafımızı sardı. Kafilede biraz kıpırdama oldu. Bir de baktık ki at sırtında bir komutan bütün kafileye seslendi.

Kıpırdamayın! Kıpırdayanı öldürürüm. Bize zorluk çıkarmayın. Size bir şey yapmayacağız! dedi.

Kafile çaresizdi. Toplandık. Bizi kuşatan asker ve askerlere yardım eden siviller, etrafımızda bir cember oluşturdular. Kafilemiz Ermenilerin en büyük kafilesiydi. Askerler ve elinde kılıç, kama olan siviller, kafileyi dörder dörder sıra halinde dizdiler. Erkeklerin ellerini boğaz kelepçeleri ve kalın iple bağlayıp yola koyuldular. Güneye doğru yürüyorduk. O vaziyette bir kaç günü geride bıraktık. Bir gün bizleri bir ovaya topladılar. O sırada komutanın biri elleri bağlı erkeklerin elleri açıldıktan sonra, çırpıp bir konuşma yaptı:

Bakın, burada birkaç gün kalacaksınız. Ondan sonra sizi serbest bırakacağız. O zaman her biriniz istediğiniz yere gidebilirsiniz!

Ben sevinerek ‘tamam biz serbestiz artık’, demiştim. Ancak ne yazık ki gidişatımız öyle değildi. Meğer orası toplama kampı imiş. Beş gün orada kaldık. Kampa su ve ekmek hiç girmede.

Bir sabah, Kalkın! sesleriyle uyan-dık. Askerler kamptan altmış kadar insanité seçti. Ellerini ve kollarını bağlayarak, kamptan çıkarıp götürdüler. Bu insanlar nereye götürülecek? Ne olacak? Onlara ne yapacaklar? Hiç kimse bilmiyordu. Meğer o insanları kamptan ayırır ayırmaz öldürüyorlarmış.

Akşama doğru küçük bir gurup olarak kalmıştık. Bizi de almaya gelecekleri zamanı bekliyorduk. Bile bile ölüme gidiyorduk. Ben küçüktüm, farkında değildim? Fakat diğer kafilehalkı sonunun ne olacağını pek iyi biliyordu. Kamptan beş yüz metre kadar uzaklaştık. Kampa bakan askerler, bizi cellatlara teslim ettiler. Cellatların ellerinde kılıç, bellerinde kama vardı. Bellerine bağlı kuşağın altındaki kamayı ve kılıcın üstündeki kanı gözlerimle gördüm. Bizim gurubumuzu alan cellat; kırk yaşlarında, kısa boylu, şalvar ve yelek giyinmiş, kaşları kalın ve siyah, esmer tenli, siyah bıyıklı, başında hamayil olan bir adamdı... O adam benim annem ve iki kardeşimi öldürdü.

Kardeşlerim gözlerimin önünde kılıçla kafalarına vurularak öldürüldü ve kafa ile gövde birbirlerinde ayrılarak kuyuya atıldı. Öldürmeden önce sadece onlara bir soru soruyorlardı: Müslümanlığı kabul ediyor musunuz? Onların cevabı: Ele dinil Mesih! oluyordu. Ve ardın dan cellat kılıcı indiriyordu; Kafa bir yana gövdeyi bir yana düşürüyorlardı. Bu darbe kuyunun ağzında oluyordu. O sırada ben sürekli ağlıyordum. Ben şoka girmiştim. Hep ağlıyordum. Yalnız ağlayan ben değildim. Yüzlerce Ermeni ölüm sırasını beklerken, kimisi kaskatı kesilmiş, kimisi de ağlıyordu. Kimisinin kardeşinin, kimisinin babasının, kimisinin sevgilisinin kellesi, gözlerinin önünde vuruluyordu.

Babam bizden ayrıldıktan sonra haber alamadık. Nereye gitti? Nerede öldürüldü? Bilmiyorum. Ne o bizi aradı ne de biz onu aradık.

Ben bu yaşananların şoku içindeyken bir atlı yanımıza geldi. Kuyu başındaki cellatlara ‘kolay gelsin’ dedi ve cellat başı İbrahim işine ara verdi. Atlının yanına gitti. Oturup konuştular. Kahkahalar attılar. Sanki mezbahanede hayvan kesiyorlardı. Öyle korkmadan utanmadan yaptıklarını anlatıyor, gülüyorlardı. Meğer o atlı da cellatmış. O başka kuyuda vazifelmiş. Bir an gözleri beni görüp, fark edince, diğer cellada sordu:

Bu ufak kızın ne işi var burada? dedi. İbrahim ona:

Salih, istersen onu sen kendine al. Benim evim bunlardan doludur. Yoksa alırdım! dedi. Salih:

Tamam. Çok güzel bir kız ben kendime alayım dedi.

Ben henüz yedi yaşındayım. Beni yanına aldı ve dört nala kaldırdığı atı ile yol aldık. Beni Zinnara diye bir yere götürdü ve evine bıraktı. Hanımını çağırdı: Cellat:

Hanım hanım sana güzel bir kız getirdim. dedi.

Not: Anı Ermeni Kızı Ağçık, kitabından alınmıştır.

Çek Cumhuriyeti Parlamentosu'nun 25 Nisan'da Ermeni Soykırımı'nı tanıyan bir karar tasarısı kabul etti. Ermenistan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Basın Sekreteri Tigran Balayan'ın paylaştığı bilgiye göre, Meclis oturumunda yapılan oylamada, 104 olumlu, 0 olumsuz ve 0 çekimser oy kaydedildi, 96 milletvekili ise oylamaya katılmadı.

Avrupalı "Orer" bağımsız derginin sayfasına göre, kararda özellikle şu ifadelere yer verildi.

"Çek Parlamentosu Milletvekililer Odası, İkinci Dünya Savaşı sırasında Naziler tarafından ele geçirilen topraklarda Yahudilere, Çingenelere ve Slavlara karşı işlenen insanlığa karşı suçları, Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı İmparatorluğu topraklarında Ermeni ler ile diğer dini ve etnik azınlıklara karşı işlenen soykırımı, ayrıca dünyanın diğer yerlerinde gerçekleştirilen soykırım zulümlerini kınayarak, uluslararası camiayı, tüm dünyada insan haklarının ihlallerini önlemeye ve ihtilafların barış yoluyla çözülmesini sağlamaya çağırıyor".

Edinen bilgiye göre karar tasarısı, Sosyal Demokrat parti milletvekili, Çek - Ermeni Dostluk Grubu Başkanı Robin Bönisch tarafından hazırlandı.

Daha önce Çek Cumhuriyeti Devlet Başkanı Milos Zeman, Ermeni SOykırımı'nın 102. yıldönümü vesilesiyle Çek Cumhuriyeti'nde yaşayan Ermeni toplumuna taziye mesajı iletti. Ermenihaber.am

ölüm hep bizemi, bize mi? DÜŞER!..

“Bazen acı bir gün, yıllarca acı çecktirecek kadar derin izler bırakır yaşamda...” Memed UZUN

*Eruh dedikleri güccük bir şehir
Tuncayım güccük çekemez gahır
Tez gelesin yavrum tez gelesin köye
Aklımız sende gözümüz yollarda galdı
Yediğimiz içtiğimiz ahuyun zehir*

Ali Adıgüzel

Bir çift spor ayagabası vardı, gıyamza-
dı giyine, ağabeyinin İstanbul'dan
aldığı bedeni biraz büyük pantolonu
arkadan kıştırma yapmıştı, ceketini ise
açık kül rengi kendisine çok güzel
yakışıyordu. İnce bedeni gülüşleri
ve sırtındaki ceketini ile keküllü saç
öyle uyumluydu ki, gülüşleri ise içten
ve samimiydi, kendisine ayrı bir gü-
zellik katardı. Aynanın karşısına geçti
saçlarını taradı. Uzun faul uçları gıv-
rışık seviyordu o şekilde. Arguvana
gitmek için hazırlandı. Askerlik şü-
besinde yoklamasını yaptıracak alır-
larsa askere gedecekti. Bir an önce
askerliğini yapmak sonra İstanbul'a
ağabeylerinin yanına gedip temelli bir
işe girmek istiyordu.

O yıl köye çoban anlaşıp tutamadılar
herkes koyunlarını kendisi yayıyordu,
Garaguyunun derelerde dolanmıştı o

gün çok acıkmıştı, guşluk vakti goyun-
ları getirdi, gapıda teştan doyası su
içen koyunlar sakinleşip meleyerek
garağağaların altındaki çevürmeye do-
luşdu. Anası ekmek pişiriyordu anası
Tuncay'ı görür görmez her zamanki
gibi, “Aha sağa gurban olam!” diye gü-
lümseyerek Tuncayla göz göze geldi.
Tuncay da yorgunluğunu her zaman
omuzlarını düşürerek belli ederdi, elin-
deki değneği attı anasına bahtı tam göz
göze geldiler. Tuncay her zamanki gibi
babasının gülüşlerine tıpa tıp benzeyen
gülüşleri ile eğilip ekşili ekmekten aldı,
yanda bakır tabaktaki aş yağı ile ekmeği
yağladı, ekmek çok sıcaktı yağı hemen
eritiyordu, anası elinden çekip aldı bol
genem yağladı dürüp eline verdi. El-
inde dürümünün gözden gayip oldu.

Üstünü başını geyip kooperatifin önüne
varmıştı ki, Gecekondulu Salmanların
motoru Arguvana gidiyordu, el etti
kendisi de binip Aşağı Sülmenli'nin
virajlı yollarından Garadiğin tepeden
aşıp rüzgarın etkisiyle saçları dağılmış
işliğinin iki iliği çözülmüş o güzel
bahar rüzgarı çoh hoşuna getti.

Arguvan hükümet binasının alt tara-
fında duran Traktörden inip Askerlik
Şubesinin gapısına geldiğinde miğferli
elinde uzun namlulu silah olan askerle
göz göz göze geldi bir birlerine gü-
lümstediler. Askerlik yoklaması için
geldiği belliydi. Üstünü aradıktan son-
ra gideceği yeri işaret etti. Askerlik
Şubesinin salonda bekleyen tanıdık
antaşlarıyla selamlaştı, oturup sırasını
beklemeye başladı. “Tuncay Göksu”
diye seslendi asker. “Nüfus cüzdanını”
dedi aldı içeriye giden asker kalın
bir defterle geldi. Üstünde büyükçe
"Yukarı Sülmenli Yoklama Defteri"
yazıyordu. Deftere bir şeyler işleyen
asker, bir forum doldurup sarı zarfa
imzalayıp mühürlüyüp koydu, zarfı ka-
patıp kendisine teslim etti. “Malatya
askeri hastanesinde muayeneye gide-
ceksin” dedi.

Elinde zarfı köye dönen Tuncay, Ana-
sı köy içine doğru giderken Avni gilin
kapıdan kendine doğru gelen oğlunu
görünce durakladı her zaman ki gibi
“Aha sağa gurban olam, seni veren Al-
lah'a gurban olam Tuncay, Tuncay!”
deyi ilendi, gözleri doldu. Tuncay,
“Daha etmedim, ağlama ana” deyince
Anası türkü çağırmağa başladı:

“Şu garip göğnümü sensiz kimler eyle-
sin. Ben ağlamayam da gurban olam
kimler ağlasın”

Anasına elindeki sarı zarfı gösterirken
boynun büküktü ilk defa baba ocağın-
dan ayrılıp gendini gurbete vuracaktı.
Bir seferinde gettiği İstanbul'da bir
hafta zor galmış köyü, babasını ve
anasını öksyep deli olmuş bir an

önce köye dönmüştü. O aklına gelince gözleri doldu, bir yandan da asker elbiselerini, eline alacağı silah geldi aklına. Fotoğraflarını gönderecek, izine gelecek, bunlar hep aklından geçiyordu. Anasına zarfı gösterdi, “Muayene-neden soğra belli olacak” dedi. “Acı mıştırsın gurban olam, erişte yemeği yaptım, yanında ayrılan şoğra var yer-sin” dedi anası.

Gün gelip çatmıştı herkes çok seviyordu, ağzında sanki dili yoktu, garıncayı incitmezdi, masum gülüşlerine ise herkes bayılırdı. “Tuncay” diye seslendiklerinde hemen gülümsemeye başlardı. Tıpkı babası gibi gülerdi. İnce çökmüş avurtları, gök mavisine çalan gözleri, bahar güneşinin çarpıp sararttığı saçları, alnının üstüne arada bir düşen perçemi elleriyle geriye doğru şekillendiriyordu. Evlere davet ederlerdi, adet öyleydi. Askere gedecekleri eve çağırmak ona moral vermek içindi. Askerlik anıları anlatmak çok hoş oluyordu.

Manisa Kırkağaç acemi birliğinde eğitim bitmiş, 10 günlük dağıtım izinden sonra Siirt Jandarma Tugayına sevk pusulası vermişlerdi.

Babasına “Sırlı” derlerdi, Bu lakap yörede “sır saklayan”, “asla yalan konuşmayan” insanlara verilen asaletli bir lakaptı. Köy öğretmeni Hüseyin Sayın en fazla bu lakabın ne anlama geldiğini bilir, öyle içten “Sırlı” diye seslenirdi ki çok severdi Hüseyin Sırlı Emmiyi. Arguvanda karşılaştı babası ve Tuncay askerlik şubesine bir kağıt imzalatmak için gidiyorlardı. Durumu öğrendi. Siirtin tehlikeli yer olduğunu biliyordu ama üzmemek için belli etmedi Eymirli gün görmüş öğretmen gülümsedi, “Hayırlı olsun” dedi. “Gider gelir dedi” elini cebine atıp Tuncay’ın cebine bir miktar para koydu, “Bu adettendir” dedi Hüseyin Sayın öğretmen. Tuncay almak istemedi, babasına baktı, babası “al” der gibi boynunu büktü.

Malatya terminalden uğurlarlarken babasının elinde şapkası, ağzında sigarası, anası Tuncay’a sarılıp derin derin kokladı, sonra iki eli kournunda, gözleri yaşlı, otobüs sağa sola yalpalayarak geri geldi sonra hızla çevre yoluna

doğru giderken Tuncay iki elini sallayarak gözden kayıp oldu. Anası ise ağıt yakıyordu....

“Tez gel gurban olam tez gel izine Ahan göz yaşlarımı sil de gene get”

Siirt yolları çok çetindi. Dağların arasından geçer, yollar arabalar ağır gider, ıssız yerlerde durdurulur, zor bela ilerler ortalık çok kötüdür. Hele de asker olanlar için...

Siirt ili Eruh ilçesine vermişler ordan da Bağgöze köyü Yokuşlu karakoluna sevk edilmişti. Yılan Dağının eteğinde Jandarma karakolu 22 kişilik koğuşta tam köşede yatardı Tuncay. Arkadaşları içinde en masumu, en sessizi. 9 Kasım 10 kısıma bağlayacak gece Nöbetçi Çavuşu omuzuna dokunarak “Tuncay, Tuncay” diye sesizce kaldırdı, nöbet saati gelmişti, üç-beş nöbeti diyorlardı. Tuncay hemen fırladı, giyindi kuşandı beş Arkadaşı ile birlikte karakolun üst tarafındaki köyün ileri siperlerine cemse ile giderken köy korucularının dikkat edin baskın olacak uyarısından kum çuvaları ile siperlenmiş mevziye girdiler. Daha nöbetin üzerinden 20 dk geçmemişti ki, rüzgarın sürüklediği ince tiz seslerin ardından üç koldan yayılım ateşi altına alındılar. Siperden çıkıp çatışmaya girdiklerinde omuz, sırt kısmından tam beş kurşun yarası aldı, ikinci kurşunda uff diye sesini duydu arkadaşları

Köy girişinde okulun ordan gelen cemsenin ışığı muhtar Musan’ın evini üstünden Aliseydi dedenin gonağını güdüz gibi aydınlattı. Şaröğ’ün peğinin orda duran cemseyi soğuk bir güz günü gecesi sırtında gocikle Aliseydi Zengin dede karşıladı. Askerlere yaklaşan Aliseydi durumda bir gariplik olduğunu sezdi. Rutbeli bir asker, “Tuncay Göksu nun en yakın akrabası kim?” deyip durumu anlattılar. Aliseydi Zengin onları Süleyman Üşük (Şemen) gile götürdü

Pencereye gelen Şemen' kapıyı açmalarını söylediler. Salonda durum anlatılırken Şemen’in beğzi beti geçti, ağlamaya başladı. Hanımı Zekine ise beğzi geçip donup kalmıştı. Hüseyin Göksu (Sirli) kapısına varınca

Süleyman üşük, Pencereye vurup “Hüseyin, Hüseyin!” diye ağlarımı bir ses tonuyla seslendi. Yataktan ilk fırlayan Tuncay’ın anası Fatma ve peşinden Hüseyin Emmi kalabalığı görünce, derin uykuda kendilerini yakalayan bu acı haberin feryadı ile duyanı işiteni ağlatan bu acı haber dalga dalga yayılırken, onlarca köyden şehirde ve çevreden gelen kalabalıkla, köylülerin cem dedesi Alvarlı Mustafa Dedenin konuşması ve kıldığı cenaze namazı ile askeri cemse göz yaşları feryatları içinde Hitit yağması olan köyün üst tarafındaki mezarlığa doğru ebedi istirahatgaha yol alıyordu. Güz mevsiminin el ayak üşüten soğuğu akşamdan çiseleyen yağmur, göz yaşları ve figanlar arasında toprağa veriliyordu Tuncayın cansız bedeni...

Artık hep şehidimiz diye anılacak baş ucunda görkemli bir bayrak mezarlığın doğu tarafında alt etek kısmında mezarı başında yıllarca mum yakan emektar babası ve Anası gelen geden küfleti yakınları, köylüleri gözyaşları dökeceklerdi yıllar boyu. Acının dili yoktur Gözyaşları feryat ve figandan başka bir de "ölem ölem yavrum genç yaşında toprağa düştü" diye ferman büyük yerden neyleriz" diyordu babası. Her perşembe akşamı ki bizde cuma akşamı derler varıp Tuncayının başına kabrindeki gülleri sulayıp baş ucunda mum yakar, sonra şapkasını dizine koyup sigarasını sarıp yakandan sonra aklına gelen bütün duaları okurdu içinden.

Ben şu guşun ganadı değilim Tuncay’ımdan ayrıralı ayıh değilim Ürüyama gel gurban olam ürüyama Ahan göz yaşlarımı sil de gene get

Yalnız köyümüzün değil duyan eşiten cümle çevrenin ortak acısına dönüşen Tuncay’ımızın adı köy okulumuza verilerek öğrencilerin diplomalarına yazılıyordu; “Şehit Tuncay Göksu Ortaokulu” denilerek.

Babası yıllar sonra Tuncay’ın yanına ebediyete yüzünü hakka dönüp göç etti. Şimdi yan yana Tuncay’ı ile yatıyorlar...

Işıklar içinde uyusunlar...

ERSEFİLDE

Ali ADIGÜZEL

Yusup Emmi
Arapkir Amuran (Ambırğa) köyünde
Şahbaz Ağanın çobanıdır
Çocuktur, dünyadan bir haber
Elinde değnek, belinde azık
Bir çığlık gelir kulağına
Beş atlı müfreze
Önlerinde kadın, erkek, çoluk çocuk
Ellerinde gırbaçla arada bir
Eğilip vurur kadınlara

Dermansız düşmüş anaların çığlığıdır
Şepik köyünden sürülen Ermeniler
Kozluk çayında
Söğütlerin dibinde
Pusuya yatmış mürfezeler
Kaçanları vururlar orada

Yusup Emmi
Ulu Pınar mevkisini geçince
Zaim Oğlu Köprüsün altında

Otların arasında bulur
Kalaycı Mışık'ın kızı Oski'yi
Kucağına alır
Oski, ağlamaktan gözleri kanlanmış
Alma gibi olmuş yanakları
Şahbaz Ağa
Konağın penceresinden
"Getir o yavruyu getir " der

Şahbaz Ağanın konağında
Bir oğlan bir kız

Vartan ile Oski
Yuvası dağıtılmış kuşlar misali
Vidana sığınmışlardır
Açlığın, ölümün kol gezdiği
Kendi ellerinde diyarlarının
Garibi olmuşlar
Boyunları bükük
Bir büyük ölüm fermanın
Kırım mevsiminin arkasında kalan
Köleleri, kulları olmuşlar
Acı ve gözyaşları içinde
Vidanın yelkenidir
Akan gözyaşları ve çığlıklar
Bir devri daim
Heyhat ki ne heyhat...

Oski halk arasında Altun Hala
Şimdi Halpuz'da
Ersefil denilen yerde
Mezarlıkta bir ağacın dibinde yatar,
Vartan Ustanın yanında, yan yana...

Kurulur elbet kurulur bir gün
O ulu divan
Kimsenin ahı kimsede kalmaz, kalmaz!
Kalmıyor zaten....

Koçgiri bence hepsinden mühimdir.
Yunanlılar'a karşı durmak için
nasıl tedbir alıyor isek, orada
da aynı suretle teşkilat yaptık.
Esasen Yunanlılar'a karşı durmak
için kuvvetimiz kafi değildi.
Bunlar da ayrıca çıktı başımıza...
Koçgiri'de bir ordu Merkezi
yapıldı. Onun kumandanlığına size
önce bahsettiğim Nurettin Paşa'yı
tayin ettiler. O başardı o işi. Sonra
Giresun'dan 1200 kişi ile gelen
Topal Osman çok yakın dostumdur,
büyük gayretleri oldu. O 1200
kişinin 1000 kişisi sonra orduya,
Yunanlılar'a karşı verilmiştir. .
(CELAL BAYAR-Tercüman
Gazetesi-1986)

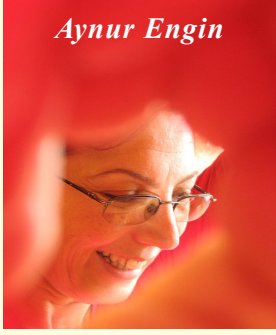
"Çok sayın komutanım Fevzi Çakmak, Tedip ve tenkil harekâtının neticeleri ve sonuçları hakkında rapor hazırladığımızı bir üst yazı ile size iletmış idim. Alpdogan Paşa'ya kızmanıza gerek yok, bir hekim olarak, yakıcı ve boğucu gazların, düşman askerlerine bile uygulanmasına karşı olduğumu belirtmeliyim. Tunceli'de kullanılan bu gazların bir daha kullanılmaması için yasa teklifi hazırlamaktayız. Ön hazırlıklar raporunda ifade edildiği üzere kendi halkımıza kullanılan bu gazların toplu sivil ölümlere yol açtığı görülmektedir. Bir hekim olarak da, bir insan olarak da bundan utanç duyduğumu belirtmeliyim. bir daha tekrerr etmemesi için gerekli yasal çalışmaları başlattığımı belirtmek isterim. 19/2/1942. Başvekil Refik İbrahim Saydam)

Raffi Hermon Araks

- Affedersiniz adınız neydi, anla-yamadım da...
- Raffi Hermonn
-Şşey, Raafi yani Rafet gibi mi?
Pe-ki o ikinci Harmon ya da Hormon?
- Yok, ORMAN efendim...
- Nasıl?
- Yok, aklıma bir espri geldi de, şaka yaptım... Efendim Rafi El Raafi'den geliyor, aynı zamanda da Rafael'in kısaltılmışı yani hem Arapça olduğu için Kur'an'da var hem de Tevrat'ta ve de İncil'de de St Raphael olarak var ama Ermenilerde bir yazarın takma adıdır...
- Hmmm siz nesiniz yani?
-Ben? İnsanım...
-Ha yok canım, yabancı mısınız?
- Vallahi benim bildiğim dört bin yıldır filan buradayım, siz?
- Nasıl yani? Ben mi?
-Evet siz?
- Ben Türküm.
-Memnun oldum, ben de Türkiyeli bir Ermeniyim... diyalogundan sonra ya
- Estağfurullah ya da
-Fark etmez canım, siz de insansınız sonuçta
gibi bir cevap aldığınızda, hemen

ben de
- Benim için de fark etmez, sizin Türk olmanızda mahzur görmüyorum; siz ülkemizde yaşayabilirsiniz, yeter ki, herkes karşındakine saygılı olsun, birbirine "mış" gibi değil, hakikaten eşit davransın... Yoksa, ben neden size müsaade etmeyeyim ki, sizin de yaşamaya hakkınız var... dedikten sonra karşımdaki ya NEEEEEEEEEEEEEE? diye hiddetlenir ya da
- Şey, neyse memnun oldum, bir işim var da diye ayrılıp gider...
KARŞIMDAKİLERİN YAPTIĞI AYMAZLIĞIN NE KADAR REN CİDE OLDUĞUNU ANLAMALARI İÇİN TABİİ Kİ, TIPKI KENDİLERİNİN TARZIYLA BÖYLE DİYALOGA GİRMİŞİMDİR... Ama yeter artık, çok ama çok canım sıkıldı... Bir insanın, vaktini çok daha yaratıcı işlerle geçirmesi lazım diye düşünüyorum... Dalida Zilman'a verdiği ilhamdan dolayı, teşekkür ediyorum...

DOĞA VE BİZ

Aynur Engin

Doğa, baştan sona kendini yenilerken, keşke biz insanlarda kendimizi yenileyebilseydik.

Doğa, sürekli yenilikler içindedir. İnsanlarda öyle. Aslında doğada var olan bütün canlılar değişim ve gelişim denklemi ile sürekli kendini yeniler. Bundan dolayı diyoruz ki doğa ve insan yaşamı bir bütünsellik arz eder.

Doğa ve insan yaşamı bir bütündür.

Bu bütünün fonksiyonlarından hangisini eksik bırakırsak, yaşamın o yönünü ezip öldürmüş oluruz.

Evet dedik ki doğa kendini yeniler! Yılın dört mevsimini sırasıyla bize yaşatır. Her mevsimin içinde gizli yaşam sırları vardır. İlkbaharda; doğa bir uyanış içindedir. Kucağında barındırdığı canlı, cansız varlıkları, yıl boyunca, korumak için amansız bir yenilik mücadelesine girer. Toprak birçok meyve ağaçlarına, sayısız sebze meyve çeşitlerine gebe kalır. Hava oksijeni ile güneşin sıcacık kucaklaşmasıyla kâinatı varlıklarıyla, anne edasında sarar sarmalar.

Yaz; ilkbaharın hazırlıklarını olgunlaştırır ve aynı hiyeyarşı içerisinde canlılara sunar. Sonbahar; giden iki mevsimin mirasını alır ve seslenir canlılara! Buyurun kendinizi kışa hazırlayın der gibi bütün olgunlaşan nimetleri, bağrında yaşayanlara takdim eder.

Kış, evet kış mevsimi; Bağırır de haydi, üç mevsim boyunca size hizmet etti doğanız. Şimdi yoruldu, artık dinlenme ve çekilme zamanı geldi ki yine size aynı hizmetleri verebilsin diye o derin kış uykusuna mutlak ihtiyaç duyuyor.

Sizce de böyle değil mi dostlar evet Tamda böyledir!

Peki, biz doğanın kıymetini ne

kadar biliyoruz, Biz ne kadar koruyoruz bu eşsiz tabiatı?

Biz ne kadar sahip çıkabiliyoruz üzerinde yaşadığımız şu yeryüzünü?

Yukarıda dediğim gibi, doğa tüm güzelliklerini bize tereddütsüz olanaklarını sunarken, biz maalesef hiçbir zaman gerekli dikkat ve hassasiyeti gösteremiyoruz.

Dünyada ve özellikle bölgemizde hüküm süren amaçsız ve kirli savaşların insana verdiği zararın aynısını doğa ve diğer canlı varlıklara verdiği bilinmektedir.

Yıl boyu yaşadığımız kişisel sorunlar, memleket meseleleri, çalışma alanlarında harcadığımız performansın ya kattığı yorgunluk ve stresi, bir nebze de olsa üzerimizden atabilmek için, zaman, zaman bulduğumuz ortamdan soluk alabileceğimiz açık alanlara gitmeyi tercih ederiz. Piknik alanları dediğimiz bu açık alanların (Deniz, göl, bahçe ve nehir gibi) kıyılarını öylesine hor ve kirli kullanıyoruz ki oralarda oluşturduğumuz atıklar, çöp deryası halini alıyor.

Bilim adamları; sirkeli su ile genel temizliğimizi önerirken, vücut temizliğimizi de kil ile sağlıklı bir şekilde yapabileceğimizi vurgulamalarına rağmen, biz ise ne kadar kimyasal temizlik malzemesi varsa, evlerimize dolduruyoruz.

Bu malzemeleri giderler aracılığıyla ne yazık ki toprak anamıza yutturuyoruz. Bu davranışımızla hem kendimize hem de doğamıza en büyük zararı vermiş bulunuyoruz. Eh kendi ellerimizle doğayı kendimize amansız düşman olarak saldırtıp kendi cehennemimizi kendimiz yaratmış oluyoruz!

Evet, insanlarda kendini yeniler

dedik! Diyoruz da, günümüz dünyasında ihtiyaç duyduğumuz, doğarken insan olma vasfıyla var olan haklarımızı kullanmak, kullanabilmek için uğraşmamız gerekirken, ne yazık ki tersi istikamette yol alıp gidiyoruz. Sistemlerin kendi çıkarları doğrultusunda oluşturdukları zihniyeti topluma empoze etme politikaları, biz insanlar üzerinde çok etkili oluyor. Kendi mantık ve düşüncelerimizden uzaklaşıp bu suni düşüncelerin esiri olup, serseri mayınlar gibi ulu orta dolaşıp duruyoruz.

Oysa kişi, kendi iradesini doğru kullandığında! Başaramayacağı ve üstesinden gelemeyeceği bir problemi olamayacağı bilinmektedir. Bu kişiler sürekli yeni gelişmeler içerisinde olduğu gibi, kendisi ve çevresi için yenilikler içerisinde bulunmaları gerekmektedir diyoruz.

Yanı canlar!

Demem o ki biz yaşam sürdürdüğümüz çevremizle bir bütünlük içerisindeyiz. Bu bütünlükle sağlıklı, verimli, temiz ve uzun yaşamak istiyorsak, nasıl ki yıl belli kurallar içerisinde bütün güzellik ve nimetlerini bizlere sunuyorsa, bizlerde aynı anlayış içerisinde çevremize, doğamıza yaşam alanlarımıza sahip çıkmak zorundayız. Aksi durumda yarın çok derin, çözümlenmesi güç problemlerle uğraşıp duracağımızı bilmenizi istiyoruz

Her gün yeni şeyler keşfetme, kendimizi daha ileriye, doğruya, güzelliklere taşımamız arzusuyla saygılarımla.

14.03.2017 Van

DOĞA Candir

Koçgiri Katliamı

1921 yılında Koçgiri bölgesindeki Zara, İmranlı, Divriği, Hafik, Kuruçay, Kangal, Refahiye ve Sarız'da yaşanan ve yüzlerce Kürt Alevinin katledilmesi, binlercesinin dağlarda sefaletle yaşamak zorunda bırakılması..

Dersimden Önce Koçgiri Katliamı

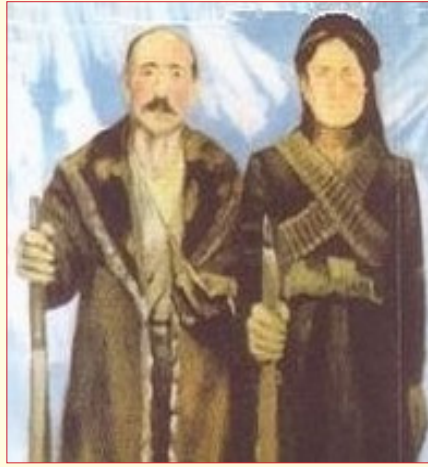
Ebubekir Hazım Tepeyran'ın anılarını içeren Belgelerle Kurtuluş Savaşı kitabı Gürer yayınları tarafından geçtiğimiz günlerde yayımlandı.

Tepeyran'ın anılarının bir bölümü 'Ümraniye (Koçkiri) Olayı ve Nurettin Paşa' başlığını taşıyor. Tepeyran, Milli Mücadele döneminde, 'Koçgiri ayaklanması' olarak bilinen olaylara ilişkin ilginç bilgiler veriyor, değerlendirmelerini yazıyor. Cumhuriyet gazetesi yazarı Oktay Akbal'ın dedesi olan Tepeyran, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönem Dahiliye Nazır (İçişleri Bakanı) larındandı. Milli Mücadeleyi desteklediği gerekçesiyle işgal İstanbul'unda idam cezasıyla yargılanan Tepeyran, Cumhuriyet döneminde de milletvekilliği ve aralarında Sivas da olan değişik illerde valilik görevlerinde bulundu.

Tepeyran, İkinci Meclis'teki milletvekilliği döneminde Mustafa Kemal'le uyuşmadı, üçüncü dönemdemilletvekili olamadı. Oktay Akbal o dönemi şöyle değerlendiriyor: "Anayasahazırlıklarında Hazım Bey'in kimi önerileri, Mustafa Kemal'in istekleriyle uyuşmaz. Örneğin ayan meclisi ve senato kurulmasından yanadır. Hazım bey Cumhurbaşkanına geniş yetkiler verilmesini, Cumhurbaşkanının hem hükümete, hem TBMM'ye başkanlık etmesini doğru bulmaz."

Koçgiri, şimdiki Sivas'ın Zara ilçesinin adı. O dönemdeki nüfusunun önemli bir çoğunluğu Kürt-Alevi. Koçgiri katliamının hemen ardından Sivas'a vali olarak atanan Ebubekir Hazım Tepeyran, 1921 yılında yaşanan olayların bir ayaklanma değil, orada komutanlık yapan ve 'Sakallı Nurettin' olarak bilinen Nurettin Paşa'nın acımasız bir katliamı olduğunu belgelere dayanarak anlatıyor.

Sakallı Nurettin'in İzmir yangınının da sorumlusu olduğu söylenir. Bir baş-

ka icraatı ise Ali Kemal'i İzmit'te linç ettirmesidir. Buna benzer başka eylemleri de vardır.

* * *

Tepeyran'a göre; Sivas'ın Koçgiri (Zara) kasabasında askarlara bir saldırı olduğu gerekçesiyle başlatılan 'tenkil' hareketi çok vahşi boyutlara ulaşmıştır. Yöreye gönderilen Nurettin Paşa 14 Mart 1921 tarihli bildirisinde gelişmeleri şöyle değerlendirmişti: "1. Sivas iline bağlı Zara ilçesi (bu ilçeye 'Koçkiri' de denir) sınırları içinde yerleşik bulunan Koçkiri aşiretleri arasına sokulan bazı arabulucu kötü amaçlı kişilerin kandırdığı bu aşiret reislerinden çoğunun rıza ve muvafakatları dışında bir kısım ayaktakımı Kürtler, Ümraniye'deki askeri müfrezeyle saldırmış ve bazı subaylarla Ümraniye'de bulunan Zara ilçesi kaymakamını tutuklamışlardır. Bu ayaklanmacılar, davranışlarının nedeni olarak, hükümetin sözde Kürtleri vuracağını söylemesiyle korku ve kaygıya kapılmış olduklarını yaymışlar..." (s.211)

Askerin harekete geçmesi üzerine, şehir eşrafi bir 'öğüt kurulu' oluşturarak araya girer ve bir uzlaşma sağlanır. Kaymakam ve subaylar serbest bırakılır. İsyancılar için Sivas'ta 'harp divanı' kurulmasına karar verilir. Ayrıca yapılan uzlaşmayı güvence altına almak amacıyla bir taahhüt belgesi de hazırlanır.

Tepeyran o günleri anlatırken şöyle diyor:

"Öğüt kurulu, Zara'dan dönüşünde komutan paşayı görerek, gerek asker göndermenin caydırıcılığının, gerekse yayımladığı bildirinin etkisiyle sorunun böylece çözülmesini uygun görmesinden dolayı kendisini kutlarlar."

Fakat Nurettin Paşa'nın, "Öyle ama, bu kadar asker toplandı, ben buraya kadar geldim; bir şey yapılmazsa olmaz", dediği ve bunun üzerine askeri harekâtın

sürdürüldüğü, Sivas'ta yaygın olarak konuşulmakla birlikte, bu söylentinin doğru olduğunu Şefik Bey bizzat bana söylemişti." (s.211)

"Böylelikle Ümraniye bucağına ve Zara ilçesinin merkezine bağlı köylerden 76 ve Divriki ilçesinde 57 toplam 132, savaştaki düşman istihkamları gibi yıkılmış, yıkılmış ve yüzlerce nüfus öldürülmüştür. Ayrıca bütün mal, eşya, zahire ve hayvanları yağmalanmıştır. Binlerce nüfus da dağlarda, kırlarda açlıktan ve sefaletten ölüme mahkum edilmiştir." (s.216)

"Nurettin Paşa, hükümetin güvenip kendisine verdiği yetkiyi pek kötü kullanılarak yarattığı facialarla yetinmemiş, Koçkiri ileri gelenlerinden öldürülen ya da can korkusuyla dağlarda saklanan kişilerin ailelerini de Sivas'a sürmüştü" (s.218)

Bu değerlendirmeler, olaylardan üç ay sonra Sivas'a vali olarak atanan Ebubekir Hazım Tepeyran'a ait. Zara'nın Alevi-Kürt nüfusu Dersim'den tam 26 sene önce bir katliam ile yüz yüze gelmişti. Üstelik, zaman Milli Mücadele dönemi idi. Anadolu'nun desteğine her zamankinden çok ihtiyaç hissedildiği bir dönemdi.

'Koçgiri Katliamı' resmi tarihin pek görmek, göstermek istemediği olaylardandı.

SİDDIKLI

ALİ YILDIRIM ANLATIYOR

Koçgiri katliamı'nın akabinde Sivas'a vali olarak atanan Ebubekir Hazım Tepeyran, "Belgelerle Kurtuluş Savaşı Anıları" adıyla yayınlanan kitabının 74. Sayfasında şunları söyler:

"...130 köyün hiçbir lüzum ve zaruret olmaksızın sırf: 'Bir kere bu kadar asker toplandı, bir şey yapmazsak olmaz.' gibi vahşi bir mantıkla tamamen yakılıp yıkılmasına suçlu suçsuz binlerce nüfusun katl(öldürülme) veya açlıktan, sefaletten ölüme mahkum edilmesini muvafakat etmeyeceği pek aşıkardı"

Benim burada yaptığım bir kaç örneklerle bu "vahşi mantık" ın sebep olduğu dramı anlatmaktır. Bunu yapabildiğim zaman rahatlıyacağımı biliyorum. Kaldığı bu konuda ben tek bilen değilim.

Aşağıdaki yazılardan ilki, Kevenli'li Mehmet dede ile roportaj, 1995 veya 1996 yılında Kurtçe olarak yurtdışında bir dergide yayınlandı. Türkçe'ye çevirerek tekrar yayınlıyorum.

Dr. ALİ K. YILDIRIM

MEHMET KARAKUŞ'UN KOÇGİRİ KATLİAM'INDA ÇOCUKLUK ANILARI

Çocukluğum sırasında çokça kulak misafiri olduğum olaylardan en önemlisi, uzun kış günlerinin değişmez konusu, "hadise" olarak adlandırılan Koçgiri katliamı idi. O zamanlar, henüz epey küçük iken, olaylar bize kurt hikayelerini andıran birer korku masalı gibi gelirdi. Hatırlıyorum da, bir keresinde dedemi ihtiyarlar ile konuşurken anlattığı o şeyleri, "hadiseyi" anlatması için epey sıkıştırmıştık. O bize bunun yerine insan kılığındaki "canavar" ile ilgili şeyleri anlatmak istediğinde biz artık dinleye dinleye demode olmuş bu hayali yaratık hikayelerine rağbet etmemiş ve illahi "hadise! hadise!" diye diretmiştik. Sonuçta dedemi razı ettiğimize, gözleri dolunca, pişman olmuş ve bu "masalın" başka olduğunu anlamıştık. Dedem'in ve yeğenlerinin "Babam ve amcam gil gidip cesetlerin içerisinde uzansaydılar kimse belki şüphelenmeyecek ve ele geçirilip Çengelli dağının dibinde toplu olarak öldürülmeyeceklerdi." sözlerinin beynimde yarattığı yankı zihnimde hiç silinmedi.

12 Eylül öncesi -ve kısmen sorası- genel havanın etkisiyle bize öğretilenlerin gereği olarak kendimizi bütün bilgilerin kaynağı gibi gösterilen bazı "klasikleri" ve siyasetlere ait yayınları hatm etmeye hasretmiştik. Olayların canlı tanıklarının anlattıklarının kalıcı kılınması, tarih ve kültürümüze ait çok şeyin araştırılması ile ilgili bilincin öne çıkması her şeyi çözmeye yetmiyordu. Uzakta mülteci olarak yaşamının getirdiği kopukluk en büyük sorundu. Cunta'dan 13 sene sonra ülkeme gitme imkanı bulduğumda; çocukluklarını Koçgiri katliamı ile yaşamış olan, yakın köylerdeki tanıdığım yaşlılardan geriye kimse kalmamıştı.

Annem'in amcası Kevenlili Mehmet dede aşağı yukarı 80 yaşlarında; iyi giyinmeyi seven, duygulu, yaşına göre oldukça dinç ve çevik biri. Onunla 1995 yılında İstanbul'da görüştük. O da köyde kimsesi kalmadığından dolayı 60'ından sonra gürültü, kirli hava, pis su ve kalabalık demek olan İstanbul'a göç etmek zorunda kalmış.. Mehmet dede de "görünmeyen" baskının etkisiyle başka bir dilde, Türkçe ile kendisini iyi anlatabilmenin, özellikle yaşlılar için hayli zor olan kavgasının vermekte. Şimdiye kadar karşılaştığı azbuçuk okumuş takımı kendisiyle sanki tahsilli

olmanın biricik göstergesi imiş gibi Türkçe konuştuklarından, Kürtçe konuşmayı yeğlemem karşısında önce kısa bir şaşkınlık geçirdi ise de ortama çabuk ısındı; kendisini anadili ile ifade etmenin rahatlatıcı havası içerisinde küçükliğünde görüp hatırladığı katliam günlerini anlattı.

Memet Karakuş: Yatıyorduk...Birden bire terteleciler bastı! Annem çamaşırları yıkıyordu .Babam Alican zengindir diye evvala bizim evi bastılar. Dört kişi idiler. Yüklüğün altında tavuk kurk olmuştu. Tavuk çırpınca "ahan Alican orada yüklüğün altında!" deyip oranın altına girdiler.

Annem oradan kaçıp köy kadınlarının arasına karıştı. Onlar annemin suratına, tanınmasın diye, kurum sürüyorlar. Meğerki amcam Cano aşağıda mahzende imiş. Amcam dışarıya çıktı. Amcam babayığit biri idi.Yeniköylü (Türk köyü B.N.) Hasan Çavuş'u altına aldı. Elini boğazına geçirip yere vurdu. Diğer bir sefer ateş etti, ama tutturamadı. Amcam kadınlara 'ne duruyorsunuz, niye üstüne binmiyorsunuz?'. Kadınlar üstüne atılıp altına alıyorlar...

Babam köyün yukarısında, Nahala Guran bölgesinde kendine bir mahzen (sığınak B.N) yapmış idi. Haykırısları duyan babam oradan çıkıyor. Kardeşim Sabri ağlayarak 'Baba yetiş, amcamı öldürüyorlar' diye bağırdı. Babam koşarak geldi. Tertelecilerden genç olanı kaçmayı becerdi. Kardeşim Use, diğer ağabeyim Sabri ile birlikte, adamı arkadan kovaladılar. Use büyük ağbimiz idi, fakat cesaretli değildi. Sabri evin yanındaki harkta kendini adamın ayaklarına atıyor. Adam bir sefer Sabri'yi kolundan tutup savuruyor. Ağbim Sabri çocuk idi, ama sakız gibi adama yapışıyor..

Neyse... onu oradan alıp getirdikten sonra dördünü birbirine bağlıyoralar. Babam bunları götürüp derede öldürdü. Sonra babam 'durmayın şimdi köyü basacaklar!..' dedi. Biz köyden çıktık. Müfreze köyü bastı. Babam ile amcam geride kaldılar.

Kardeşim Nuri'yi kalçasından vurup kemiği parçalamışlardı. Amcam Rıza'yı da omuzundan vurmuşlardı Onlar Kevreş'te (Karadaş'ta) çatışmaya girmişlerdi.

Gide gide Şuxlu'nın düzlüğüne vardık. Askeriye her tarafı sardı. Biz gidip dönüp dolaşıp gelip Xaskoy'e (Hasköy) girdik. Bir baktık ki küyümüzü alevler sarmış. Qoniqesi(Koyunkaya) yanıyor, Ağızger (Atlıca) yanıyor. Gökyüzüne

ateş fışkırıyor. Karaçayır'ı, Karlık'ı ateşe vermişler. Hepsi alevler içerisinde.Tabii biz yüksek yerdeyiz. En sonunda köyde kimsenin kalmadığına kanaat getirince geceleyin çıkıp köye geldik. Açız, susuzuz. Dolaştık, dolaştık köyde bir da-na bulduk. Danayı Amcam Mehmed Ali'nin tamamen yanmamış evinde kestiler. Ezize gil odunları üst üste dizip eti pişirdiler. Danayı yedik. Tadı hala dadamağımda . Aç ve susuzluktan nerede ise kendimizden geçiyorduk. Un çuvalları yanmış idi, ama yinede ortada yanmayan bir damar kalmış idi. O çuvalları balta ile kesip kesip ortada az beyaz un çıkarttılar. Unu hamur edip ekmek yaptılar. Ekmeği yedikten sonra babam bizi köyün dışına yer altında kazdığı mahzene götürdü. Diğer insanlar dağlara vurup Dersim'in yolunu tutmuştu.

Sonra dedem'in evine gitmek için Karlık (Qarlık) köyüne gittik. Oraya vardığımızda total osman çetelerin-in Ortaköy, Kevreş, Kanisorık, Qelereşik'-tan kadın ve çocukları toplamış olduklarını gördük. Efendim Lazlar oradı silahları çatmışlar. Biz tir tir titriyoruz. Lazların hepsi başlarına siyah başlık geçirmişlerdi. Onlar dereye gidip iki ihtiyarı getirdiler. Hesene Seyid ve Husene Seyid'i getirdiler. İkisini birbirine bağladılar. Biri kamasını çekerek Hesenê Seyid'in sırtına sonuna kadar batırdı. Adam öyle bağırdı, öyle bağırdı ki... diğeri de çökerek iki üç sefer ateş etti. Her ikisini de yanımızda devirdiler.

Lazlar orada silahlarını aldılar. Bizi toplayıp sığır sürüsü gibi önlerine kattılar.. Belki 200-300 kişi idik. Hepsi de çoluk çocuk ve kadınlardan oluşuyordu. İçimizde yetişkin hiçbir erkek yoktu.. oradan Gırırık'a gittik... aşağı ve yukarı Gırırık'tan da kadın ve çocukları topladılar. Konak köyünde dereyi geçerken vurularak öldürülmüş delikanlıları gördük. Delikanlılar şişmiş. Kartal ve akbabalar üzerine konmuş; bir cesetten kalkıp diğerine konuyorlar. Biz bir taraftan ağlıyor bir taraftan da yürüyoruz. Neyse cesetleri geçtik. Bizi Cefan köyüne götürdüler. O insanların hepsini Cefolu Haydar Beg'in ahır ve samanlığına sürdüler. Kapıyı üzerimize kilitlediler. Topal Osman Cefolu Haydar Beg'in yanında idi. O daha önceden devletle ilişki kurmuştu.

- O Mıstıkan kabilesindenmiydi?

Memet Karakuş: evet onlar da Koçgiri'li. Neyse o geceyi orada geçirdik.

Heyder Beg yalvarıp yakarmış ve demişti: "Bu fakir ve fukaraları bırak. Ne için onları öldüreceksin?". Biz her an ateşe verilip yakılacağımızı bekliyoruz.. sabaha kadar aç ve susuz... Bağırıp yalvarıp yakarıyoruz...Aç ve susuzuz... Millet yer darlığından iyice sıkışmış. İçerisi çok sıcak. Susuzluktan ağızımız kilitlenmiş. Neyse sabahleyin kapıyı üstümüze açtılar. Dışarıda karla karışık yağmur yağıyor. Sokakta kirli bulanık bir su akıyor. Kalabalık çöküp o pis suyu içti.

Herkes dağılmaya başladı. Karlık'a geldik. Annem orada bize yenilecek birşeyler buldu. Biz sadece ekmek yedik. Paci'ye doğru yola koyulduk. Ardıçların bulunduğu mevkiden aşağı doğru indik. Değirmenin bulunduğu yerden Kızılırmağ'ın diğer tarafına geçtik. Meğerki babam bizi görmüş. Karapınar'ın yokuşunu çıkarken biri "çocuklar gelin! Çocuklar korkmayın gelin!" diye haykırdı. Sabri "Aha! Babamın sesi geldi" dedi. Biz hızla gittik. Babam bizi saklanmak amacıyla yaptığı mahzene koydu. Kapıyı üstümüze kapattı. İçeride çıt dahi çıkmıyordu. İçeride ekmekte, su da vardı. Suyumuzu da içtik. Geceleyin annem ile babam bize erzak getiriyorlardı. Gündüzlüyün kimse dışarı çıkmıyordu. Kız kardeşim Gulistan çok ufak idi. Babam "huş!" diyince hemen sesini kesiyordu. Öyle babamdan korkuyorduki...öyle korkuyorduki.. Neler başımıza geldi...!

-Peki o seneyi nasıl geçirdiniz? Yiyecek, giyecek birşey yoktu. Un yoktu. Herşey yakılmıştı?

Mehmet: Sonra millet teslim oldu: Dersim'den adamlarımız geldi.

Hükümet onların gelişini serbest bıraktı.

OSMANLI SONRASI İLK İCRAAT: KOÇGİRİ KATLİAMI

Babamın dayısı Nair efendi'nin oğlu olan Ali Yıldırım ile agustos 2011 yılında koyumuz Sıddıklar da sohbet etme imkanı buldum.. Nair Efendi, amca çocuğu dedem Hasangazi, diğer amca oğlu Nazım amca ve Apé Dursun gibi ufak yaşlarda Koçgiri katliamı sırasında büyük ızdıraplar yaşamış isimlerden biri. Ali amca'nın oğlu Bezat, TIKKO içerisinde iken karanlık bir şekilde katledildi. Ölüm Kürd'ü hiç yalnız bırakmadı. Dedeler ve torunlar! Değişik tarihlerde aynı kaderi paylaşan insanlar ve onların tarihleri...

Dersim katliamı ile ilgili tartışmaların yaşandığı bu günlerde, Koçgiri katliamı'nın sadece kısmi bir boyutunu konu eden bu sohbeti; insaf sahibi insanlarla paylaşmak, demokrasi isteyen herkesin yararına. Yeterli tepki gösterilmemesi nedeni ile, Dersim katliamına Koçgiri katliamı ile açılan yoldan varılmıştır.

Bir noktanın altını çizmekte yarar var: Tek parti dönemini ve de o dönemin diktatörünü eleştirilemez bir tabu olarak görmeye devam etmekle gerçek bir ilerleme sağlanamaz. İttihad Teraki ve tek parti dönemi ile geliştirilen kültür ve terbiye Kürt muhalefeti de dahil herkesi değişik biçimlerde etkiledi. İki tarafta sivillere karşı hoşgörüsüzlük ve saldırganlığın nedeni öncelikle bu 'ortak' terbiyedir.

SİDDIKLI ALİ YILDIRIM ANLATIYOR

Sohbetimize Ali amca gülererek "Ali Kemal eski meselere çok ilgi duyuyor" diyerek söze başladı. Ve sonra devam etti:

-Topal Osman çeteleri Axtepe'den bizim köye inmeden önce Bekiranlılar'ın göçü ile çatışmaya girerler. Bekiranlılar fazla dayanamayıp çoluk çocuk aşağı doğru kaçmaya başlarlar. Bu arada çok kişi öldürülür. Büyük Axdepe'nin dibinde Alisér Efendi'nin konağı ateşe verilir. Anlatılanlara göre bir hafta boyunca konaktan duman çıkar.

Osman'ın çeteleri daha sonra ilki Nahala Sur, ikincisi Keviré Sur, üçüncüsü Tayé Salan olmak üzere tepeleri tutarak üç koldan ilerlerler. Amaçları bir çevirme hareketi ile hareketin merkezi olarak gördükleri Alishér'in köyü Axızger (Atlıca) ile Haydar Beg'in köyü Karapınar ahalisini ölü veya sağ ele geçirmektir.

Büyük deden Apé Nuri Topal Osman kuvvetlerinin yaklaştığını görünce atı Mahina Şere atlayarak komşu köy olan Haydar Beg'in köyü Karapınar'a yönelir. Kendisine kurşunlar isabet etmesin diye eğilerek atına yapışır. Bizimkiler birşeye karışmamış olduklarından önceden kaçmıyorlar. Ayrıca ailesini çoluk çocuğunu bırakıp nereye gidecekler?

O sırada Nizamiye Karapınar'a girmiş, etrafa "Topal Osman'dan kurtulmak istiyorsan Karapınar'a Nurettin Paşa kuvvetlerine sığın" haberleri iletilmiştir. O nedenle halk Karapınar'a akın etmektedir.

Karapınar'da çok insan öldürülür,

etraf cesetlerle doludur. Ufak bir ihtiyar olan Ağızgerli Medin yoksul ve perişan görünmek için elbiselerini yırtmış, yüzüne kurum sürmüştür. Tanınmamak ve belkide yoksula merhametli davranırlar diye böyle yapıyor. Medin orada bir ara Apé Nuri ile karşılaşılıyor. Medin nasıl yapıyorsa kaçmayı beceriyor, bir süre dağda saklanıyor ve kurtuluyor.

Kendisi SünnüTürk olan Goralis'li Şahsuvaroglu Mahmud Bey de oradadır. O kişilerle ilgili, yetkililere direk bilgi verir. Mahmud Beg bir ara Nuri amca'nın yanına gelir: "Nuri ağırlığın kadar para ver ve ölümden kurtul" der. Nuri amca birşey vermez.

Nuri amca bir ara karanlığı fırsat bulup gözden kayboluyor. Cesetlerin arasına girerek gizleniyor; fakat bakıyor olmuyor, hava çok soğuk, üstelik gündüzlüyün farkedilme riskide var; oradan çıkıp bir kar kütüğünün dibinde bir süre gizleniyor. Yine bakıyor soğuktan donacak, Türk köyü olan Bapsu'ya kıvralarına sığınmaya karar veriyor.

Bapsulular o zaman kadar 'kıvralları-mıza yardım edeceğiz' diyerek bizim köyü boşalatmışlar: Aileler ile birlikte; mal-davar, koyun sürülerini, yatakları, halıları, değerli herne var ise götürmüşler. Dedem Mustafa'da oraya sığınmıştır.

Aynı Mahmud Beg iki askerle gelip Bapsu'ya sığınmış insanlardan para topluyor. Dedem Miste para veriyor. Amcam Nuri de altın ve paraları bulup getirmek için köye birisini gönderiyorsa da yetişmiyor. O sırada Topal Osman'ın komutanı Kel Hasan, mahiyeindeki 60 çete ile birlikte, Bapsu'ya giriyor; köyde topladığı Kürtler'i de diğer esirlere katarak Çengelli dağının yolunu tutuyor. Kel Hasan o sıra çocuk olan Apé Nazım'ı önüne kattığı guruptan ayırıyor, bunu gören Ağızgerli baba oğlu İzzet'ide Nazım amcanın yanına gitmesi için o tarafa doğru itiyor. Kel Hasan buna da ses çıkarmıyor.

Dedem Miste bir ahırda saklanıyor-muş, gelip orada buluyorlar. Henüz çocuk denecek kadar genç olan babam da aynı ahırda imiş, ahır yıkık olduğundan o diğer tarafta gizlenmiş. Babamı görmüyorlar, o sayede kurtuluyor.

Çengelli dağının dibinde, Buğanak köyünün üstlerinde, değirmene yakın bir yere vardıklarında mola veriliyor. Her seferinde iki kişi "komutanın atı suya düştü, yardım edin" bahanesi ile seçilip götürülüyor ve teker teker süngülenip öldürülüyormuş. Gidenlerin geri gelmediğini gören dedem Miste bakıyor

hepsini öldürecekler bağıyor: “Bunlar hepimizi öldürecekler, bize taştıttıkları yüklerden zaten belamızı bulduk, kaçın kurtulun diye bağıyor”. O sırada kaçanlardan Kutun’lı (Gökdere’li) Telli gillerden Hemo kurtuluyor. Diğer esir halk kurşun ve süngülerle orada öldürülüyor. Dedem Mustafa vurulduğunda kelim-i şahadet getiriyor. Asker “ulan adam meğerki müslüman imiş ...” diyor. Hemo daha sonra köyünün yukarısında öldürülüyor.

Sabahleyin Sünnü Türk köylerinden terteleciler cesetlerin üstüne üşüşüyor, sağ kalanların başını taşlar ile ezip öldürüyorlar; sonra da üzerlerinde ne varsa alıyorlarmış. İçlerinden Kandil köyünden olan biri ölü rolü yaparak kurtuluyor. Oradan te Ağızger’e kadar yürüyor. Burada Medin gil yaralarını dikiyorlar.. Bu olanların hepsini de o adam anlatıyor. İsmi şimdi hatırlamıyorum, ama adam son zamanlara dek yaşıyordu..

Dedem Mısté götürüldükten sonra, babam bakıyor etrafta sesler kesiliyor, kapı aralığına yanaşıp dışarı bakıyor. Bakıyorki ne görsün, deden Hasangazi dışarıda yalnız başına ağlıyor. Babam alçak sesle ‘Hesengazi...! Hesengazi...!’ diyor. Deden amcam Nuri ve dedem Mısté’nin bir yanda götürüldüğünü söylüyor, bir yandan da hıçkırıyormuş. Tabii babam dedemden daha büyük, “gel buradan kaçalım” diyor. Ve kaçmaya başlıyorlar. O ara onları gören bir kadın “Kürt kaçtı! Kürt kaçtı” diye yaygarayı basıyorsa da Suna Hanım “ulan Kürt uşağı durmayın, durmayın kaçın!” diye bağırarak onları cesaretlendiriyor. Yoksa köylüler babam’ı da yakalayıp teslim edeceklerdi.

Dedenle babam bir süre bayırda gizlendikten sonra, etrafta kimsenin olmadığından emin olunca köye iniyorlar. Evler yakılmış, ama bir iki ahır tümünden yanmamış. Yanık un ve buğdayı kazıp yenilebilecek olanla karınlarını doyuruyorlar.

Yani tam bir felaketmiş. Yetişkinler öldürülmüş, ölmeyenlerde ölüme terk edilmiş. Etraf gömülmeyen ve kurtlanan cesetlerin kokusundan geçilmiyormuş. Aç kalan sahipsiz köpekler bu cesetleri yiyor , sonra da kuduruyorlarmış.

Dedem Mustafa ve Apé Nuri varlıklı imişler. Dedem bakıyor köy basılacak, önceden odanın duvarını açıyor, oradan yeri duvar boyunca epeyce eşiyor ve ardından dikine eşip eğer (heqip) dolusu altınları ve parayı oraya gömüyor. Duvarı tekrardan yapıp üstünü sıvazlıyor. Vur-

gun olduğu zaman Topal Osman’ın çeteleri gelip yakmadan önce evin her tarafını kontrol ediyorlar. Duvardaki sıvanın eski olmadığı fark ediliyor; duvar açılıyor. Fakat adamlar dikine eşiyorlar, böylece bir şey bulamıyorlar. Sonradan babam gidim onları çıkarıp başka yere gömüyor. Babam dedenin de altın ve paralarını saklıyor.

Bu paralarla yeniden ev yapılıyor; hayvan, yiyecek giyecek alınıyor. Paralar gene Türkler’e akıyor. Geçinecek durumda olmayanlar durumu biraz iyi olanların yanına yerleşiyor.

En sonunda, deden Apé Hesengazi, Babam Nair, amcam Haydar Yukarı Çulfaı Hacı yé Hesengazi ile birlikte İmranlı da manufatura dükkanı açıyorlar. Goralis köyünden il encümen üyesi olan kişi bunu rapor ediyor. Ceza olarak bu sefer varlık vergisi kesiliyor. Deden 800 altın, babam 500, amcam 500 altın ödüyor. Diğer ortağın ne kadar ödediğini bilmiyorum. Burada Alevi Kürttür diye çok insana bu varlık vergisi cezası geliyor. Bizimkiler cezadan sonra dükkanı işletemiyorlar ve dükkan kapatılıyor. Memlekette varlık sahibi kimse kalmayınca iş için gurbet yollarına düşülüyor. Sonuçta velhasıl kelim hepimiz büyük şehirlerde işçi olduk. Şimdi onu da bulmak zor.

Sohbetin sonlarında gözüm Ali dayının taşıdığı Atatürk rozetine takılıyor. Bu anlatılanlardan sonra rozeti takmasına anlam veremediğini söyleyince, Ali amca sorumluluğu Sakallı Nurettin paşa ve Topal Osman ile sınırlandırmayı deniyorsa da olmuyor... Bunun üzerine” canım Mustafa Kemal olmasa idi memleket hacı ve hocaya kalacaktı “diyor. “Niye Sakallı Nurettin Paşa ile Topal Osman hacı ve hoca değilmiydi, üstelik başkomutan tarafından korunmadılar mı?” diyince Ali dayı gülerken “ne yapalım savaştığımızı?” diye soruyor. Ben şiddeti onaylamadığımı belirttikten sonra doğruları söylemenin yeterli olduğunu vurgulayıp sohbetimizi bitiriyorum. Bu arada Kılıçdaroğlu ile benzerlik üzerine düşünmekten kendimi alamıyorum.

Not: Katliam mıntikasına komşu olan Giliç köyü’nin eski muhtarlarından Adil amca Boğanak köyünde öldürülenlerin sayısının 70 kişi olduğunu bana söyledi. Yaygın kanı ise sayının daha kalabalık olduğu, birkaç yüz kişiyi bulduğu doğrultusunda.

Öldürülen insanlar arasında Kevenli köyünden, annem’in amcazedeleri Remzi ve Süleyman’da bulunmakta idi.

AŞAĞI ÇULFALI GÜL ÇAKMAK ANLATIYOR

-Bizim köy aşağı Çulfaı’dan 37 kişiyi Konak’ın deresine götürüp öldürüyorlar. Ebem Karagülü Konak’lı idi. Dedem’in adı Mustafa Çavuş idi, dedem de öldürülüyor.

Yukarı Çulfaı ile Aşağı Çulfaı’nın insanlarını bizim köyün yukarısında kendirlere bağlıyorlar.

Ebem Karagülü Konak’a gidince derede ölüleri görüyor. Tavuklar onların etini yiyor. Ebem ondan sonra tavuk eti ve yumurtasını ağzına vurmadi.

BADUNLU DANIŞ YAMAN ANLATIYOR

Bizim köy yakılmayan istisna köylerden. Bizim köye girdiklerinde bu köyde namaz kılan varmı diye soruyorlar. Meğer adamın biri askerde namaz kılmasını öğrenmiş. Adam namaz kılınca bizim köyü af ediyorlar, köyü yakmıyorlar.

QELEREŞİKLİ NECATİ KARAKUŞ ANLATIYOR

Kutan’da (Gökdere) Telli ve oğlunu çoluk çocuğun gözü önünde kesiyorlar. Tell’nin kızı hanım olayı gözleri ile görüyor.

Bizim köyde Topal osman’ın bir yakını öldürülüyor. Topal Osman Haydar Baba tepesinde topları biz köye bağlıyor. Askerler köyün etrafını çeviriyor. Çoluk çocuğu kovalıyorlar. Kadınlara tecavüz ediyorlar. Hamile kadınların karnına basıyorlar. Kendini kurtaran ormana Karanlık Dere denen yere kaçıyor. Topal ormanı yakıyor. Orada 40-50 kişi ölecek can veriyor.

17 yaşında bir çocuk kendini damdan aşağı atıyor. Topal’ın çeteleri gidip onun cinsel organını kesiyorlar.

YUKARI ÇULFALI ALİ YE EZİZ ANLATIYOR

O zaman çok büyük darbe aldık. Ben yetişmedim ama, bizim şöyle iki kat odamız (Bu arada eliyle odanın yüksekliğini ve uzunluğunu çiziyor B.N.) varmı. Topal Osman bastığında bizim o odanın arkasında 61 kişiyi kendire dizerek duvarı üstüne deviriyorlar.

Kaynak:

<http://www.alevikulturdernekleri.com/kocgiri-katliami/>

kaygusuz abdal türbesi ankara beypazarı kabaca köyü

Türbenin Yeri: Kaygusuz Abdal Türbesi, Ankara İli Beypazarı İlçesi Kabaca Köyünün mezarlığındadır.

Kaygusuz Abdal Türbesi

Kaygusuz Abdal Türbesi

Kaygusuz Abdal Türbesi

Kaygusuz Abdal Kimdir: Kaygusuz Abdal Alaiye (Alanya) Beyinin oğlu iken Abdal Musa'ya intisap etmiş uzun yıllar hizmetinde kalmıştır. Gaybi mahlasıyla yazmış olduğu şiirleri meşhurdur. Mısır'a giderek burada vefat ettiği bilinmesine rağmen, bazı kaynaklara göre 1168 yılında Kabaca Köyüne gelerek burada vefat etmiştir. Türbe içindeki güneydoğu köşede kalan sandukanın üzerinde Kaygusuz Derviş, bu mezarın solunda kalan sandukada Kaygusuz Musa, giriş kapısının yakınındaki sandukada yine Kaygusuz Derviş adı görülmektedir. Burada medfun olan şahısların Hacı Bayram-ı Veli hazretlerinin tarikatı olan Bayramiye tarikatına mensup oldukları, Abdal Musa'ya olan saygılarından dolayı türbenin bu adı aldığı düşünülmektedir.

Kaygusuz Abdal Türbesi Türbenin Durumu: Türbe kare planlı 8,2x8,6m ölçülerinde 2,1m yüksekliğindedir. Yığma taştan iki oda olarak inşa

edilmiştir. Saçtan, kubbeli biçimde çatısı vardır. Türbe içinde irili ufaklı 10 sanduka bulunmaktadır. İnşa tarihi olarak 16-17. yüzyıl olarak düşünülen türbe Osmanlı Döneminden kalma olduğuna göre Kaygusuz Abdal'ın burada medfun olması zor gözükmemektedir. Türbe 1992 yılında Koruma Kurulu kararıyla 1.Derece Anıt Eser olarak tescillenmiştir. Türbe içindeki bezemeler 1997 yılında yapılmıştır.

Ziyaret Nedeni: Türbe özellikle hayır duası için, değişik dilekler için ziyaret edilmektedir. Sandukalar üzerine giysiler, yaşımlar bırakılmaktadır. Bu türbeye yine deliler ve çocuğu olmayanlar getirilmektedir.

Kaynakça: Hikmet Tanyu – Ankara ve Çevresinde Adak ve Adak Yerleri –Ankara Üni. Basımevi -1967 / www.envanter.gov.tr / www.kbc-koyu.tr.gg / Tolga Bozkurt -Beypazarı'ndaki Türk Devri Yapıları -2004 Taylan Köken

Kaygusuz Abdal

Koca Tanrı

Yücelerden yüce Tanrı
Gündüzlerden gece Tanrı
İsmin vardır cismin yoktur
Sen benzersin hece Tanrı

Bazı kulların var imiş
Felan oğlu filan derler
Elin Ana-Atası var
Sen benzersin piçe Tanrı

Ali ile bir oldunuz
Bir mektepte okudunuz
Ali hafız kalam olmuş
Sen okursun hece Tanrı

Kıldan ince köprü yapmışsın
Mümin kullar geçmek için
Hele ben burda durayım
Gel geç görem nice Tanrı

Kullarına can vermişsin
Onu almaya gelmişsin
Buna Allahsızlık desek
Sen kalırsın güce Tanrı

Yaratmışsın bağ-u cennet
Kulların etsinler sohbet
Cehennemi ne yarattın
Be akılsız koca Tanrı

Unuttuk diye namazı
Bizi ateşe atarsın
Kul yanması abes değil
Gel bas kızgın saca Tanrı

Seni her yerde görürüm
İçin dışını bilirim
Sırrın halka faş edersem
Halin nice olur Tanrı

Kaygusuz'um günahıma
Kalmayasın Şah aşkına
Kaldır perdeyi aradan
Görem seni nice Tanrı

80 serre ra tepia ki dırbetia Dêsimi hona wese nêbiya...

Mesut Asmên Keskin

80 serre ra raver Dêsim de sucê insanetine kewt kar. Dewlete pê plan jü cênosid ard meydan. 4ê Gulane 1937ine de fermanê sarê Dêsimi vet, nêçe çendae hezaru ra mordemi kişti, i bini rusnay menfi...

4ê Gulana serra 1937ine de siyasetkaran u zordaranê dewleta Tırkiya qerarê qanunê Tuncêliye vet. Her çıqas ke binê namê “Tunceli Kanunu” de ke veciya, esil ser no fermanê qırkerdena Dêsimi bi ke va rêçikê (koka) mîleti vecê. İmza Atatürki u i binu tey biye. Trabzon de bonê dê Mîsti est bi ke tey pîlanê na qırkerdene viraşti bi.

Dewleta ke mêrasê Dewleta Osmanîcana, dola Jön-Tırkana (ittihad u tereqqikari), Dêsimo ke namê coğrafya Elewîyin u Dımılina (Zazaina, Kırmancina), hardê jiyar u diyarano, hardê keşisano; 500 serre miyan de dewleta Osmani eşt ra Dêsim ser, uncia ki tey bas nêkerd. Cumhuriyet ke newe na ro, Dêsimi rê kinê hendae serru ki tey ard, ey ki kinê xo ramıt. Cı rê jü mane lazım bi, o ki “derebegine” u “eşqiyay, kelepuri” biy. O sure mîntiqanê Anadolu'yê binu de ki nê weqat u hadîsey est biy; ağay ki est biy ya ki lewendu mîlet serde kerdêne, mal talan kerdêne, dêne pıro, berdêne. Hama qe caê ki mîlet pêro hetê dewlete ra nêame “isla u terbiya kerdene” u nêame kiştene.

Mîletê Dêsimi Cengê Çaldırani ra nat bi bi hedefê sultanun u hukımdaru; otoritê teberi nas nêkerdêne, ne qamçur ne esker dêne cı. Zonê xo biy (Zazaki, Kırdaski, Hermenki), ra u rêça xo biye (Raa Ma, Elewîyina Dêsimi, hardê Jiyar u diyar u de), cem u cematê xo bi, adet u torê xo bi. Heq u huquq i be xo biy; Heq ki zerrê isanê kamili de bi. Ceza tewr girane kiştene nêbiye, “naletme kerdene” biye, awa ke keso ke bi naletme, qewm ra fiştêne duri.

Mesela derge, xebera kılme; roce amê, cumhuriyet na ro. Dewleta

newiye ke nê ro, serdarê na dewlete meclisê mebusan de vat ke, “Dêsim jü kergana, na kergane gereke ber bo; destebera ma ke çı yena, ae bikerime.” Heni ki kerd. Hokmat seba qırkerdene xora mani sero bi. Maney veti meydan, xora plan hazır bi, desti ver bi. Çıturi ke cênosidê 1915ine de ki maney hazır bi biy, na rae ki henı bi.

Sıfte çheki mîleti dest ra gureti. Tepia ki pir u rayberi, ağleri qewmê xo ra fişti duri. Kişti ya ki rusnay menfi. Dima hawt ağleri Paijia 1937i'a Peyêne de, Xarpêt de eşti dare. Hergı ağlerê bedelê 10 hazar mordem biyo ke, peyniya qırkerdena 1938ine de teqriben 70 hazar mordemo bêçhek u bêguna, cêni u ciamêrdi, pıl u qıcı, masumê paki, pêro pia kişiyay; 100 hazar ki rusna menfi (surgın). İyê ke kişiyay pêro isan biy.

Elewîy biy; zonê xo leteo jêde Zazaki (Dımılki, Kırmancı, zonê ma), yê taine ki Kırdaski ya ki Tırki bi. Hermeniyê ke pey de mendi bi, iyê ke 1915ine de sevekîti bi ya ki xo xelesnay bi, i ki tey kişiyay. Awa ke Dêsimîcu ebe 10 hazaru Hermeni ki sevekîto, no ki dewlete rê sebebêna bi, wertê hendae sebebu de.

Pîlanê Dêsimi'ê kamılı zanîto ke kami nê bêter u xafîli ardi bi inu ser ser. Coka ke Sarê Dêsimi nê zalımı nia name kerdê: Mîsto Kor, İso Kherr, Celo Khırr.

Wadê sucê insanetine caru nêbeno tamam, mururê (aşım) xu'yê zemani çino. Dewlete 1937-38 de sucê dê insanetin'o zaf gırs kerd u hona ki resmîyet de ne uzır waşt ne ki kerd ke dırbetia meğduru bıpiso.

Az be az na trawma ki hona sona. Dewlete ke ê isanu biyêne, gînêne xo ro, isanu rê xızmete kerdêne, dewletina xo ra ki vêrdêne.

38 zerrê ma de kergana. Wa a roce bêro ke na kergane ber (der) bo. Ma 38ê Dêsimi xo vira nêkenime.

BİZİM CADDELERİMİZDE DE

Açmaz
Açamaz
Deme
Hiç
Bir
Zaman
Bu
Nar
Çiçeği.
Açacaktır
Elbet
Bizim
Caddelerimizde de
Bayram
Olacak

Halkın
Üstüne
Böyle
Kalsa da
Faşist
Namlular
Namert
Ellerdir
En
Sonda
Bir
Bir
Kırılacak

Enver GÖKÇE